

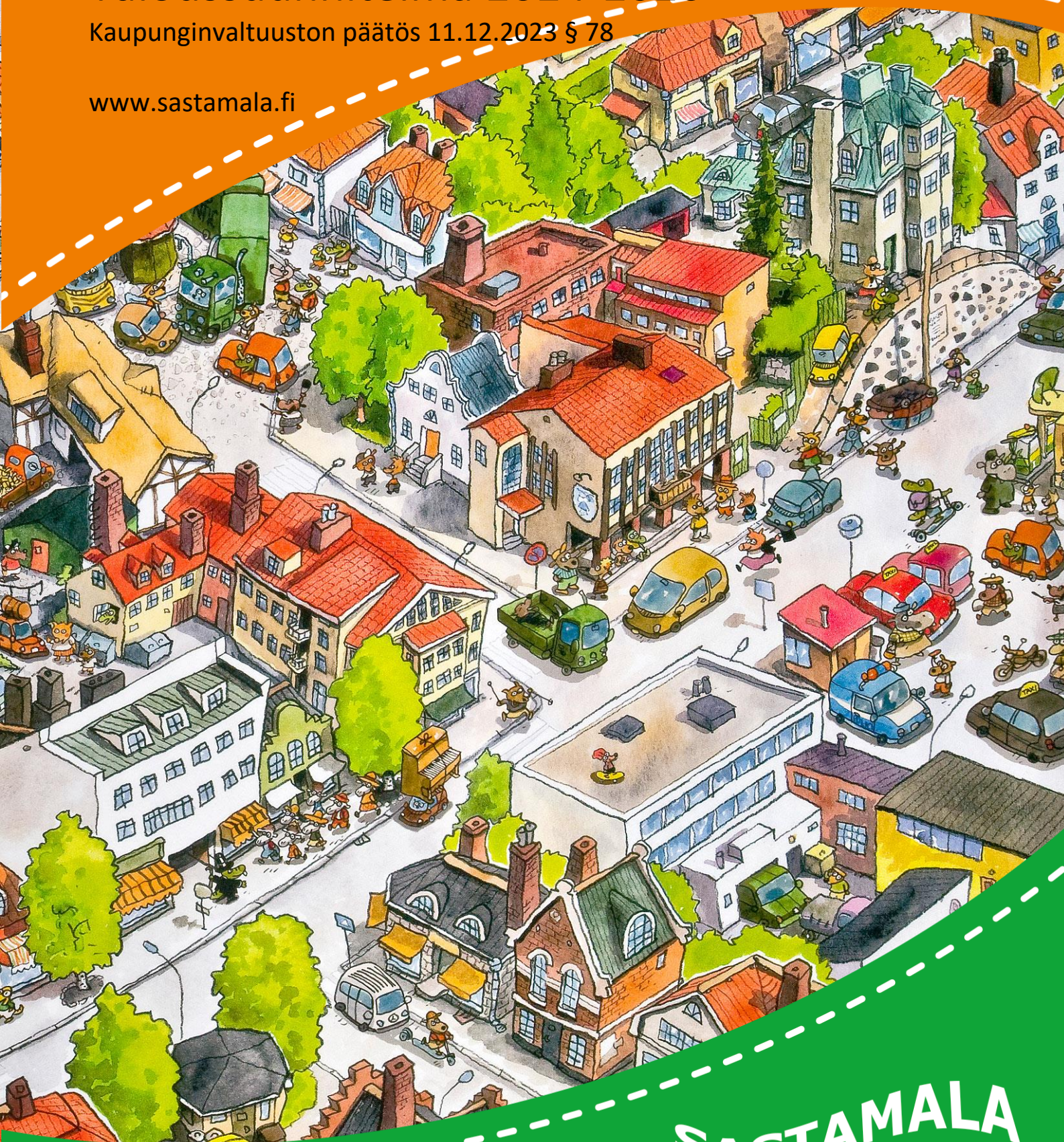
Sastamalan kaupunki

TALOUSARVIO 2024

Taloussuunnitelma 2024-2026

Kaupunginvaltuuston päätös 11.12.2023 § 78

www.sastamala.fi

SASTAMALA
sopivasti sykettä

Sisällys

1.	KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS	1
2.	SASTAMALAN STRATEGIA	3
3.	KAUPUNKIKONSERNIN KESKEISET TEEMAT SUUNNITELMAKAUDELLA 2024-2026.....	8
3.1	Hyvinvointia asumisen ja elämiseen	8
3.2	Osaamista tulevaisuuden tekijöille	8
3.3	Elinvoimaa työstä ja yrittäjyydestä	9
3.4	Osallistuminen ja vaikuttaminen	9
3.5	Ympäristö- ja ilmastovastuu.....	10
3.6	Muuttuva toimintaympäristö.....	11
3.7	Tasapainoinen talous	11
3.8	Riskienhallinta	12
4.	SASTAMALAN TOIMINTAMALLI 2023.....	13
5.	HENKILÖSTÖ	14
6.	LÄHTÖKOHDAT SUUNNITELMAKAUDELLE 2024-2026.....	15
6.1	Yleinen taloudellinen tilanne	15
6.2	Sastamalan väestö	17
6.3	Sastamalan talouden kehitys vuoteen 2023 ja arvio 2024-2026.....	17
6.4	Talousarviovuoden 2024 laskentaperusteet.....	18
6.5	Suunnitelmavuosien 2025 ja 2026 laskentaperusteet.....	24
7.	TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA	25
8.	TALOUDEN TUNNUSLUVUT.....	28
9.	TALOUSARVION LAADINTAPERUSTEET	29
10.	TALOUSARVION RAKENNE, SITOVUUS JA KÄYTTÖSUUNNITELMAT	31
11.	TALOUSARVIOASETELMA	34
12.	TILIVELVOLLISET	35
13.	KÄYTTÖTALOUSOSA	36
13.1	Käyttötalousmäärärahat, yhteenveto.....	37
13.2	Konsernihallinto	38
13.3	Sivistystoimi	45
13.4	Tekninen toimi	55
14.	INVESTOINNIT	61
15.	TULOS-JA RAHOITUSLASKELMAT, EMOKAUPUNKI JA LASKENNALLISET TASEYKSIKÖT	69
16.	LIKELAITOSTA KOSKEVAT TAVOITTEET JA LIKELAITOKSEN VAIKUTUS KAUPUNGIN TALOUTEEN.....	71
17.	SASTAMALAN KONSERNIIN KUULUVILLE YHTIÖILLE ASETETTAVAT TAVOITTEET.....	75
18.	TALOUSARVION SITOVAT ERÄT.....	86
19.	SASTAMALAN VESI LIKELAITOKSEN TALOUSARVIO 2021 JA TALOUSSUUNNITELMA 2023-2025.....	87

1. KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Tausta

Vuoden 2024 talousarviota on laadittu muuttuvissa olosuhteissa. Vuodet 2020–2023 ovat olleet kuntatalouden näkökulmasta hyviä vuosia, ja Sastamalan kaupunki on tehnyt ylijäämäisiä tilinpäätöksiä. Velkatasoa on pystytty jopa laskemaan, vaikka investointitaso on ylittänyt selvästi poistotason. Tulevina vuosina tilanne kääntyy, ja jo vuonna 2024 tullaan näkemään kunnissa huomattavan alijäämäisiä talousarvioita ja todennäköisesti myös tilinpäätöksiä.

Petteri Orpon hallitus aloitti työskentelynsä kesällä 2023. Hallitusohjelmassa linjataan, että kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantumisen sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Osana uudistusta arvioidaan myös verotulojen tasauksen piirissä olevien verojen tarkoituksenmukaisuutta ja tasauksen tasoa. Todettakoon, että Sastamalan kaupungin saamista valtionosuuksista merkittävä osa on nimenomaan verotulojen tasausjärjestelmän kautta tulevia.

Suomessa yleinen taloustilanne on myös vajoamassa taantumaan. Valtiovarainministeriön ennusteet kuitenkin arvioivat, että jo vuoden 2024 aikana talous kääntyy hitaan kasvun uralle. Työllisyystilanne on säilynyt varsin hyvänä, vaikka kysyntätekiijät ovat heikentyneet ja teollisuuden tilauskirjat kaventuneet. Yritykset haluavat pitää kiinni osaavasta työvoimasta. Rakentaminen kokonaisuudessa on tällä hetkellä alhaisella tasolla ja se näkyy ennen kaikkea vähäisenä uusien asuntojen määränä.

Käyttötalous ja verotus

Sastamalan vuoden 2024 talousarvio on tasapainossa, jos sitä arvioidaan tuloslaskelman kautta, eli vuosikate riittää poistoihin ja ylijäämää syntyy 1,2 miljoonaa euroa. Jos taas verrataan saavutettua vuosikatetta ensi vuoden investointeihin, pystytään vuosikatteella rahoittamaan ainoastaan hieman yli puolet investoinneista. Suunnittelukauden lopussa tuloksen arvioidaan painuvan alijäämäiseksi. Korkean investointitason seurauksena kaupungin velkataso nousee talousarviovuonna 9 miljoonaa euroa ja koko suunnittelukaudella yhteensä noin 45 miljoonaa euroa.

Veroprosentti on 8,9 prosenttia, mikä on Pirkanmaan keskitasoa ja kiinteistöverot ovat valtakunnallisesti verrattuna jopa erittäin alhaiset. Yritysten kiinteistöistä maksama yleinen kiinteistövero on alin mahdollinen.

Talousarviossa nettomenojen kasvu on maltillinen, noin 2 prosenttia. Kasvu johtuu pääasiassa keväällä 2022 tehdystä palkkaratkaisusta. Voimakkaasti noussut korkotasoa nostaa rahoituskustannuksia, eikä pitkään jatkunut nollakorkotasoa ole enää näkyvissä. Toiminnallisesti isoimmat kasvupanostukset tulee varhaiskasvatukseen, kun hoitopaikkojen määrää kasvatetaan saneeraamalla kaupungin keskustaan Hopun kahden ryhmän päiväkotit.

Työllisyyden kuntakokeilu käynnistyi koko Pirkanmaan alueella vuonna 2021. Seuraava iso muutos tulee vuoden 2025 alusta, jolloin nykyisten TE-keskusten kaikki palvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Sastamalan kaupunki on yhdessä Hämeenkyrön, Ikaalisten, Parkanon, Kihniön ja Punkalaitumen kanssa muodostamassa oman Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen. Sastamalan kaupunki toimii tässä vastuukuntana ja tämä uudistus näkyy myös talousarviovuonna merkittävänä valmistelutyönä, joka koskettaa laajaa joukkoa organisaatiossa. Työllisyysalueen keskeisestä päätöksenteosta tulee vastaamaan työllisyyslautakunta, joka perustetaan vuoden 2024 aikana osaksi Sastamalan kaupungin organisaatiota.

Investoinnit

Vuoden 2024 nettoinvestointitaso on 19,1 miljoonaa euroa. Koko suunnitelmakauden kokonaisinvestoinnit ovat yhteensä noin 70 miljoonaa euroa. Investointiesitys noudattaa isojen hankkeiden osalta kaupunginvaltuuston vuoden 2023 talousarvion yhteydessä tekemää linjausta.

Mouhijärven yhteiskoulun saneeraus ja uudisrakentaminen käynnistyi kesällä 2023 ja se tulee valmistumaan talousarviovuoden loppuun mennessä. Sylvään taitotalon rakentaminen käynnistyy keväällä 2024 ja valmistuu vuoden 2026 kesään mennessä. Myös Pehulan monipalvelukeskuksen (päiväkotikoulu) aikataulu on yhtenevä taitotalon kanssa. Vuoden 2024 aikana valmistuu uimahallin ja liikuntasalin hankesuunnitelma, jossa hankkeen laajuus, kustannukset ja aikataulu täsmentyvät. Taloussuunnitelmassa on vuosille 2025–2026 varattu yhteensä 23 miljoonaa euroa hankkeen toteutukseen.

Liikuntapaikkarakentamisessa suurin kohde on keskusurheilukentän ja jäähallin uuden huoltorakennuksen ja pukuhuoneitilojen rakentaminen yhteistyössä SASKY koulutuskuntayhtymän kanssa. Kaalisaaren kehittäminen jatkuu ja seuraavaksi vuorossa on leikkikentän rakentaminen. Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa tehdään suunnittelutyötä Pirhan määrittelemän palveluverkon kiinteistöjen kehittämiseksi.

Yhdyskuntatekniikan osalta investointitaso laskee noin kolmeen miljoonaan euroon, sisältäen pääosin nykyisen katuverkon parannusta. Myös vesijohtojen ja viemäreiden saneerausta jatketaan suunnitellusti saneerausohjelman mukaan. Tavoitteena on saada betoniviemärit saneerattua pääosin vuoteen 2030 mennessä.

Lopuksi

Talousarvion valmistelun loppumetreillä valtionosuuslaskelmat menivät uusiksi. Perjantaina 17.11.2023 valtionvarainministeriö ilmoitti uusista valtionosuusleikkauksista vuosille 2024-2025 yhteensä 80 euroa per asukas/vuosi. Päätös muuttui 20.11.2023. Leikkaus jäi voimaan, mutta se siirrettiin toteutettavaksi vuosina 2025-2027. Uudet laskelmat saatiin 23.11.2023, jonka seurauksena Sastamalan kaupungin saamia valtionosuuksia leikataan suunnitelmakauden aikana lisää 2,6 milj. euroa v. 2024 tasoon verrattuna.

Vahva ja välittävä Suomi – hallitusohjelmassa todetaan, että ”*Seutukaupungit toimivat talousalueidensa keskuksina. Niillä on keskeinen merkitys maakuntakeskusten ulkopuolisen Suomen selkärankana ja niitä ympäröivän alueen palveluiden, talouden ja elinvoiman keskuksina*”. Sastamala on varsin tyypillinen seutukaupunki. Pidetään selkäranka suorana, vaikka taloudessa vastatuuli on voimistunut.

Sastamalassa 27.11.2023

Jarkko Malmberg
kaupunginjohtaja

2. SASTAMALAN STRATEGIA

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Sastamalan kaupungin strategian marraskuussa 2021. Strategia on tiivistetty strategiatalon muotoon.

Sastamalan kaupungin visio 2030 **Omannäköisen elämän Sastamala**”

Tyytyväinen Sastamalan asukas saa laadukkaat palvelunsa omasta kaupungistaan, viettää aktiivista vapaa-aikaa ja elää omannäköistään elämää itselleen parhaiten sopivassa ympäristössä.

Moderni muuttovoittoinen, menestyvien yritysten ja osaavan työvoiman Sastamala on kiinteä osa Tampereen työssäkäyntialuetta. Kehittyneet liikenneyhteydet mahdollistavat sujuvan liikkumisen. Sastamala on vahvistanut asemaansa tunnettuna matkailu- ja kulttuurikaupunkina.

Me kaikki teemme yhdessä töitä uudistuvan ja ympäristöstään vastuullisen Sastamalan ja sen asukkaiden hyväksi.

Strategiaan liittyvät ohjelmat:

- elinvoimaohjelma, hyväksytty valtuustossa 25.4.2022
- hyvinvointisuunnitelma 2021-2024, hyväksytty valtuustossa 15.11.2021
- kaupunkirakennesuunnitelma, päivitys hyväksytty valtuustossa 16.9.2019
- kaavoitusohjelma, päivitys vuosittain

Strategiset mittarit ja seuranta:

Kaupunginvaltuusto hyväksyi strategian päivityksen yhteydessä strategiset mittarit, jotka kuvaavat kehityksen suuntaa seuraavilla teemoilla/osa-alueilla:

- Väestödynamikka
- Työllisyysdynamikka
- Yritysdynamikka
- Tulodynamikka
- Muu elinvoimadynamikka

Jokaisella teemalla on useampi muuttuja ja jokaiselle muuttujalle asetetaan strategiakauden tavoitetaso. Tavoitetason toteutumista arvioidaan vähintään kahdesti vuodessa (kesäkuun osavuosikatsaus ja tilinpäätös) viimeisimmän käytettävissä olevan tiedon perusteella.

Strategian hyväksymisen yhteydessä linjattiin, että strategian väliarviointi ja mahdollinen päivitys suoritetaan valtuustokauden puolivälissä vuonna 2023. Väliarviointi on parhaillaan meneillään loka-marraskuussa. Strategian mahdolliset päivitykset ja niiden vaikutukset otetaan huomioon seuraavalle taloussuunnitelmakaudelle.

Hyvinvointimittarit määritellään hyvinvointikertomuksessa.

Alla olevissa taulukoissa lähtötaso ja tavoitetaso on määritelty strategian hyväksymisen yhteydessä. Viimeisin toteutuma -sarake sisältää kesäkuun 2023 osavuosikatsauksessa raportoidut tiedot.

Väestödynamikka

MUUTTUJA	MITÄ MITTAA	TIETOLÄHDE JA TIEDON SAATAVUUSTIHEYS	SASTAMALAN LÄHTÖTASO	TAVOITETASO	VIIMEISIN TOTEUTUMA (30.6.2023)
1. LUONNOLLINEN VÄESTÖNLISÄYS	Syntyneiden ja kuolneiden välinen erotus ajanjakson aikana	Tilastokeskus, väestötilastot, kuukausittain	-157 (2020)	Enintään -100	-97
2. KOKONAISNETTOMUUTTO	Maan sisäisen muuttoliikkeen tulomuuton ja maahanmuuton sekä lähtömuuton ja maasta muuton välinen erotus ajanjakson aikana	Tilastokeskus, väestötilastot, kuukausittain	-66 (2020)	Positiivinen	77
3. VÄESTÖNLISÄYS	Alueen väestömäärän yhteenlaskettu muutos kaikkien väestönkehityksen osatekijöiden osalta ajanjakson aikana	Tilastokeskus, väestötilastot, kuukausittain	-223 (2020)	Enintään -100	-21

Työllisyysdynamikka

MUUTTUJA	MITÄ MITTAA	TIETOLÄHDE JA TIEDON SAATAVUUSTIHEYS	SASTAMALAN LÄHTÖTASO (KOKO MAA KA/MED)	TAVOITETASO	VIIMEISIN TOTEUMA (30.6.2023)
1. TYÖLLISYYSASTE (%)	Työllisten 15-64-vuotiaiden %-osuus suhteessa samankäiseen väestöön	Tilastokeskus, työvoimatutkimus, vuosittain	71,5 (2019) (72,2)	75,0	72,9 (2021)
2. TYÖTTÖMIEN MÄÄRÄ JA TYÖTTÖMYYSASTE (%)	Työttömien määrän ja osuuden suhteessa työvoimaan eli työllisiin ja työttömiin	TEM, työnvälitystilasto, kuukausittain	6,5 (M8/2021) - (10,7)	Keskimäärin enintään 6,0	7,1 (M6/2023) Koko maa 10,0
3. TYÖTTÖMYYDEN RAKENNE: ALLE 25-VUOTIAIDEN TYÖTTÖMIEN MÄÄRÄ	Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä ja osuus kaikista alueen työttömistä työnhakijoista	TEM, työnvälitystilasto, kuukausittain	9,8 (M8/2021) (11,7)	Keskimäärin enintään 10,0	10,6 % (työttömiä 708, joista alle 25-vuotiaita 75)
4. AKTIVOINTIASTE (%)	Aktiivitoimenpiteissä olevien määrä keskimäärin kuukauden aikana työmarkkinatukea saaneista henkilöistä	KELA, Kelasto -tietokanta, kuukausittain	43,2 (M5/2021) (30,0)	50,0	(M4/2023) TMT-saanut 391, joista 191 työll. edistävän palvelun perusteella (aktiivointiaste 48,9) Koko maa 160 707, joista palveluissa 48 456 (aktiivointiaste 30,2)

Yritysdynamikka

MUUTTUJA	MITÄ MITTAA	TIETOLÄHDE JA TIEDON SAATAVUUSTIHEYS	SASTAMALAN LÄHTÖTASO (KOKO MAA KA/MED)	TAVOITETASO	VIIMEISIN TOTEUMA (30.6.2023)
1. ALOITTANEIDEN YRITYSTEN MÄÄRÄ	Aloittaneiden yritysten absoluuttinen määrä ajanjaksolla	Tilastokeskus, aloittaneet ja lopettaneet yritykset, neljännesvuosittain Kaupunki, osavuositain	146 (2020)	Vähintään 120	53 (Q2/2023)
2. TOIMIVIEN YRITYSTEN MÄÄRÄ (YRITYSKANTA)	Toimivien yritysten määrä (yrityskanta) ajanjaksolla	Tilastokeskus, toimivien yritysten määrä, neljännesvuosittain	2 235 (2020)	Vähintään 2 300	2305 (Q2/2023)
3. UUSIEN TEOLLISUUS- JA LIIKETILOJEN MÄÄRÄ	Valmistuneiden uusien teollisuus- ja liiketilojen kuumäärä	Kaupunki, osavuositain	37 258 (2020)	Vähintään 30 000	8 231

Tulodynamiikka

MUUTTUJA	MITÄ MITTAA	TIETOLÄHDE JA TIEDON SAATAVUUSTIHEYS	SASTAMALAN LÄHTÖTASO (PIRKANMAA/ KOKO MAA KA)	TAVOITETASO	VIIMEISIN TOTEUMA (30.6.2023)
1. TULOVEROPROSENTTI	Kaupungin tuloveroprosentti	Tilastokeskus, vuosittain	8,86 (2023) (HVA-leikkaus - 12,64) 21,50 (2021) (21,43 (2021))	Pirkanmaan kuntien aritmeettista keskiarvoa alhaisempi	21,50 (2022) 8,86 (2023)
2. TILITETTYJEN KUNNALLISVEROJEN MÄÄRÄ	Tilitettyjen kunnallisverojen määrän kehitys ja muutos edellisen vuoden vastaavaan	Verohallinto, tilitetyt kunnallisverot, vuosittain (osavuositain)	+1,7% (2020) (+5,1%)	Kertymä kuntien keskimääräinen taso	6,1 % (2022) (5,1 %) -40,1 % Q2/2023 (-43,7 %)
3. TILITETTYJEN YHTIÖVEROJEN MÄÄRÄ	Tilitettyjen yhteisöverojen määrä ja muutos edellisen vuoden vastaavaan	Verohallinto, tilitetyt yhteisöverot, kuukausittain (osavuositain)	+7,2% (2020) (+3,0%)	Kertymä kuntien keskimääräinen taso	7,5 % (2022) (6,6 %) -30,4 % Q2/2023 (-28,1 %)
4. VEROTULOJEN MÄÄRÄ	Kunnallis-, kiinteistö- ja yhteisöverojen yhteenlaskettu määrä euroina asukasta kohden laskettuna	Tilastokeskus, tulotilat, vuosittain	3 445 €/as (2020) (79,6 % keskiarvosta) (4 326 €/as)	Määrä lisääntyy suhteessa maan keskiarvoon	4 046 (2022) (83,7 % keskiarvosta 4 835)
5. VUOSIKATEPROSENTTI	Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoitukseen ja lainojen lyhennyksiin.	Kaupunki, osavuositain	141 (2020)	Vähintään 100	317 (Q2/2023)
6. LAINAMÄÄRÄ	Kaupungin lainamäärä euroina asukasta kohti Konsernilainat euroina asukasta kohti	Tilastokeskus, vuosittain Kaupunki, kuukausittain	2 578 (2020) (3 448) 4 642 (2020) (7 457)	Kuntien keskimääräisiä alhaisemmat	2 295 (2022) (3 377) 4 458 (2022) (7 871)

Muu elinvoimadynamiikka

MUUTTUJA	MITÄ MITTAA	TIETOLÄHDE JA TIEDON SAATAVUUSTIHEYS	SASTAMALAN LÄHTÖTASO (KOKO MAA KA/MED)	TAVOITETASO	VIIMEISIN TOTEUMA (30.6.2023)
1. VALMISTUNEIDEN ASUNTOJEN MÄÄRÄ	Valmistuneiden asuntojen yhteismäärä ajanjakson aikana ja osuus 10 000 asukasta kohden lasketuna	Tilastokeskus, rakentaminen, vuosittain Kaupunki, osavuositain	56 (2020) 23,3 (2020) (35 748) (64,6)	40 Vähintään 17,0	10
2. VÄESTÖN KOULUTUSTASO-MITTAININDEKSI (VKTM-INDEKSI)	Alueen yli 20-vuotiaan väestön koulutustasoa kuvaava indeksi, jossa huomioidaan asukkaiden koulutuksen keskimääräinen pituus ja voidaan verrata muihin alueisiin	Tilastokeskus, koulutustilastot, vuosittain	308,3 (2019) (379,7)	320	318,0 (2021) (388,3 koko maa 2021)
3. TALOUDELLINEN HUOLTOSUHDE	Alueen ei-työllisten määrä suhteessa työllisiin ajanjakson aikana. Mitä alhaisempi suhdeluku, sitä kilpailukyysisempi alue väestön työmarkkina-aseman näkökulmasta	Tilastokeskus, väestötilastot, vuosittain	161,6 (2019) (132,8)	Enintään 150,0	158,4 (2021) (133,4 koko maa 2021)
4. KELA:N SAIRASTAVUUSINDEKSI	Mittaa alueen sairastavuutta yleisempien sairausryhmien osalta suhteessa koko maan keskiarvoon	Terveystieteiden tutkimuskeskus ja KELA, sairastavuus-indeksit, vuosittain	108,0 (2018) vakioitu (100)	Enintään 105,0	108,1 (2017-2019)

Strategiaan liittyvät keskeiset teemat/tehtävät on esitetty talousarvion luvussa 3. Strategiasta johdetut toimialojen strategiset tavoitteet sekä vastuualueiden vuoden 2023 sitovat tavoitteet on esitetty talousarvion luvussa 13.

3. KAUPUNKIKONSERNIN KESKEISET TEEMAT SUUNNITELMAKAUDELLE 2024-2026

3.1. Hyvinvointia asumisen ja elämiseen

Asuinympäristöt

Kaupunkikeskustan ja asuinympäristöjen viihtyisyyttä parannetaan kaavoituksen ja maanhankinnan keinoin. Kaavoitusprossien yhteydessä kuullaan kuntalaisten näkemyksiä. Yritystonttien kaavoitusta painotetaan pääliikenneväylien läheisyyteen alueille, joille on hyvät kulkuyhteydet ja hyvä näkyvyys pääväylille. Asumiseen liittyvää maanhankintaa ja kaavoitusta suunnataan alakoulujen läheisyyteen, maisemallisesti vetovoimaisiin kohteisiin ja vapaa-ajan harrastusaktiiviteettien yhteyteen.

Vapaa-aika ja harrastaminen

Aktivoidaan kuntalaisia vapaa-ajan harrastamiseen sekä edistetään perheiden hyvinvointia kulttuurin avulla.

Ennaltaehkäistään ikäihmisten kaatumisia sekä vakiinnutetaan perheille suunnattu kulttuurihyvinvointilähete-toiminta (palveluohjaus maksuttomaan harrastamiseen).

Hyvinvointityön painopisteet

Hyvinvointityön painopisteinä ovat hyvinvointisuunnitelman ja hyvinvointityön rakenteiden päivittäminen vastaamaan toimintaympäristön muutoksia sekä lapsen oikeuksien ja osallisuuden edistäminen.

Nimetään hyvinvointityöryhmä ja vahvistetaan teemoittaiset työryhmät sekä vakiinnutetaan niiden toiminta. Selkeytetään kolmannen sektorin toimijoiden roolia.

3.2. Osaamista tulevaisuuden tekijöille

Jatkuva oppiminen

Jatkuvalla oppimisella tarkoitetaan koko elämänkaaren aikaista, eri elämänalueille ulottuvaa elinikäistä oppimista. Sastamalassa tavoitteena on palvelurakenteiden muuttuessa elinikäisen oppimisen ekosysteemin kokonaisvaltainen kehittäminen ja palvelupolkujen jatkuvuus sekä osaamisen kehittäminen varhaiskasvatuksesta aina aikuisten oppimisen taitojen kehittämiseen ja ylläpitoon.

Palvelurakenteiden muuttuessa jatketaan yhteistoimintamallien ja palveluohjauksen kehittämistä yhteistyössä hyvinvointialueiden toimijoiden kanssa, jotka vastaavat kuntalaisten toiminta- ja työkykypalveluista. Sastamalan Opiston kurssitarjontaa kohdennetaan aikuisväestön oppimisen taitojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Ajanmukaiset oppimisympäristöt

Jatkuvan oppimisen edellytyksenä henkisen pääoman lisäämisen ohella on oppimisympäristöjen ajantasaisuus. Oppimisympäristöllä ymmärretään laajasti fyysisen rakentamisen lisäksi myös esim. tieto- ja viestintätekniikan vaatimusten huomioimista oppimisympäristöjä rakennettaessa. Sivistyslautakunnassa hyväksytty sivistyspalveluiden tieto- ja viestintätekniikan ohjelma ohjaa oppimisympäristöjen rakentamista. Tilakeskuksen talonrakennusohjelmassa otetaan huomioon uudistuvien ja ajanmukaisten oppimisympäristöjen vaatimukset.

3.3. Elinvoimaa työstä ja yrittäjyydestä

Saavutettavuus

Kaupungin strategiassa saavutettavuuden parantaminen on keskeisessä roolissa. Tulevaisuuden visiossa tavoitteena on olla jatkossa yhä tiiviimmin osa Tampereen työssäkäyntialuetta. Tämän johdosta keskeisten liikenneväylien (vt 11, vt 12 ja rautatie) turvallisuuden ja palvelutason parantamiseksi tehdään laaja-alaista edunvalvontatyötä. Suunnitelmakaudella selvitetään lähijunaliikenteen käynnistämisen vaihtoehtoja. Tietoliikenneyhteydet ovat luonnollisesti myös jatkossa entistäkin tärkeämpiä etä- ja hybridityön vakiintuessa.

Yritysten kasvun tukeminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ovat siirtymässä kunnille TE24-uudistuksen yhteydessä. Toimintaympäristön muutokseen varaudutaan suunnittelemalla elinvoimapalvelut (elinkeino-, työllisyys- ja koulutuspalvelut) asiakkaiden ja työelämän palvelutarpeita vastaaviksi palvelukokonaisuuksiksi. TE-palveluja koskevan uudistuksen lisäksi vuoden 2025 alussa toteutuu myös kotoutumispalveluita koskevat lakiuudistukset, jotka huomioidaan palvelukokonaisuuksia suunniteltaessa. Maahanmuuttajien kotoutuminen on strategisesti tärkeä osa osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisessa.

Yritysten kasvua tuetaan yrityksen elinkaaren kattavilla perustamis-, elinvoima- ja sijoittumispalveluilla, joita tuotetaan itse tai verkostokumppaniensa toimesta. Paikallisessa yritysrajoituksesta toimimisella tuotetaan tietoa ja näkökulmia muun muassa kaavoitukseen, osaamisen tarpeisiin sekä muihin yritystoiminnan edellytysten parantamiseen.

Yritysrühmähankkeiden valmistelua ja toteuttamista edesautetaan yritysten tarpeiden pohjalta esimerkiksi tuotannon, tuotekehityksen, myynnin ja markkinoinnin tai vientituotannollisen yhteistyön kehittämiseksi. Yritysten ilmastotyötä edistetään osana laajempaa ilmastoverkostotoimintaa.

Matkailu, kulttuuri ja tapahtumat

Sastamalan alueen kansallista tunnettuutta ja vetovoimaisuutta edistetään. Alueen matkailumarkkinointia jatketaan kärkinä kulttuuri, lapsiperheet ja aktiviteetit, joissa keskeisenä teemana on edelleen pyörämatkailun kehittäminen osana matkailun edistämistä.

Valtakunnallisesti tunnettuja ja paikallisesti merkittäviä tapahtumia järjestetään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tapahtumista tiedotetaan kaupungin nettisivuilla.

Kulttuuripalveluille laaditaan kulttuuriohjelma.

3.4. Osallistuminen ja vaikuttaminen

Asukkaiden osallisuus ja vuorovaikutteisuus

Asukkaiden osallisuutta vahvistetaan Sastamalassa osallistuvan budjetoinnin toimintamallilla myöntämällä rahoitusta hyvinvointia tukevan toiminnan toteuttamiseen. Vuonna 2024 osallistuvan budjetoinnin teemana on kaupunkiympäristön kehittämiseen liittyvät hyvinvointia tukevat pienhankkeet, joita voivat toteuttaa myös erilaiset yhdistykset ja järjestöt. Yksittäisen pienhankkeen kustannusarvio voi olla enintään 10 000 euroa. Tarkoitukseen varataan talousarviossa 50 000 euron määräraha.

Vuorovaikutteisuutta lisätään asukkaiden osallistamisen lisäämisellä (mm. asukasraadit). Pääpaino osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisessä on digitaalisissa palveluissa.

Osallisuutta ja vuorovaikutteisuutta lisätään myös asukastilaisuuksilla, joita järjestetään eri puolilla Sastamala. Niiden tarkoituksena on saattaa yhteen viranhaltijat, päättäjät sekä alueen asukkaat keskustelemaan

yleisellä tasolla alueen asioista. Asukastilaisuudet eivät korvaa tietyn yhden asian vuoksi järjestettäviä tilaisuuksia.

Viestintä strategian tukena

Viestinnän keskeinen tehtävä on strategian tukeminen ja viestiminen edelleen asukkaille ja muille sidosryhmille. Kaupungin viestintä pitää sisällään niin kasvokkain tapahtuvan kuin digitaalisen ja muilla keinoilla tapahtuvan viestinnän.

Viestintä on kiinteä osa kaikkea aktiivista kanssakäymistä ja siten jokaisen työntekijän ja luottamushenkilön perustehtävä. Viestinnän kokonaisvastuu on johdolla, mutta kaikki yksittäisistä työntekijöistä luottamushenkilöihin vaikuttavat viestinnällään Sastamalan kaupungin tunnettuuteen ja imagoon - siihen millaisena Omannäköisen elämän Sastamala nähdään ja koetaan kaupungin sisällä ja sen ulkopuolella.

Selkeä ja ajantasainen viestintä edesauttaa avointa vuorovaikutusta ja kaupunkilaisten osallisuutta. Tuomme viestinnän keinoin esiin asukkaiden mahdollisuuksia elää omannäköistä elämää mm. erilaisten asumisvaihtoehtojen, laadukkaiden oppimisympäristöjen, harrastusten ja kulttuuripalveluiden kautta.

Viestintä on asiakaslähtöistä, monikanavaista, objektiivista, ennakoivaa sekä muita osapuolia kunnioittavaa.

Markkinointiviestinnän kärjet johdetaan elinvoimaohjelman painopistealueista.

3.5. Ympäristö- ja ilmastovastuu

Sastamalan kaupunki on liittynyt vuonna 2020 Kohti hiilineutraalia kuntaa (Hinku) -verkostoon. Verkostoon liittymisen myötä Sastamalan kaupunki on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Hinku-kuntana Sastamala pyrkii vähentämään ilmastopäästöjään lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä ja parantamalla rakennusten energiatehokkuutta. Lisäksi Sastamalan kaupunki ottaa hiilineutraaliustavoitteet huomioon erityisesti talonrakennushankkeissa, joissa huomio kiinnittyy kolmeen asiaan: rakennusmateriaalien ja rakentamisen hiilineutraalius, rakennuksen käytönaikainen energiankulutus sekä lisäksi rakennuksille pyritään huomioimaan mahdollisimman pitkä elinkaari. Sastamala kannustaa myös paikallisia yrityksiä ja asukkaita ilmastotekoihin, sekä ottaa ilmastönäkökulman huomioon myös maankäytössä sekä muissa hankinnoissa.

Kasvihuonekaasupäästöjä on Sastamalassa pyritty vähentämään mm. rakennusten energiatehokkuutta parantamalla. Sastamalan kaupunki on jo vuonna 2016 liittynyt työ- ja elinkeinoministeriön, Energiaviraston ja Kuntaliiton väliseen energiatehokkuussopimukseen (KETS). KETS on vapaaehtoinen järjestelmä, joka tarjoaa viitekehityksen kunnan tehokkaan ja vaikuttavan energiatehokkuustyön toteuttamiseen. Tavoitteena on liittää energiatehokkuus sekä pyrkimys uusiutuvan energian osuuden lisäämiseen osaksi kunnan toimintaa ja sen käytössä olevia tai käyttöön otettavia johtamisjärjestelmiä. Nykyinen sopimuskausi on vuosille 2017-2025. Kaupungin KETS-sopimuksessa energiansäästöillä tarkoitetaan nykyisen kulutuksen vähentämistä. Energiansäästö- ja energiatehokkuustoimenpiteet voivat olla teknisiä tai liittyä toimintatapoihin, käyttäytymiseen ja energian kuluttavien laitteiden käyttöön.

Kaupunki on sopimuksen myötä parantanut omistamiensa kiinteistöjen energiatehokkuutta. Viime vuosina kaupunki on panostanut uusien rakennusten energiatehokkuuteen, fossiilisten polttoaineiden käyttöä on pyritty vähentämään kiinteistöissä mahdollisuuksien mukaan, ja kiinteistöihin on investoitu aurinkosähkövoimaloita.

Lisäksi Sastamala on ollut mukana toteuttamassa tytäryhtiönsä kautta keskustan alueen kaukolämpöverkkoa.

3.6. Muuttuva toimintaympäristö

Yleiset kehitystrendit

Helmikuun 2022 lopulla käynnistynyt Venäjän edelleen jatkuva hyökkäyssota Ukrainaan heijastuu vaikutuksiin monin eri tavoin myös kuntien toimintaympäristössä. Kaupungin alueelle on sodan aikana muuttanut sota paenneita ukrainalaisia. Ukrainalaisia on sijoitettu Karkun vastaanottokeskukseen, jonka kautta on pyritty koordinoimaan maahan tulleita alueella ja heidän palvelujaan. Ukrainalaisia on sijoitettu vastaanottokeskuksesta edelleen kaupungin vuokratyöyhtiön vapaina olleisiin asuntoihin. Kaupungin toimesta on järjestetty mm. kieliovetusta, varhaiskasvatusta ja valmistavaa opetusta. Osa ukrainalaisista on hakenut kotikuntaoikeutta vuoden täällä oleskeltuaan. Kotikuntaoikeus tuo samalla oikeuden kunnan palveluihin.

Ukrainassa käytävä sota vaikuttaa laajasti myös kuntien energiahuoltoon ja varautumiseen.

TE-palvelut 2024 -uudistuksen valmistelu

Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen valmistelu projektoidaan siten, että kaikki työllisyysalueen kunnat ovat mukana valmistelussa. Sastamalan kaupungin osalta uudistuksen valmistelussa on keskeistä myös oman kaupungin sisäinen valmistelu, jossa kaupungilla on vahva rooli työllisyydenhoidon ekosysteemin (työllisyys-, elinkeino- ja koulutuspalvelut) johtamisessa ja verkostoitumisessa työelämätoimijoiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

3.7. Tasapainoinen talous

Tasapainoinen talous luo perustan tuotettavien palveluiden ja lakisääteisten tehtävien toteuttamiselle. Tasapainoinen talous mahdollistaa myös alueen elinvoimaa lisäävien toimenpiteiden ja investointien toteuttamisen. Myös kuntalaki (410/2015) asettaa kuntataloudelle tasapainovaatimuksen. Yleisesti määritellen kunnan talous on tasapainossa, kun vuosikate kattaa poistot (tulos positiivinen) ja kattaa myös investointien rahoitustarpeen. Tasapainoiseen kuntatalouteen kuuluu myös, että palvelut järjestetään tehokkaasti niin, että ne tuottavat hyvän vastikkeen kuntalaisten maksamille veroille.

Kaupunginhallituksessa 26.6.2023 määritellyn tason mukaan

”Taloussuunnitelman tulostavoite määritellään siten, että kaupungin talous on tasapainossa myös verotulojen ja valtionosuuksien palaututtua normaalitasolle vuoden 2023 jälkeen. Tämä edellyttää noin 2 milj. euron ylijäämäistä talousarviota vuodelle 2024.

Investointikokonaisuutta valmistellaan valtuuston linjaaman investointisuunnitelman mukaisesti. Pienempien investointien tasoa ja aikataulutusta tarkastellaan erikseen taloussuunnitelman valmistelun aikana.”

Kaupunginhallituksen 11.9.2023 antaman ohjeellisen kehyslaskelman mukaisesti kaupungin tulostavoite vuodelle 2024 on 1,5–2 miljoonaa euroa.

Vuoden 2024 talousarvio on laadittu hallituksen linjauksen mukaisesti, mutta tulostavoitteeseen 1,5-2 milj. euroa ei päästä. Tilikauden tulosta heikentää korkotason nousu ja reippaan investointitahdin aiheuttama rahoituskulujen nousu. Tilikauden tulos on 1,0 milj. euroa ja ylijäämä 1,2 milj. euroa. Vuosikate ei riitä investointien rahoittamiseen ja kaupunki joutuu ottamaan velkaa investointien rahoittamiseksi.

Myös tulevien vuosien investointitaso on tavanomaista korkeampi, eikä vuosikate riitä investointien rahoittamiseen, jonka vuoksi rahoituskulut kasvavat suunnitelmakaudella. Nopea investointitahdi vaikuttaa myös poistotasoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siirtyvät hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta, mutta rahoitus kunnilta hyvinvointialueille siirtyy osittain viiveellä. Valtionosuuslaskelmiin rahoituksen tarkentuminen on vaikuttanut talousarvion laadintaan vauhdikkaasti ja negatiivisesti. Viimeisimmän tiedon mukaan kaupungin valtionosuudet ovat vähentymässä v. 2023 tasosta 4,1 milj. euroa. Valtionosuustarkistukset muuttavat kaupungin talouden alijäämäiseksi jo vuonna 2025 ja arvio kaupungin alijäämästä kasvaa edelleen vuonna 2026. TE-

2024 toiminta on budjetoitu suunnitelmakaudelle kustannusneutraalina, mutta nykyisessä valtakunnallisessa taloustilanteessa on mahdollisuus, etteivät toimintaan tulevat valtionosuudet ehdi reagoimaan ajoissa muuttuneeseen tilanteeseen. Vuoden 2026 alusta on suunniteltu koko kuntasektorille rahoitusjärjestelmän uudistamista, jonka vaikutuksia ei voida vielä arvioida. Suunnitelmakaudella kaupungin velkamäärä kasvaa noin 45 milj. euroa.

3.8. Riskienhallinta

Sastamalan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaan kaupunginhallituksen alaisen toimielinten ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Kaupunginhallitus kokoaa näiden perusteella koko kaupunkikonsernia koskevan riskianalyysin ja menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi.

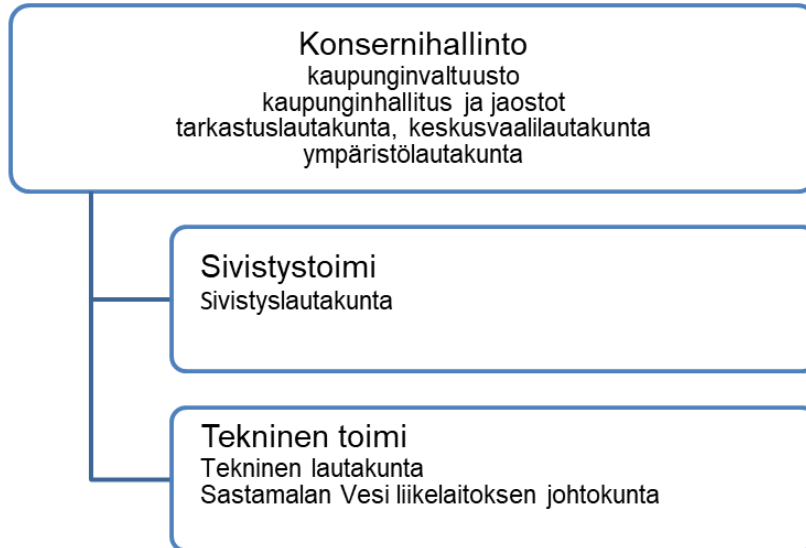
Toimielimet ja konserniyhteisöt arvioivat ja raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskienhallinnan riittävästä ja kehittämistarpeista osana toiminnan ja talouden suunnittelua, seurantaa ja raportointia. Toimialojen riskianalyysit on kirjattu TargetorPro järjestelmään.

Merkittävimmät riskit ja niiden hallintakeinot

Riski	Riskien hallintakeinot
<p><u>Strategiset riskit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategiset valinnat ja niiden pohjalta toiminnalle asetetut tavoitteet eivät toteudu. • Väestötavoitteet eivät toteudu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteiden ja toiminnan säännöllinen seuranta ja arviointi. Raportoinnin yhtenäisyys ja läpinäkyvyys. • Elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden suunnitelmallinen toteutus ja arviointi.
<p><u>Toiminnalliset riskit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kriittisten tietojärjestelmien virheet ja toimimattomuus sekä palvelunestohyökkäykset. • Kriittisen osaamisen varmistaminen, henkilöstön saatavuus. • Sote-uudistukseen mahdolliset negatiiviset vaikutukset kaupungin toimintaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tietojärjestelmien varmistus, ajantasainen tietoturva- ja tietosuojajoheistus. Käyttäjäkoulutus. • Ajantasaiset tehtäväkuvaukset, toimivat sijaisjärjestelyt ja perehdyttäminen. Huolellinen rekrytointi. Työhyvinvointipanostukset. Ennakoiva henkilöstösuunnittelu. • Sastamalan asukkaiden palveluiden laadun ja saatavuuden varmistaminen Pirkanmaan hyvinvointialueella. Toimintasuunnitelmien aktiivinen seuranta ja edunvalvonta.
<p><u>Taloudelliset riskit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tulojen ja menotarpeiden kohtaanto-ongelma • Yleinen taloudellinen tilanne vaikuttaa nopeasti myös kuntien talouteen 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktiivinen talouden seuranta ja raportointi
<p><u>Vahinkoriskit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimitilariskit, ennakoimattomat sisäilma- ja kosteusongelmat • Vesihuollon laatu- ja toimintapoiikkeamat. • Muut ennakoimattomat vahingot, esim. myrskytuhot ja muut luonnonilmiöt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kiinteistöjen kuntotutkimukset, ennakoivat korjaustoimenpiteet. • Ajantasainen varautumissuunnitelma.

4. SASTAMALAN TOIMINTAMALLI 2023

Toimintamalli sisältää seuraavat toimialat

- **Konsernihallinto** vastaa kaupunkikonsernin toiminnan ohjauksesta ja johtamisesta ja hallinnon tukipalveluiden järjestämisestä. Varsinaisten hallintotehtävien lisäksi konsernipalveluihin kuuluu myös elinkeinopalvelut ja työllisyyspalveluiden hoito. Konsernihallinnon kokonaisuuteen kuuluu myös maankäytön vastuualue, joka vastaa maankäytön suunnittelusta ja rakennusvalvonnasta. Ympäristöterveydenhuollon vastuualue on siirtynyt osaksi konsernihallintoa vuoden 2023 alusta lukien. Konsernihallinnon alaisuudessa käsitellään kirjanpidossa erillisenä kokonaisuutena kaupungin yhteiset erät, joka sisältää mm. maan myyntiin liittyvät voitot ja tappiot sekä mahdolliset muut kertaluonteiset toimialojen varsinaiseen toimintaan kuulumattomat erät. TE2024 valmistelu sisältyy näihin eriin.
- **Sivistystoimi** vastaa varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta sekä elämäntilapalveluista.
- **Tekninen toimi** vastaa yhdyskuntatekniikasta sekä maaseutupalveluista. Maaseutuviranomaispalveluita Sastamalan kaupunki tuottaa yhteistoiminta-alueelle, johon Sastamalan lisäksi kuuluvat Ikaalisten kaupunki ja Hämeenkyrön kunta. Lomituspalveluiden toiminta-alue laajeni vuoden 2021 alusta lukien, kun Lempäälän maatalouslomituksen paikallisyksikkö yhdistyi Sastamalan maatalouslomituksen paikallisyksikköön. Lomituspalveluita järjestetään 18 kunnan alueella Pirkanmaalla. Tila- ja rakennuttamispalveluista käytetään nimitystä Tilakeskus. Tekniseen toimialaan kuuluu myös **Sastamalan Vesi liikelaitos**.

Toimialajako on määritelty hallintosäännössä. Toimialajako on samanlainen kuin vuonna 2023.

5. HENKILÖSTÖ

Henkilöstöpolitiikka

Sastamalan kaupungin henkilöstöpolitiikka perustuu kaupungin strategiaan. Sastamalan kaupunki on vetovoimainen työnantaja, joka kantaa vastuun työntekijöistä ja turvallisesta työympäristöstä. Kaupunki edistää työhyvinvointia ja avointa vuorovaikutusta. Osaava ja vastuullinen esimiestyö ja johtaminen tukee henkilöstön sitoutumista, hyvinvointia ja työn tuloksellisuutta. Hyvinvoiva työyhteisö muodostuu luomalla yhdessä toimivat rakenteet ja yhteistyömallit, takaamalla riittävät resurssit ja lisäämällä yli toimialan tehtävää yhteistyötä. Henkilöstöä kannustetaan oman ja työyhteisön osaamisen kehittämiseen, työn sisältöjen uudistamiseen ja monipuoliseen kouluttautumiseen. Samalla kehitetään kannustavaa palkkaus- ja palkitsemisjärjestelmää ja mahdollistetaan työ- ja vapaa-ajan yhteensovittaminen.

Suunnitelmallisella osaamisen kehittämällä voidaan vaikuttaa henkilöstön motivaatioon, työhyvinvointiin ja työn tuloksellisuuteen. Henkilöstön monipuolisella osaamisella ja taidolla ottaa joustavasti vastaan uudistuvia ja muuttuvia työtehtäviä, selvittää tulevaisuuden muuttuvassa toimintaympäristössä

Strategian tavoitteiden toteuttamiseksi painopisteenä tulevana vuosina on

- työnantajakuvan kirkastaminen ja vetovoiman parantaminen
- työhyvinvoinnin ja työkyvyn edistäminen
- mielen hyvinvointi
- esimiestyön tukeminen ja kehittäminen
- osaamisen ja toimintojen kehittäminen tulevaisuuden vaatimuksien mukaiseksi

Kaupungin palveluksessa oli 30.9.2023 yhteensä 1050 työntekijää, joista vakituisia 710 ja määräaikaisia 340. Määräaikaisen henkilöstön määrä vaihtelee toiminnallisista syistä eri kuukausina.

	30.9.2023		
	vakituiset	määräaikaiset	yhteensä
Konsernihallinto	59	10	69
- sis. Ympäristöterveydenhuolto	15	3	18
Sivistystoimi	465	286	751
- sis. Opistotoiminta	10	101	111
Tekninen toimi	173	42	215
- sis. Lomatoiminta	122	20	142
Sastamalan Vesi	13	2	15
KAIKKI YHTEENSÄ	710	340	1050

Henkilöstösuunnittelun avulla huolehditaan kaupungin palvelutuotannon edellyttämän henkilöstön oikeasta määrästä ja rakenteesta sekä turvataan riittävä osaaminen kaupungin tavoitteiden saavuttamiseksi ja uusien toimintamallien kehittämiseksi. Henkilöstösuunnittelussa tulee erityisesti huomioida hyvinvointialueen tuomat muutokset kaupungin toimintaympäristöön. Henkilöstösuunnittelussa huomioidaan myös väestökehityksestä johtuvat palveluiden kysyntään ja resurssien kohdentamiseen sekä henkilöstön eläköitymiseen liittyvät muutostarpeet. Henkilöstösuunnittelua on tehty palvelujen toimintatapojen muutosten yhteydessä sekä vuosittais-ten taloussuunnitelmien yhteydessä. Henkilöstösuunnitelma ajantasaistetaan vuoden 2024 aikana.

6. LÄHTÖKOHDAT SUUNNITELMAKAUDELLE 2024-2026

6.1. Yleinen taloudellinen tilanne

Syksyllä 2023 julkistetuista talousennusteista käy ilmi, että talouden näkymät ovat heikentyneet kesän ennusteista. Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talous ei kasva vuonna 2023 ja Suomen talous on ajautumassa taantumaan, jonka tosin odotetaan olevan lievä ja lyhytaikainen. Talous on kääntymässä kasvuun vuonna 2024 palkkojen ja etuuksien sekä hidastuvan inflaation myötä kansalaisten ostovoiman kasvaessa. Euroopan keskuspankin odotetaan alentavan ohjauksorkkojaan vuoden 2024 loppupuolella, mutta korkotaso on jäämässä aiempaa korkeammaksi.

Työllisyys heikkenee vielä, mutta työllisyyden laskun odotetaan jäävän lyhytaikaiseksi. Tuotannon elpyessä myös työllisyys alkaa kasvaa, mikä puolestaan edelleen tukee yksityistä kulutusta. Taantuma voi pitkittyä ja saada pysyvämpiä, elpymistä hidastavia piirteitä. Taantumien pituuteen ja syvyyteen voivat vaikuttaa monet tekijät, mm. maailman talouden tilanteen heilahtelu ja yleinen epävarmuus.

Yleinen talouden tilanne on hidastuttanut verotulojen kasvua. Kiihtyvä talouskasvu ja hidastuva inflaatio alkavat vaikuttaa vähitellen julkiseen talouteen, mutta sitä ennen julkisyhteisöjen alijäämä kasvaa ja julkisen talouden näkymä on varsin sumuinen. Julkiset menot jatkavat kasvuaan, mutta julkisten tulojen ennakointi on epävarmaa mm. työllisyyden ja yksityisen kulutuksen epävarmuustekijöiden johdosta. Julkisten menojen kasvua odotetaan hillitsevän valtion hallitusohjelman toimenpiteet, mutta myös paikallishallinnon toimenpiteitä julkisen talouden tilanteen vakauttamiseksi tarvitaan.

Valtiovarainministeriön syksyn 2023 talousennusteen poimintoja:

Ennustelukuja, VM syksy 2023	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Maailma, BKT:n muutos %	-2,9	6,6	3,3	2,6	2,9	3,1	**	**
Euroalue, BKT:n muutos %	-6,2	5,4	3,4	0,7	1,3	1,5	**	**
Suomi, BKT:n muutos %	-2,2	3,0	1,6	0,0	1,2	1,8	**	**
Työlliset, muutos %	-1,5	2,4	2,5	0,3	0,1	0,6	0,6	0,5
Työllisyysaste, %	70,7	72,3	73,8	73,8	73,8	74,3	74,8	75,2
Työttömyysaste, %	7,7	7,7	6,8	7,1	7,2	7,0	6,6	6,4
Kuluttajahintaindeksi muutos % / Inflaatio	0,3	2,2	7,1	6,2	2,2	1,7	2,0	2,0
Ansiotasoindeksi, muutos %	1,9	2,4	2,4	4,3	3,5	3,3	3,0	3,0
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,4	-0,5	0,3	3,5	3,6	3,0	2,4	2,0
Pitkät korot (10 vuotta), %	-0,2	-0,1	1,7	3,1	3,2	3,2	3,1	3,1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä/BKT, %	-5,5	-2,9	-0,8	-2,4	-3,2	-3,4	-3,0	-2,8
Julkisyhteisöjen menot/BKT, %	57,2	55,5	53,4	54,7	54,7	54,6	53,8	53,2
Julkisyhteisöjen bruttovelka/BKT, %	74,7	72,5	72,9	74,2	76,8	78,9	**	**
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta	-3,0	-1,0	-0,7	-1,9	-1,7	-1,0	-0,5	0,0

Maailmantalouden näkymät ovat kaksijakoiset. Yhdysvalloissa ja Japanissa talous kasvaa melko nopeasti, Euroopassa ja Kiinassa näkymät heikkenevät. Euroopassa rakentaminen on pudonnut selvästi ja erityisesti näin on käynyt Ruotsissa. Saksassa talouden näkymät ovat olleet haasteelliset, mutta työttömyys on ollut erittäin vähäistä ja kuluttajien luottamus on ollut elpymään päin. Talouskasvu hidastuu euroalueella 0,7 %:iin ja elpyy 1,3 %:iin vuonna 2024.

Kuntatalouden tilannekuva

Vuoden 2023 alussa toteutui sote-uudistus, joka kavensi kuntien tehtäväkenttää sosiaali- ja terveyspalvelujen siirryttyä hyvinvointialueille. Uudistus on vaikuttanut sekä kuntien toimintaan että talouteen. Kuntatalouden tila on pysynyt v. 2023 ennätysvahvalla tasolla osittain vuoden 2022 verotuloprosenteilla saatujen verotilitysten johdosta (nk. verohännät) ja osittain sote-uudistuksen siirtolaskelmien rahoituksen viiveestä johtuen. Yksittäisten kuntien talouteen sote-uudistuksen verohäntien luvut ovat vaikuttaneet eri tavoin, mikä aikaansaa sen, että osalla kunnista sote-siirto parantaa kunnan talouden tasapainoa ja osalla se heikentää sitä.

Sote-uudistuksen jälkeinen tilanne alkaa näkyä kuntakentässä vasta vuodesta 2024 eteenpäin, kun kustannukset nousevat, talouskasvu on vaikeaa ja poikkeukselliset veroerät väistyvät kuntien tilityksistä pois. Tulopohjaa leikkaa suunnitelmavuosina myös sote-siirtolaskelmien tarkentuminen kun lisäleikkaukset vähennetään pois valtionosuusmäärärahoista. Soten kustannukset ovat osoittautuneet aiempaa arvioitua suuremmiksi ja kuntien valtionosuuksiin vähennykset siirretään v. 2025-2027. Kaikkien kuntien valtionosuuksia vähentää myös yhden prosenttiyksikön indeksijarru.

Kuntien taloudellinen tilanne kiristyy vuonna 2024 kuluvaan vuoteen verrattuna. Kunnat velkaantuvat, mikä johtuu kuntien mittavista investoinneista, henkilöstömenojen kasvusta sekä pienentyneestä verorahoituksesta. Väestöpohjan muutokset, kaventunut tehtäväkenttä ja sote-uudistuksen rahoituslainsäädäntö on jakanut kuntakentän uudelleen ja joillakin kunnilla valtionosuudet ovat miinuksella yhä vuonna 2027.

Maapohjan kiinteistöveroprosenttia ollaan eriyttämässä yleisestä kiinteistöveroprosentista ja nostamassa vaihteluvälin alarajaa. Jos uudistus ei toteudu, niin kuntatalous heikkenee jo vuonna 2024. Yleinen taloudellinen tilanne heikentää kuntien veropohjaa, mikä on näkynyt jo vuonna 2023 pienempinä tilityksinä. Kaikkien kuntien veroprosentit muuttuvat vuoden 2024 alusta. Sadasosan tarkkuuteen lasketut tuloveroprosentit pyöristetään kymmenyksen tarkkuuteen.

Kuntatalouden tulevien vuosien suurimpana haasteena on sopeutua sote-uudistuksen jälkeiseen tulo-rahoitukseen. Kuntien toimintamenot ja tulot ovat puolittuneet aiemmasta, mikä tekee kuntataloudesta suhdanneherkemmän ja haavoittuvamman. Kuntien menoista n. 80 % katetaan verorahoituksella.

TE 2024-uudistusta valmistellaan, mutta kuntien kustannusten tarkennukset ovat vielä kesken. Kuntakentän kannalta TE 2024 uudistus voi tulla pahimpaan mahdolliseen aikaan, mikäli talouden taantuma onkin arvioitua pidempi ja syvempi.

Toimintamenot ovat kasvaneet kunnissa koronarajoitusten poistuttua. Kunta-alan palkkaratkaisu lisää työvoimakustannuksia kolmen vuoden sopimuskaudella keskimäärin 8,8 prosenttia. Henkilöstökustannusten kasvua hillitsee työttömyysvakuutusmaksun alentuminen. Ukrainan sodan vaikutukset ovat tuoneet uudenlaisia haasteita myös kuntataloudelle. Hintojen ja korkojen voimakas kasvu tuo painetta kuntien menokehitykselle ja taloustilanteen epävarmuus heijastuu kuntien tulevien vuosien suunnitteluun.

Lähteet/lisätiedot:

Valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus, syksy 2023.

Kuntatalousohjelma vuosille 2024-2027, syksy 2023.

Kuntaliiton tiedotteet ja aineistot 2023, www.kuntaliitto.fi/talous

6.2. Sastamalan väestö

Sastamalan kaupungin asukasluku oli vuoden 2023 alussa 23 734 asukasta. Väestötietojärjestelmän mukaan Sastamalan asukasluku oli elokuun 2023 lopussa 23 618 eli vähennystä on 116 asukasta.

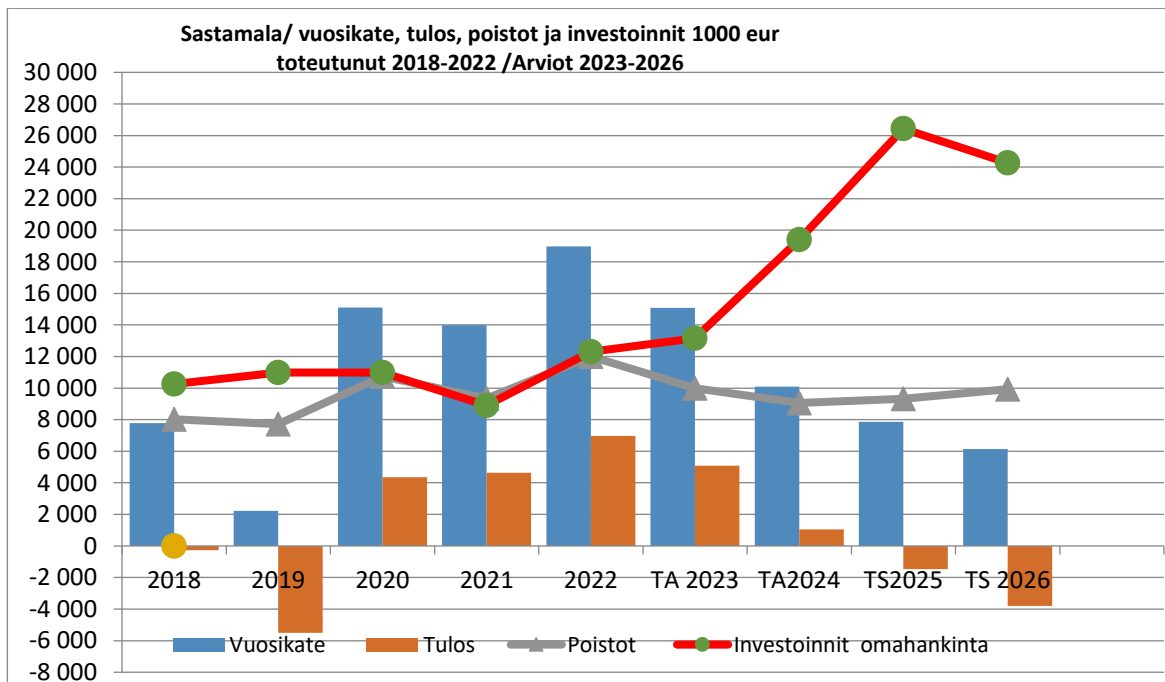
Tilastokeskus on julkaissut 30.9.2021 vuoteen 2040 ulottuvan väestöennusteen. Sastamalan kaupunki on lisäksi teettänyt vuonna 2019 Muutoskitkasta elinvoimaa-hankkeeseen liittyen tarkemman, osa-alueittaisen kehityksen huomioon ottavan väestöennusteen. Ennusteen on laatinut aluetutkija Timo Aro MDI:tä.

Väestö	Väestö 31.12.				Ennuste, Tilastokeskus		Ennuste MDI, 2040
	2010	2015	2020	2022	2030	2040	
Sastamalan alue							
Ikäluokat yhteensä	25 764	25 220	24 052	23 734	21 791	20 364	21 999
-14 vuotiaat	4 175	3 916	3 436	3 206	2 469	2 194	
15-64 vuotiaat	15 855	14 753	13 354	13 117	11 398	10 300	
65- vuotiaat	5 734	6 551	7 262	7 411	7 924	7 870	
siitä 85- vuotiaat	789	968	1 058	1 101	1 287	1 963	
Huoltosuhte	62 %	71 %	80 %	81 %	91 %	98 %	

Lähde: Tilastokeskuksen väestötilasto 31.3.2023 ja Väestöennuste 30.9.2021 ja MDI:n ennuste 2019

6.3. Sastamalan talouden kehitys vuoteen 2023 ja arvio 2024-2026

Alla olevassa kaaviossa on esitetty vuosikatteen, tuloksen, poistojen ja investointien kehitystä vuodesta 2018 alkaen. Toteutuneissa talousluvuissa on vuosittaisia poikkeamia johtuen kertaluonteisista eristä, mm. verotuksen tilitysaikataulun muutoksista sekä myyntivoitoista. Poikkeamat on syytä huomioida eri vuosien talouslukuja vertailtaessa ja tuloksen muodostumista arvioitaessa.

Sastamalan kaupungin talouden haasteena on ollut verotulopohjan heikko kehitys yhdistettynä väestörakenteesta johtuvaan lisääntyvään palvelutarpeeseen. Asukasluvun väheneminen on leikannut sekä verotuloja että asukasmäärän perusteella määräytyviä valtionosuuksia.

Sastamalan talous painui tarkastelujakson alkuvuosina 2018-2019 negatiiviseksi toimintamenojen kasvusta ja verorahoituksen määrän supistumisesta johtuen. Tulos heikkeni voimakkaasti ja vuoden 2019 tilinpäätös oli 5,2 milj. euroa alijäämäinen.

Vuosi 2020 oli vahvasti koronapandemian sävyttämä. Pandemiatilanne rajoituksineen ja sulkuineen vaikutti toimintakulujen ja -tuottojen rakenteeseen sekä verotulojen kertymiseen. Valtion 7,5 milj. euron tukitoimenpiteiden ansiosta vuoden 2020 tulos muodostui kuitenkin 4,4 milj. euroa positiiviseksi. Lisäksi valtuuston vuosille 2020-2023 hyväksymän sopeutusohjelman mukaisia toimenpiteitä käynnistettiin jo vuoden loppupuolella. Myös vuoden 2021 talous oli sopeutustoimenpiteiden, veroprosentin tarkistuksen ja valtion n. 2 milj. euron koronatukien ansiosta tasapainossa. Tulosta vahvistivat myös 0,7 milj. euron maanmyyntivoitot ja välittömiin koronakustannuksiin (testaus, rokotukset, jäljitys ja hoito) saatu noin 3 milj. euron valtion korvaus.

Koronakustannusten talousvaikutukset tasautuivat vuonna 2022 ja verorahoitukseen sisällytynyt koronatuki v. 2020-2021 päättyi vuonna 2022. Verorahoituksen kasvu oli kuitenkin merkittävä, verotulojen kasvaessa 5,5 milj. euroa ja valtionosuuksien 6 milj. euroa. Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille. Valtionosuuksien osalta muutoksen vaikutus kaupungin talouteen on negatiivinen, mutta vuoden 2023 tulosta parantaa vanhojen vuosien verotilitysten verohännät, jotka vaikuttavat kunnan talouteen poikkeuksellisen positiivisesti vuonna 2023. Sopeutustoimenpideohjelma on päättymässä vuonna 2023 ja ohjelman toimenpiteiden vaikutusten on arvioitu tuovan lisäsäästöjä kaupungin talouteen n. 2,6 milj. euron verran v. 2023.

Vuoden 2024 tilikauden tuloksen arvioidaan olevan positiivinen verotulojen sekä valtionosuuksien vähenemisestä huolimatta. Sote-uudistuksen johdosta valtionosuudet vähenevät v. 2025-2027 arviolta 2,6 milj. euroa vuoden 2023 tasosta ja tilikauden tulos kääntyy tappiolliseksi v. 2025 alkaen.

Vuosittainen investointitaso on ollut koko tarkastelujakson korkea suhteessa poistoihin. Investoinnit nousevat merkittävästi talousarvio- ja suunnitelmavuosina. Kokonaisinvestointimäärä 70,1 milj. euroa keskittyy sivistystoimen rakennushankkeisiin sekä uimahalliin. Erittäin korkea investointitaso lisää lainatarvetta ja vaikuttaa myös poistoihin sekä nousseen korkotason myötä tulokseen 0,6-0,7 milj. euron vuosivauhdilla. Suunnitelmakaudella lainamäärä kasvaa poikkeuksellisen paljon, 45 milj. euroa eli 86% vuoden 2023 arvioituun lainamäärään nähden, ja on suunnitelmakauden lopussa 97,4 milj. euroa (4.125 euroa/asukas).

6.4. Talousarviovuoden 2024 laskentaperusteet

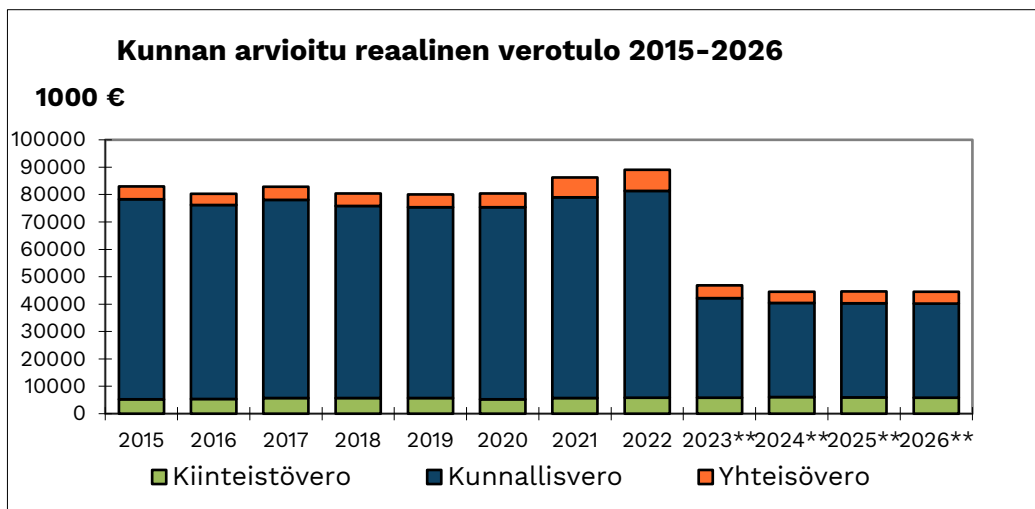
Verotulot

Kuntien tuloveroprosenttia leikattiin 12,64 prosenttiyksikköä vuoden 2023 alusta ja kuntien yhteisöveron tuottoa hyvinvointialueille siirrettiin kolmannes. Vuoden 2023 tuloveroprosentti oli 8,86 ja vuoden 2024 alusta prosenttia pyöristettiin lähimpään kymmenykseen, sillä kuntien veroprosentit oli määriteltävä kymmenyksen tarkkuudella vuoden 2024 alusta lukien. Sastamalan tuloveroprosentti vuodelle 2024 on 8,9 %.

Kiinteistöveroveroprosentit ovat edellisen vuoden tasossa, lukuun ottamatta valtion toimesta maapohjalle erikseen määrättyä kiinteistöveroprosenttia, joka irrotettiin yleisestä kiinteistöveroprosentista ja joka otetaan käyttöön vuoden 2024 alusta lukien. Maapohjan kiinteistöveron alaraja (1,30%) on korkeampi kuin yleisen kiinteistöveroprosentin alaraja (0,93%).

Verolaji	Vaihteluväli	Sastamala 2024	1000 euroa
Yleinen kiinteistövero	0,93 - 2,00 %	0,93 %	
Maapohja	1,30 - 2,00%	1,30 %	
Vakituinen asuinrakennus	0,41 - 1,00 %	0,45 %	
Muu kuin vakituinen asuinrakennus	0,93 - 2,00 %	0,98 %	
Voimalaitos	0,93 - 3,10 %	3,10 %	
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00 - 2,00 %	0,00 %	
Rakentamaton rakennuspaikka (KiintVL 12a §)	2,00 - 6,00 %	2,00 %	
Kiinteistövero yhteensä			6 850
Tulovero		8,90 %	38 500
Yhteisövero			4 300
Verotulot yhteensä			49 650

Tuloveroa arvioidaan kertyvän 8,9% tuloveroprosentilla 35,5 milj. euroa vuonna 2024. Yhden veroprosentin tuotto on 3,5 milj. euroa verotulopohjan tasosta riippuen. Sastamalan efektiivinen veroaste eli maksettavan kunnallisveron suhde ansiotuloihin on 6,39%. Edellisten vuosien tilitykset mukaan lukien tuloveroa koskeva arvio on 38,5 milj. euroa. Kunnallisverotulon määrä voi poiketa merkittävästi tämänhetkisestä arviosta, mikäli talous- ja työllisyyskehityksessä tapahtuu olennaisia muutoksia.

Sote-uudistukseen liittyen kuntien yhteisöverosta on siirtynyt kolmannes hyvinvointialueille. Yhteisöveron määrää v. 2023 on nostanut vanhojen vuosien verotilitykset, jonka vuoksi yhteisöveron määrä laskee vuodelle 2024. Myös yleinen taloudellinen tilanne on vaikuttanut yhteisöveron määrään. Vuoden 2024 yhteisöveron määräksi on arvioitu 4,3 milj. euroa.

Kiinteistöveron merkitys verotulorahoituksessa on kasvanut sote-uudistuksen myötä. Sastamalan kiinteistöveroprosentit ovat laskelmissa vuoden 2024 tasolla koko suunnitelmakauden. Kiinteistöveron määrä on talousarviossa 6,85 milj. euroa. Maapohjan kiinteistöveroprosentin eriyttäminen yleisestä kiinteistöveroprosentista lisää kiinteistöverotuottoa arviolta 0,3 milj. euroa. Nosto on huomioitu vuoden 2024 kiinteistöveron tuottoarviossa.

Verotuloja arvioidaan kertyvän yhteensä noin 49,7 milj. euroa vuonna 2024.

Valtionosuudet

Valtionosuustulo koostuu peruspalvelujen valtionosuudesta, muun opetus- ja kulttuuritoimen ylläpitäjäjärjestelmän mukaisesta valtionosuudesta sekä veromenetysten kompensatiosta.

Valtionosuuksien kehitykseen vaikuttavat kuntien ja valtion väliset kustannusten jaon tarkistukset, indeksitarkistukset sekä kuntien tehtävien muutoksiin liittyvät tarkistukset. Kunnat osallistuvat myös perustoimeentulotuen kustannuksiin valtionosuusjärjestelmän kautta. Myös väestön määrän ja ikärakenteen muutokset vaikuttavat yksittäisen kunnan valtionosuuden määrään.

Peruspalveluiden valtionosuus sisältää rahoituksen lasten päivähoitoon, esi- ja perusopetukseen, kirjastopalveluihin ja kuntien kulttuuritoimintaan ja taiteen perusopetukseen. Myös verotuloihin perustuva valtionosuuden taseus sekä siirtymätaseus ja eräät lisäykset ja vähennykset sisältyvät peruspalveluiden valtionosuussummaan. Sote-uudistukseen liittyen sosiaali- ja terveydenhuollon (ml. oppilas- ja opiskelijahuolto) ja pelastustoimen rahoitus on siirtynyt vuoden 2023 alussa kunnilta hyvinvointialueille.

Kuntien peruspalveluiden rahoituksen laskentakriteereitä ja taseuksen määräytymisperusteita on tarkistettu sote-uudistuksen yhteydessä. Sote-tehtävien siirtyessä pois kunnilta suurin osa peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta jaettavasta rahasta määräytyy alle 16-vuotiaiden ikäluokkien perustella. Koska kunnilla on muutoksen jälkeen edelleen tärkeä rooli myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä sosiaali- ja terveysmenojen ennaltaehkäisyssä, valtionosuusjärjestelmään on lisätty uutena kriteerinä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa (HYTE-kerroin).

Sastamalan peruspalveluiden laskennallisen valtionosuuden määrä on noin 4,0 milj. euroa vuonna 2024. Summa sisältää myös muutosrajoittimen ja siirtymätaseuksen, joiden yhteismäärä on noin 2,4 milj. euroa. Verotulotaseuksen määrä on 9,8 milj. euroa.

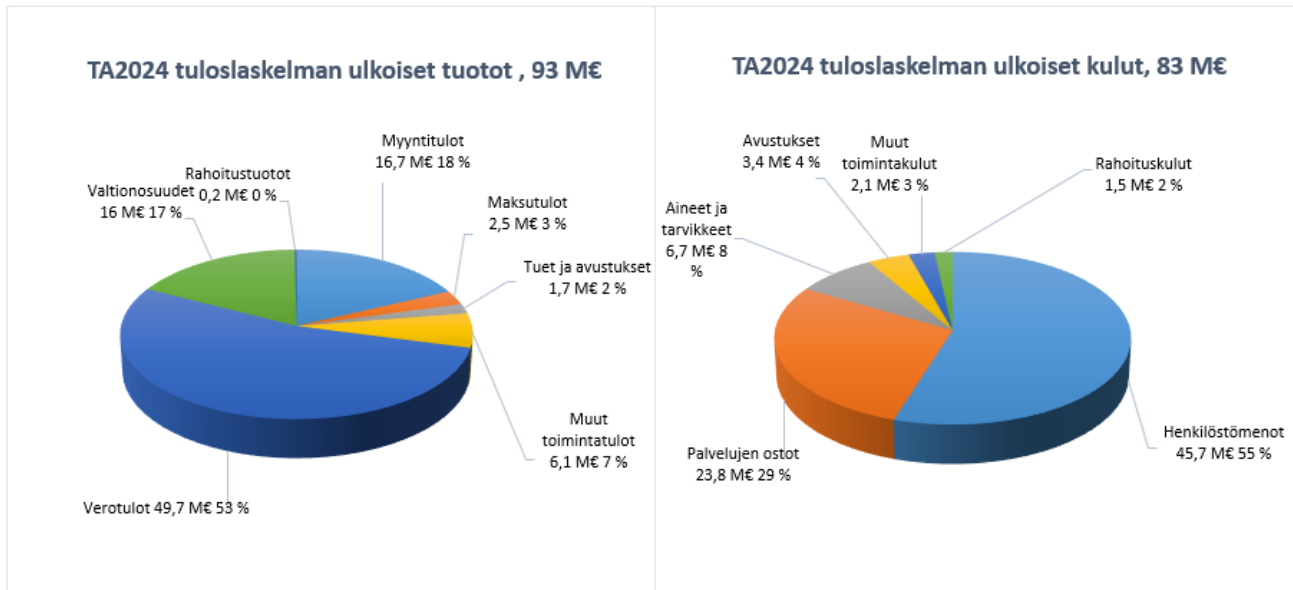
Veromenetysten kompensatiot on erotettu vuodesta 2020 alkaen varsinaisesta peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmästä, vaikka kompensatio suoritetaan valtionosuusmaksatuksen yhteydessä. Kompensaation arvioitu määrä on 4,5 milj. euroa vuonna 2024.

Lukiokoulutuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, kansalaisopistojen, tuntiperusteinen taiteen perusopetuksen, liikunnan ja nuorisotyön valtionosuus sisältyy opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmään. Järjestelmä sisältää myös lisärahoituksen perusopetuksen lisäopetukseen, maahanmuuttajien valmistavaan opetukseen sekä pidennetyn oppivelvollisuuden kustannuksiin.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmään sisältyvä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen asukaskohtainen rahoitusosuus (yhteensä noin 6,9 milj. euroa) vähennetään kunnille maksettavasta valtionosuudesta. Talousarvion opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusarvio on vähennyksen jälkeen noin 2,3 milj. euroa negatiivinen.

Vuoden 2024 valtionosuustuloarvio on yhteensä 16 milj. euroa. Valtiovarainministeriö on ilmoittanut tätä kirjoitettaessa, ettei valtionosuuksiin tule lisäleikkauksia vuodelle 2024 sote siirrosta johtuen vaan valtionosuusleikkaukset kohdennetaan vuosille 2025-2027.

Tuloslaskelman kulujen ja tuottojen jakautuminen vuonna 2024:

Toimintatuotot ja –kulut 2024

Vuoden 2024 talousarvio ei sisällä kustannustasoa lisääviä toiminnallisia tai rakenteellisia muutoksia tai merkittävää volyymikasvua. Aiemmin päätetyt ja lainsäädännön edellyttämät muutokset kuitenkin toteutetaan. Valtuuston vuonna 2020 hyväksymän sopeutusohjelman mukaiset toimenpiteet on huomioitu talousarviossa ja -suunnitelmassa ottaen huomioon toteutuksen aikataulutarkennukset.

Vuoden 2024 talousarvion käyttötalouden nettomenot (toimintakate) ovat 54,2 milj. euroa. Muutos vuoden 2023 talousarviosta (hallituksen 27.11.2023 esitys valtuustolle) on n. 1,2 milj. euroa.

Henkilöstökustannukset on laskettu olemassa olevan vuosityöpanoksen pohjalta huomioiden kaupungin omiin päätöksiin ja suunnitelmiin perustuvat muutokset. Kevään 2022 palkkaratkaisu vuodelle 2024 on 2,6- 3,0 prosenttia. Kevan eläkemenerusteiset maksut ovat muuttuneet vuoden 2023 alusta laskennallisiksi tasausmaksuiksi ja niiden on arvioitu pysyvän vuonna 2024 vuoden 2023 talousarvioon arvioidulla tasolla. Vuoden 2024 henkilöstömenot ovat n. 45,7 milj. euroa, josta Kevan tasausmaksu on 1,5 milj. euroa.

Muihin kustannuksiin ei ole tehty yleistä inflaatiotarkistusta vaan toimialat ovat arvioineet omaa kustannuskehitystään vastuualue- ja tehtäväkohtaisesti ottaen huomioon kustannustason muutokset ja myös sopeutustoimenpiteiden vaikutukset. Vastuualueita on ohjeistettu tarvittaessa neuvottelemaan palvelutuottajien kanssa palvelujen hinnoittelusta ja kustannusrakenteeseen vaikuttavista tuottavuutta lisäävistä toimenpiteistä.

Kaupungin ja liikelaitoksen käyttötalouden ulkoiset toimintatuotot ovat vuoden 2024 talousarviossa 27 milj. euroa ja ulkoiset toimintakulut ovat 81,7 milj. euroa.

Sisäiset erät on merkitty talousarvioon palvelun ostajalle sisäisinä menoina ja myyjälle vastaavina sisäisinä tuloina. Toimialojen ja liikelaitoksen väliset ja yksiköiden omat sisäiset laskutukset ovat yhteensä 10,8 milj. euroa. Tästä määrästä 7,9 milj. euroa on sisäisiä tilavuokria ja 2,3 milj. euroa konsernihallinnon tuottamien tukipalveluiden kustannuksia (mm. yleishallinto- ja asiantuntijapalvelut sekä henkilöstö- ja taloushallinto).

Vuoden 2024 toimintakate on -54,2 milj. euroa ja tulos 1 milj. euroa. Tuloksenkäsittelyerien jälkeen tuloslaskelma on 1,2 milj. euroa ylijäämäinen.

Tilakeskuksen tuotot sisältyvät taloussuunnitelmaan teknisen lautakunnan esityksen mukaisena muutoin paitsi tuotoista on vähennetty Pirkanmaan hyvinvointialueelta tulevia vuokratuloja vuodelta 2026. Suunnitelmavuosille on laskettu varaus palvelujen ostoihin.

Sastamalan Vesi liikelaitoksen tuotot ja kulut sisältyvät laskelmiin liikelaitoksen oman arvion mukaisena.

Rahoitustuotot- ja kulut

Ulkoiset rahoitustuotot koostuvat korko- ja osinkotuotoista.

Rahoituskulut koostuvat pääosin lainojen korkokuluista. Korkokulut kasvavat lainamäärän kasvaessa. Sastamalan lainojen keskimääräinen korkotasoa on vuonna 2023 1,6 prosenttia. Taloussuunnitelmassa uusien lainojen korkotasoksi on arvioitu 3,5 - 4 prosenttia ja korkomenojen arvioidaan kasvavan suunnitelmakauden lopussa yli 2,8 miljoonaan euroon poikkeuksellisen korkean investointitason ja korkojen nousun vuoksi.

Tilakeskuksen jäännöspääoman korko 725 400 euroa budjetoidaan sisäisenä eränä rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Sastamalan Veden peruspääoman tuottovaatimus on alennettu nolnaan vuodelle 2024.

Poistot

Sastamalan kaupungin poistosuunnitelmaa on tarkistettu vuoden 2013 alusta lukien Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen ja Kuntaliiton soveltamisohjeen periaatteiden mukaisesti. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut vuonna 2016 uuden yleisohjeen, johon sisältyviä tarkennuksia noudatetaan soveltuvin osin. Mikäli poistonalaisen hyödykkeen tulonodotus tai palvelutuotantokyky muuttuu, tehdään tarvittaessa lisäpoisto tai alaskirjaus kuntajaoston yleisohjeen mukaisesti.

Poistojen normaalitaso nousee suunnitelmakaudella lähes 10 miljoonaan euroon. Poistotaso kasvaa edelleen isojen investointien valmistuttua.

Investoinnit

Vuosien 2024-2026 nettoinvestoinnit ovat 69,2 milj. euroa (keskimäärin 23,1 milj. euroa/vuosi). Investointien omahankintameno on suunnitelmakaudella 70,1 milj. euroa ja omaisuuden myyntituotot 0,9 milj. euroa (ta-searvo).

Vuoden 2024 talousarviossa investointimenot bruttona ovat 19,4 milj. euroa. Tästä 13,7 milj. euroa on Tilakeskuksen investointeja, 2 milj. euroa on vesihuollon investointeja ja 2,8 milj. euroa muuhun kunnallistekniikkaan liittyviä investointeja. Maanhankintaan on varattu 0,2 milj. euroa, sivistystoimen tvt-investointeihin 80 000 euroa ja koulun ensikertaiseen kalustamiseen 0,6 milj. euroa. Omaisuuden myyntituottoja arvioidaan saatavan yhteensä 0,3 milj. euroa, joten nettoinvestoinnit ovat 19,1 milj. euroa.

Investointikokonaisuuksien linjaukset on esitetty talousarvion investointiosassa (luku 14).

Rahoitus

Rahoituslaskelmassa vuosikatetta on käytettävissä investointien rahoittamiseen ja lainojen lyhennyksiin 10,1 milj. euroa. Nettoinvestoinnit ovat 19,1 milj. euroa ja lainojen lyhennykset 9,8 milj. euroa. Uutta lainaa on budjetoitu otettavaksi 18,8 milj. euroa, joten kokonaislainamäärä kasvaa 9 milj. euroa vuonna 2024.

Rahoitusvajetta kertyy taloussuunnitelman käyttötalous- ja investointiolettamilla suunnitelmakauden aikana 45 milj. euroa. Mikäli rahoitustarve katetaan lainanotolla, nousee kaupungin velkamäärä vuoden 2026 lopussa 97,4 milj. euroon (n. 4.125 euroa/asukas). Poikkeamat taloussuunnitelman tulo- ja meno-olettamuksista sekä investointitasosta vaikuttavat myös lopulliseen lainamäärän kehitykseen. Lainatarvetta tarkastellaan myös kasatilanteen kautta.

Uutta lainaa nostettaessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

Kaupungin lainasalkun rakenteen määrittelyssä oleellista on ennakoitavuus ja korkoriskin hallinta.

Ensisijaisesti korkoriskiltä suojaudutaan lainasalkun hallitulla rakenteella sekä uusien lainojen korkosidonnaisuuksia jakamalla tai olemassa olevien korkosidonnaisuuksia muuttamalla, lyhyt- ja pitkäaikaisten lainojen painotuksilla tai lainojen erääntymistä porrastamalla. Johdannaissopimuksia korkosuojaukseen ei pääsääntöisesti käytetä.

Lisäksi voidaan tarvittaessa ottaa kuntatodistusohjelman kautta lyhytaikaista lainaa maksuvalmiuden varmistamiseksi. Samanaikaisesti tällaista lyhytaikaista lainaa voi olla enintään 20 (kaksikymmentä) milj. euroa.

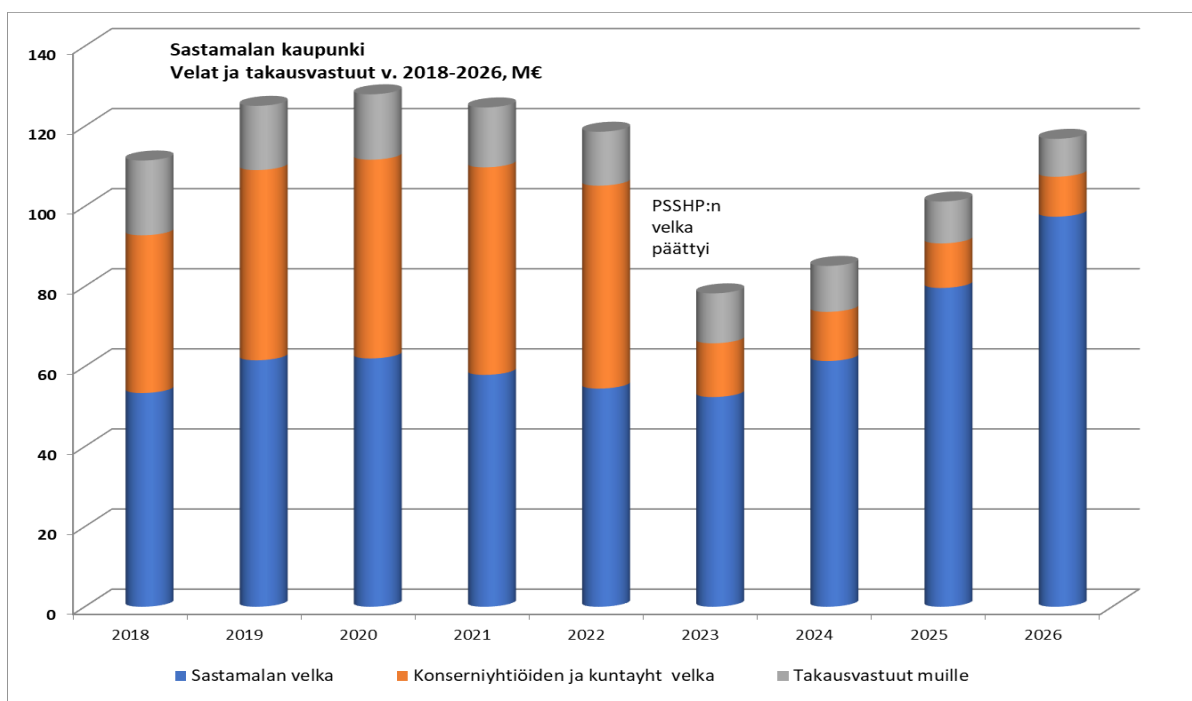
Vastuut

Sastamalan kaupungin velkamäärä on talousarvioennusteen mukaan vuoden 2023 lopussa n. 52,4 milj. euroa. Suunnitelmakaudella 2024-2026 lainamäärä kasvaa 45 milj. eurolla ja on suunnitelmakauden päättyessä yli 97,4 milj. euroa.

Konsernivelelän yhteismäärä on vuoden 2023 lopussa lähes 66 milj. euroa. Konsernilainat sisältävät kaupungin omien lainojen lisäksi myös kaupungin omistusosuutta vastaavan osuuden tytäryhtiöiden sekä kuntayhtymien lainoista. Tytäryhtiöt lyhentävät lainojaan vuosittain noin miljoonalla eurolla. Tytäryhtiöiden vanhoille lainoille on pääsääntöisesti myönnetty kaupungin takaus.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin lainoja kaupungin konsernilainoihin sisältyi vuoden 2022 tilinpäätöksessä reilut 36 milj. euroa. Sote-uudistuksen yhteydessä kuntien vastuu sairaanhoitopiirin lainoista päättyi vuoden 2023 alusta ja konsernivelelän määrä on vastaavasti pienentynyt.

Lisäksi kaupunki on myöntänyt aiemmin takauksia osakkuusyhtiöilleen (omistus alle 50 %) sekä poikkeustapauksessa myös muille yhteisöille, jotka huolehtivat kuntalaisten peruspalveluiden järjestämisestä (mm. vanhustenkotiyhdistykset). Konserniin kuulumattomille yhtiöille annettuja takauksia kaupungilla on vuoden 2023 lopulla jäljellä noin 12,5 milj. euroa. Muille kuin tytäryhtiöille myönnettyt takausvastuut vähenevät noin miljoonalla eurolla vuodessa.

6.5. Suunnitelmavuosien 2025 ja 2026 laskentaperusteet

Suunnitelmavuosien tulos- ja rahoituslaskelmissa on huomioitu 1%:n valtionosuuskorotus sekä sote-uudistuksen lisävaltionosuusleikkaukset vuodesta 2024 vuosille 2025-2027 yhteensä 2,6 milj.euroa. Taloussuunnitelmakaudella valtionosuuksia nostavat TE-uudistuksen valtionosuuslisäykset, joiden vaikutus valtionosuuksiin on tämän hetken arvion mukaan 3,8 - 3,9milj. euroa. Te-uudistuksen vaikutukset on arvioitu taloussuunnitelmakaudella kustannusneutraalisti. Verotuloarvioissa on huomioitu kiinteistöveron maapohjan kiinteistöveroprosentin eriyttämisen ja alarajan noston vaikutus koko suunnitelmakaudella. Verotulojen odotetaan kasvavan suunnitelmakaudella keskimäärin 3% vuosittain vuoden 2024 tasoon nähden. Vuoden 2023 verotuloja on parantanut edellisten vuosien nk. verohännät, minkä vuosi verotulot jäävät v. 2024 alemmaksi kuin vuonna 2023. Maksutuottojen korotukseksi on arvioitu 1%. Pirkanmaan hyvinvointialueelta saatavia vuokratuottoja on vähennetty tuloista 0,5 milj. euroa v. 2026 alusta, jolloin hyvinvointialueen vuokrausvelvollisuus päättyy. Ulkoisia vuokratuottoja on muilta osin korotettu 0,5%.

Suunnitelmavuosien kustannustason vuosimuutokseksi on arvioitu vuoden 2024 henkilöstökulujen muutos palkkaratkaisun mukaisesti n. 2,6 -3 %. Vuodelle 2025 arvio henkilöstökulujen noususta on 3 % ja vuodelle 2026 2%. Palvelujen ostoissa hintoja on korotettu 2% molempina vuosina ja ulkoisia vuokramenoja nostettu 0,5%. Muut kuluerät on pidetty vuoden 2024 tasossa.

7. TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA

Seuraavissa taulukoissa kaupungin ja Sastamalan Vesi liikelaitoksen talousarvioehdotukset on yhdistelty.

Emokaupungin, laskennallisten taseyksiköiden tulos- ja rahoituslaskelmat esitetään erikseen jäljempänä luvussa 15 ja liikelaitoksen laskelmat talousarvion lopussa omana kokonaisuutenaan.

Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA 1000 € ulk+sis	SASTAMALAN KAUPUNKI JA LIIKELAITOS				
	TP2022	TA2023*	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintatuotot	57 337	38 001	37 809	38 296	37 925
Valmistus omaan käyttöön	468	450	454	458	462
Toimintakulut	-210 941	-91 455	-92 499	-98 169	-99 723
Toimintakate	-153 136	-53 004	-54 235	-59 415	-61 336
Verotulot	96 017	50 965	49 650	51 300	52 400
Valtionosuudet	75 845	18 000	16 000	17 885	17 719
Rahoitustuotot ja kulut	241	-884	-1 317	-1 914	-2 652
Vuosikate	18 968	15 077	10 097	7 856	6 131
Poistot	-12 009	-10 000	-9 049	-9 330	-9 932
Tulos	6 958	5 077	1 048	-1 474	-3 801
Tuloksenkäsittelyerät	-2 736	231	188	188	188
Yli/alijäämä	4 222	5 308	1 237	-1 286	-3 613
*)TA2023 sisältää hallituksen 27.11.2023 valtuustolle esittämät muutokset					
<u>Tuottojen ja kulujen erittely</u>					
*Toimintatuotot, ulkoiset	43 250	27 325	27 022	27 509	27 138
*Toimintatuotot, sisäiset	14 087	10 676	10 787	10 787	10 787
**Toimintakulut, ulkoiset	-196 854	-80 779	-81 712	-87 382	-88 936
**Toimintakulut, sisäiset	-14 087	-10 676	-10 787	-10 787	-10 787
<u>Laskelman taustatiedot</u>					
Taseen ylijäämä M€	32,2	37,5	38,7	37,5	33,8
Toimintakateen muutos %	-4 %	-65 %	2 %	10 %	3 %
Verorahoituksen muutos % (verotulot ja valtionosuudet)	7 %	-60 %	-5 %	5 %	1 %

Talousarvio ja taloussuunnitelma täyttävät kuntalain 110 §:n 3 momentin edellytykset, jonka mukaan Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Lähtökohdat talous- ja suunnitelmakaudelle ovat kaksijakoiset. Takana on vahvoja talousvuosia, jolloin kaupunki on tehnyt ylijäämäisiä tuloksia ja taseeseen on kertynyt ylijäämää. Vuoden 2023 tulos on muodostumassa reilusti ylijäämäiseksi vuoden 2022 verotuloprosentilla saatujen verotilitysten johdosta.

Vuoden 2024 tulos näyttää reippaasti aiempia vuosia heikkomalta. Verotulot ovat pienemmät kuin vuonna 2023 ja valtionosuudet laskevat sote-uudistuksesta johtuen uudelle tasolle. Talouden taantuman syvyys ja pituus vaikuttavat myös arvioituun verotulokertymään. Taloussuunnitelmavuosina toteutuva TE-uudistus nostaa valtionosuuksia, mutta toiminnan muutos lisää myös kaupungin talouden suhdanneherkkyyttä. Valtionosuudet eivät ehdi reagoimaan mahdollisesti nopeasti muuttuvaan työttömyyteen. Lisäksi indeksikorotukset

jäädytetään taloussuunnitelmavuosien ajaksi vuoden 2023 tasolle. Suunnitelmavuosien tulokseen vaikuttavat myös sote-uudistuksen valtionosuuksien vähennykset, jotka on jaksotettu kolmelle vuodelle alkaen vuodesta 2025.

Korkomenot ovat nousseet ja nousevat koko suunnitelmakauden aikana sekä korkotason noususta että kaupungin erittäin korkeasta investointitasosta johtuen. Palkkaratkaisut ovat voimassa vuoden 2025 alkupuolelle, joten suunnitelmavuosien palkankorotukset ovat arvioita. Talouden epävarmuutta lisäävät myös mahdolliset sähkön ja lämmöntuotannon hintojen heilahtelut.

Kuntien rahoitusjärjestelmää ollaan uudistamassa vuoden 2026 alusta lukien ja vuoden 2026 rahoitus on arvioitu nykyisellä rakenteella. Nykyisessä rahoitusjärjestelmässä kaupunki on verotulotasauksen saaja, joten verotulotasauksen mahdollinen poistuminen ilman korvaavaa tasausjärjestelmää on kaupungin taloudelle erittäin epäedullinen. Kaupungin talouden tervehdyttämiseksi joudutaan laatimaan uusi sopeuttamisohjelma jo vuoden 2024 aikana.

Peruskaupungin käyttötalouden toimintakate on n. - 56,1 milj. euroa ja liikelaitoksen 1,8 milj. euroa, yhteensä 54,2 milj. euroa. Käyttötalouden toimintakate on laskenut lähes 100 milj. euroa vuoden 2022 tasosta hyvinvointialueiden käynnistymisen vuoksi. Peruskaupungin tilikauden ylijäämä on v. 2024 n. 1,1 milj. ja liikelaitoksen n. 0,1 milj. euroa.

Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA 1000 € ulk+sis	SASTAMALAN KAUPUNKI JA LIIKELAITOS				
	TP2022	TA2023*	TA2024	TS2025	TS2026
Vuosikate	18 967	15 077	10 097	7 856	6 131
Tulorah korjauserät	-619	0	0	0	0
Toiminnan rahavirta	18 348	15 077	10 097	7 856	6 131
Investointimenot	-12 354	-13 520	-19 410	-26 430	-24 270
Rahoitusosuudet	58	90	0	0	0
Myyntit	1 127	300	300	300	300
Investointien rahavirta	-11 169	-13 130	-19 110	-26 130	-23 970
Toiminnan ja investointien rahavirta	7 179	1 947	-9 013	-18 274	-17 839
Antolainojen muutos ulk	91	3	3	3	3
Antolainojen muutos sis	296	296	296	296	296
Lainanotto	7 000	8 000	18 840	28 727	30 370
Pitkäaik lainojen lyhennys ulk	-10 435	-10 106	-9 833	-10 489	-12 575
Pitkäaik lainojen lyhennys sis	-296	-296	-296	-296	-296
Rahoitustoiminta	-3 345	-2 103	9 010	18 241	17 797
Vaikutus maksuvalmiuteen	3 834	-157	-3	-33	-42
*)TA2023 sisältää hallituksen 27.11.2023 valtuustolle esittämät muutokset					
Lainamäärän muutos M€, netto	-4,1	-2,1	9,0	18,2	17,8
Lainamäärä 31.12., M€	54,5	52,4	61,4	79,6	97,4
Lainat €/asukas	2 295	2 218	2 599	3 371	4 125
Asukasluku laskelmassa	23 734	23 618	23 618	23 618	23 618

Asukasluku laskelmassa 2023-2026 elokuu 2023.

Rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttama rahavirta (toiminnan ja investointien rahavirta). Rahoituslaskelma kertoo, kuinka paljon toiminnan ja investointien rahavirta on yli/alijäämäinen. Rahoitustoiminnan rahavirralla osoitetaan, miten alijäämäinen toiminnan ja investointien kassavirta on katettu tai miten ylijäämäinen kassavirta on muuttanut rahoitusasemaa.

Rahoituslaskelma on rahavirtaluonteinen, sen lopussa esitetään toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen vaikutus kunnan maksuvalmiuteen. Vaikutus maksuvalmiuteen kuvaa kunnan rahoitusarvopapereiden sekä rahojen ja pankkisaamisten muutosta vuoden aikana.

Kaupungin vuosikate ei riitä rahoittamaan nettoinvestointeja ja toiminnan ja investointien rahavirta on talousarviovuonna 9 milj. euroa alijäämäinen. Myös suunnitelmavuosien toiminnan ja investointien rahavirta säilyy alijäämäisenä korkeasta investointitasosta johtuen. Tämä johtaa kaupungin lainakannan nopeaan kasvuun.

8. TALOUDEN TUNNUSLUVUT

SASTAMALAN KAUPUNKI				
Talouden tunnuslukuja	TA2024	muutettu TA2023	TP2022	TP2021
Asukasluku (2024-2023: elokuu 2023)	23 618	23 618	23 734	23 998
Veroprosentti	8,90	8,86	21,50	21,50
Verotulot 1000 €	49 650	50 965	96 017	90 560
Verotulojen muutos %	-2,6 %	-46,9 %	6,0 %	9,3 %
Verotulot €/asukas	2 102	2 158	4 046	3 774
Valtionosuudet 1000 €	16 000	18 000	75 845	69 852
Valtionosuuksien muutos%	-11,1 %	-76,3 %	8,6 %	-3,8 %
Valtionosuudet €/asukas	677	762	3 196	2 911
Toimintakulut (ulk.), 1000 €	81 712	80 779	196 854	192 540
Toimintatuotot (ulk.), 1000 €	27 022	27 326	43 249	45 461
Toimintatuotot/toimintakulut (ulk.) %	33,1 %	33,8 %	22,0 %	23,7 %
Toimintakate, 1000€	-54 235	-53 004	-153 136	-146 608
Toimintakatteen muutos%	2,3 %	-65,4 %	4,5 %	4,3 %
Vuosikate, 1000 €	10 097	15 077	18 967	13 977
Vuosikate eur/asukas	428	638	799	582
Vuosikate poistoista %	112 %	151 %	158 %	150 %
Tilikauden tulos, 1000 €	1 048	5 077	6 964	4 637
Tilikauden yli-/alijäämä, 1000 €	1 237	5 308	4 341	3 910
Taseen ylijäämä, 1000 €	38 772	37 535	32 227	27 886
Taseen ylijäämä €/asukas	1 642	1 589	1 358	1 162
Investointien tulo-rahoitus, 1000 €	10 097	15 077	18 348	13 361
Investointien tulo-rahoitus, %	52,0 %	112,3 %	154,3 %	157,2 %
Investointien omahankintameno, 1000 €	19 410	13 430	12 296	8 891
Investoinnit omahankintameno, €/asukas	822	569	518	371
Lainakanta, 1000 €	61 380	52 373	54 479	57 914
Lainat, €/asukas	2 599	2 218	2 295	2 413
Lainanhoitokate	1,26	2,13	2,70	1,89
Rahavirta ulos 1 000 €*	102 155	100 516	219 594	212 093
Rahavirta sisään 1 000 €*	93 142	103 037	223 428	214 228

* sisältää toiminnan ja investointien rahavirran (ei sisällä anto- ja ottolainoja)

Taulukko sisältää kaupungin ja liikelaitoksen tiedot.

Eri vuosien lukuja verrattaessa huomioitava toiminnallisten muutosten (mm. tehtävien ulkoistukset) vaikutus tulo- ja menorakenteisiin. Vuoden 2023 lainamäärä on arvioitu todellisen tilanteen mukaan.

Tunnuslukujen määritelmät:

- **Toimintatuotot / toimintakulut, %** = kuinka paljon toiminnan kuluista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuotoilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuotoilla
- **Vuosikate, 1000 € ja €/asukas** = kuinka paljon talousarviovuoden tulo-rahoituksesta jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin.
- **Vuosikate poistoista %** = kun tunnusluvun arvo on vähintään 100 %, oletetaan kunnan tulo-rahoituksen olevan riittävä. Tulo-rahoituksen riittävyyttä voidaan arvioida myös pidemmällä ajanjaksolla, jos tarkasteluajankohdalle ajoittuu poikkeuksellisen suuri poistonalainen investointi.
- **Investointien tulo-rahoitus, %** = $100 \times (\text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno})$ (investointimenot vähennettynä rahoitusosuuksilla)) kertoo paljonko investointien omahankintamenoa katetaan tulo-rahoituksella.
- **Laskennallinen lainanhoitokate** = $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{laskennalliset lainanlyhennykset})$.
= tulo-rahoituksen riittävyys vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.
Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla lainamäärä kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluku on yli 2, tyydyttävä, kun luku on 1-2 ja heikko, kun luku on alle 1.

9. TALOUSARVION LAADINTAPERUSTEET

Laadintaperusteet

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Sastamalassa taloussuunnitelma on laadittu kolmivuotisena vuosille 2024-2026.

Kaupunginvaltuusto hyväksyy käyttötalousosassa talousarvioasetelman mukaiset vastuualueiden toimintatavoitteet ja nettomäärärahat sekä investointiosassa toimiala/taseyksikkökohtaiset nettomäärärahat.

Talousarvion valmisteluohje ja kehys

Kaupunginhallitus hyväksyi 26.6.2023 talousarvion valmisteluperiaatteet ja 11.9.2023 talousarvion valmistelu-kehyyksen. Kehyyksen taustatietoja ja laskentatekijöitä valmisteltiin johtoryhmän talousarviotyöpajoissa.

Talousarviokehyyksen toimintakate oli -54,0 milj. euroa (emo -55,8 milj. euroa ja Vesi liikelaitos 1,8 milj. euroa) ja tilikauden tulos 1,5 milj. euroa ylijäämäinen.

Kehys kohdennettiin toimialatasolle, poikkeuksena Tilakeskus, joille osoitettiin oma kehys. Toimialojen tehtävänä oli jakaa kehys edelleen vastuualueille ottaen huomioon toiminnan muutokset ja määrärahatarpeet. Menettelyllä toimialoille annettiin mahdollisuus priorisoida ja kohdentaa määrärahansa toiminnan painopisteiden edellyttämällä tavalla.

Sastamalan Vesi liikelaitoksen tuli laatia taloussuunnitelmansa siten, että suunnitelmakauden tulos on nolla eikä liikelaitos tarvitse toimintaansa kaupungin avustusta. Liikelaitokselle määriteltiin myös vuoden 2024 kaupungin laskelmiin yhdistettävä toimintakate.

Vastuualueiden tuli huomioida taloussuunnittelussaan myös tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksissa esille otetut kehittämistarpeet.

Talousarvion käsittelyvaiheet

Alla olevassa taulukossa on varsinaisen talousarviovalmistelun vaiheet.

19.6.2022	Johtoryhmä laajennettuna	Valmistelun käynnistys, muutostarpeet
26.6.2023	Kaupunginhallitus	Valmisteluperiaatteet
4.9.2023	Johtoryhmä laajennettuna	Talousarviotyöpaja
11.9.2023	Kaupunginhallitus	Talouskehys
lokakuu	Toimialat/jory/khall	Informaatio valmistelutilanteesta
23.10.2020	Toimiala/Toimielimet	Talousarvioesitykset
27.10.2023	Kaupunginvaltuusto	Talousarvioseminaari
23.10.2023	Kaupunginhallitus	Veroprosenttiesitys
30.10.2023	Kaupunginvaltuusto	Veroprosenttipäätös
27.11.2023	Kaupunginhallitus	Talousarvioesitykset
11.12.2023	Kaupunginvaltuusto	Talousarvion hyväksyminen
31.12.2023 mennessä	Liikelaitoksen johtokunta	Liikelaitoksen talousarvion hyväksyminen
tammikuu 2024	Kaupunginhallitus	Talousarvion täytäntöönpanomääräykset
tammi-helmi- kuu 2024	Lautakunnat	Talousarvioon sovitettut käyttösunnitelmat
Lisäksi: Hallituksen ja johtoryhmän käsittelet ja informaatio eri valmisteluvaiheissa Informaatio yhteistyötoimikunnan kokouksissa Konsernihallinnon ja toimialojen väliset seurantaneuvottelut Konsernihallinnon ja suurimpien tytäryhtiöiden väliset seurantaneuvottelut		

10. TALOUSARVION RAKENNE, SITOVUUS JA KÄYTTÖSUUNNITELMAT

Talousarvion rakenne

Talousarvio sisältää

- yleisperustelut
- käyttötalousosan (luku 13)
- investointiosan (luku 14)
- tuloslaskelmaosa (luku 15) ja
- rahoituslaskelmaosan (luku 15)
- konsernitavoitteet (luku 17)

Talousarviokirjan luvussa 7 on esitetty kaupungin ja Sastamalan Vesi liikelaitoksen yhdistetty ulkoisten ja sisäisten kulujen ja tuottojen tuloslaskelma ja rahoituslaskelma. Ne kertovat koko kaupungin toiminnan ja talouden tilanteen sekä rahoitustarpeet. Emokaupungin tulos- ja rahoituslaskelma (ilman liikelaitosta) sekä erikseen laskennallisen taseyksikön tulos- ja rahoituslaskelmat on esitetty luvussa 15.

Käyttötalousosassa on esitetty toimialojen ja vastuualueiden toiminnan painopisteet, tuloskortit ja määrärahat.

Emokaupungin investointisuunnitelma on esitetty toimialoittain jaoteltuna pienempiin investointikokonaisuuksiin. Suurimmista investoinneista on lisäksi hankekohtaiset erittelyt. Investointitaulukkoon on yhdistelty myös Sastamalan Vesi liikelaitoksen investointisuunnitelma.

Sastamalan Vesi Liikelaitoksen sitovat erät sekä liikelaitoksen vaikutus tuloksen muodostumiseen ja toiminnan rahoitukseen on esitetty kappaleessa 16. Liikelaitoksen varsinainen talousarvio on esitetty omana osionaan talousarvion lopussa.

Konsernia koskeva osio sisältää konsernitavoitteet sekä suurimpien tytäryhteisöjen tuloskortit.

Talousarvion sitovuus

Kuntalain mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Toimielintä ja viranhaltijaa sitovat valtuuston myöntämä nettomääräraha (määrärahataulukoissa rivi 'Toimintakate') sekä valtuustotason sitovat tavoitteet vuodelle 2024 (tulokorteilla sarake 'Tavoitetaso 2024').

Erikseen määritellään seuraavat sitovuudet:

- Kaupungin yhteisten erien vastuualueella käsiteltävät maanmyyntivoitot (300 000 euroa) sekä
- Yhdyskuntatekniikan vastuualueella käsiteltävät puun myyntitulot (260 000 euroa).
  - Edellä mainitut kaupungin yhteisestä omaisuudesta saatavat tuloerät ovat sitovia, että kyseisillä vastuualueilla ei ole oikeutta käyttää tuloarvion mahdollisesti ylittävää osaa muiden toimintamenojensa katteeksi ilman kaupunginhallituksen suostumusta. Tuloarvion ylittävällä osalla tulee ensisijaisesti kattaa kaupungin elinvoimaa ja kasvua tukevia toimenpiteitä koko kaupungin tasolla
- Lomituspalveluiden toimintayksikön määrärahaa tarkastellaan omana erillisenä kokonaisuutenaan Maa-seutupalveluiden vastuualueen sisällä. Lomituspalveluiden tulot ja menot budjetoidaan samansuuruisiksi (netto 0). Mahdollista ylijäämää ei saa käyttää vastuualueen muiden menojen kattamiseen eikä mahdollista alijäämää ole velvollisuutta kattaa vastuualueen muun toiminnan määrärahasta.

Laskennallisena taseyksikkönä käsiteltävän Tilakeskuksen sitovia eräiä ovat tuloslaskelman mukainen toimintakate (nettomääräraha) sekä valtuuston erikseen määrittelemät tulostavoitteet. Rahoituslaskelmassa sitovana seurataan investointien rahavirtaa (nettoinvestointeja) ja Tilakeskuksen investointeihin kohdentuvan lainamäärän nettomuutosta.

Talousarviokirjassa hyväksytyt määrärahat, tuloarviot ja sitovat tavoitteet ovat ensisijaisia talousarvion muuhun tekstiin nähden. Valtuusto voi talousarviokäsittelyn yhteydessä asettaa myös muita toimialoja sitovia määrärahan tai tuloarvion käyttöön tai toimintaan liittyviä tavoitteita. Näistä tehdään erillinen kirjaus ko. toimialan/vastuualueen omille talousarviosivuille.

Investointiosassa sitoo nettomääräraha toimialoittain. Talousarviossa nimetään erikseen vuonna 2024 toteutettavat tai käynnistettävät elinvoimainvestoinnit ja muut isot rakennusinvestoinnit. Valtuusto voi antaa investointimäärärahoille myös muita sitovia tavoitteita (investointikohde, toteutusajankohta ym.). Hallintosäännön mukaan valtuusto päättää yli 1 miljoonan euron, hallitus 0,5 – 1,0 miljoonan euron ja tekninen lautakunta tai Sastamalan Veden johtokunta enintään 0,5 miljoonan euron investointihankkeiden hankesuunnitelmista.

Käyttötalous- ja investointiosan nettomäärärahoihin verrattavia eriä ovat kaupungin tuloslaskelmassa:

- 1) verotulot
- 2) valtionosuudet
- 3) rahoitustuotot ja -kulut
- 4) satunnaiset tuotot ja kulut

Rahoitusosassa tällaisia eriä ovat:

- 1) antolainasaamisten lisäys
- 2) antolainasaamisten vähennys
- 3) pitkäaikaisten lainojen lisäys
- 4) pitkäaikaisten lainojen vähennys
- 5) lyhytaikaisten lainojen muutokset

Jos talousarviossa myönnetyn nettomäärärahan ennakoidaan ylittyvän, tulee vastualueen ottaa välittömästi käyttöön uusia tasapainottavia toimenpiteitä tarvittavassa laajuudessa. Mahdolliset määrärahojen lisäystarpeet tulee ensisijaisesti kattaa vastualueen tai liikelaitoksen omilla käyttösuunnitelmatarkistuksilla. Toissijaisesti lisäys tulee kattaa samaan toimialaan kuuluvien vastualueiden välisin määrärahasiirroin. Mikäli tämäkään ei ole mahdollista, tulee ennen valtuustolle tehtävää määrärahan muutosesitystä selvittää kattamismahdollisuudet toimialojen välillä. Määrärahan muutosesitykset toimielinten tulee saattaa kaupunginhallituksen ja -valtuuston käsiteltäväksi. Määrärahamuutosten käsittelyä ja selvityksiä koskeva toimintaprosessi määritellään tarkemmin talousarvion täytäntöpanomääräyksissä.

Sastamalan Vesi liikelaitos

Sastamalan Veden johtokunta on valmistellut ehdotuksensa liikelaitoksen talousarvioksi ja -suunnitelmaksi. Kaupunginhallitus voi esittää muutoksia vain liikelaitosta koskeviin sitoviin eriin kunnan talousarviossa. Valtuusto voi asettaa liikelaitosta koskevia sitovia eriä ja kehystavoitteita. Liikelaitoksen talousarvion ja -suunnitelman hyväksyy liikelaitoksen johtokunta valtuuston talousarviokäsittelyn jälkeen ottaen huomioon valtuuston asettamat tavoitteet ja kehukset.

Liikelaitoksen talousarvio- ja suunnitelma on kaupungin talousarvion ja -suunnitelman erillinen osa. Liikelaitosta sitovia eriä kaupungin talousarviossa ovat kuntalaissa erikseen määritellyt erät: korvaus kaupungin sijoittamasta pääomasta, kaupungin toiminta-avustus liikelaitokselle, kaupungin pääomasijoitus liikelaitokseen ja liikelaitoksen pääoman palautus kaupungille. Mainittujen erien lisäksi kaupunki voi määrätä sitovaksi myös muun erän. Sastamalan hallintosäännön mukaan valtuusto hyväksyy talousarviossa liikelaitoksen sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet. Valtuusto hyväksyy myös liikelaitoksen yli 1 000 000 euron hankkeet ja hallitus hyväksyy yli 500 000 euron hankkeet.

Valtuusto asettaa Sastamalan Vesi liikelaitokselle talousarviossa 2024 seuraavat sitovat kehystavoitteet:

- tulostavoite
- korvaus peruspääomasta
- kaupungin tuki liikelaitokselle
- peruspääomasijoitus ja -palautus
- investointien kokonaismäärä
- yli 500 000 euron kokonaiskustannusarvion ylittävät investointihankkeet nimetään talousarviossa tai valtuuston erillisellä päätöksellä
- lainanoton enimmäismäärä (lainamäärän lisäys)
- sitovat toiminnalliset tavoitteet

Käyttösuunnitelmat

Käyttösuunnitelmat valmistellaan ja käsitellään lautakunnissa helmikuun 2024 loppuun mennessä, siten että vuoden 2023 toteutuma on vertailutietona käytettävissä. Käyttösuunnitelmat saatetaan tiedoksi ja mahdolliset määrärahasiirrot päätettäväksi kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle viimeistään maaliskuussa 2024.

Toimialojen tulee tarkastella kokonaismäärärahansa kohdennusta ottaen huomioon toiminnan painopisteet ja priorisointi. Tämän arvioinnin perusteella lautakunnat voivat käyttösuunnitelmavaiheessa tarvittaessa esittää määrärahojen siirtoa vastuualueiden välillä.

Käyttösuunnitelmassa ja talousarviovuoden aikana tehtävässä seurannassa tarkasteltavat asiat:

- Käyttösuunnitelmat laaditaan sekä käyttötaloudesta että investoinneista (määrärahat ja tavoitteet). Käyttösuunnitelmia voidaan tarkentaa tarvittaessa talousarviovuoden aikana
- Lautakuntatason operatiiviset tavoitteet ja ohjeet toiminnan toteuttamiselle (tallennus ja seuranta TargetorPro –järjestelmässä).

Käyttösuunnitelmien laadintaa koskevat tarkemmat ohjeet annetaan talousarvion täytäntöönpanomääräyksissä.

Seuranta

Toimialat vastaavat talousarvionsa säännöllisestä seurannasta ja lautakuntien informoinnista. Ennakoituihin poikkeamiin toimialojen tulee reagoida tarvittaessa.

Hallituksella ja valtuustolle laaditaan toteutumaraportit ja koko vuotta koskevat ennusteet neljännesvuosittain. Samoin Valtiokonttorille lähetetään viranomaisraportit neljännesvuosittain.

Maaliskuun ja syyskuun neljännesvuosiraportit laaditaan kevennetyllä sisällöllä pääpainona talouden toteutuma ja koko vuotta koskeva ennuste. Kesäkuun raportti laaditaan laajempina ja siinä arvioidaan myös toiminnallisten tavoitteiden, tunnuslukujen ja sopeutustoimenpiteiden toteutumista.

Seurantaa koskevat tarkemmat ohjeet ja aikataulu annetaan talousarvion täytäntöönpanomääräyksissä ja raportointia koskevissa erillisohjeissa.

11. TALOUSARVIOASETELMA

N:0	TOIMIALA	N:0	VASTUUALUE <i>Valtuuston määrärahataso</i>	N:0	TOIMINTAYKSIKKÖ1 <i>Toimielimen määrärahataso</i>
10	Konsernihallinto	100	Konsernipalvelut	1000	Konsernipalvelut
		130	Maankäyttö	1300	Maankäyttö
		140	Ympäristöterveydenhuolto	1400	Ympäristöterveydenhuolto
		150	Kaupungin yhteiset erät	1500	Kaupungin yhteiset erät
30	Sivistystoimi	310	Varhaiskasvatus	3100	Varhaiskasvatus, hallinto
				3120	Päiväkodit ja esiopetus
				3150	Perhepäivähoito
				3160	Ryhmäperhepäiväkodit
				3170	Päivähoidon ostopalvelut
				3180	Lasten hoidon tuet
		330	Perusopetus	3300	Kasvatuksen hallinto
				3310	Perusopetus, hallinto
				3320	Perusopetus, pohjoinen
				3330	Perusopetus, keskusta
				3340	Perusopetus, eteläinen
				3350	Perusopetus läntinen
				3370	Perusopetus yhteiset
				3380	Perusopetuksen tuki
		350	Lukiokoulutus	3500	Lukiokoulutus, hallinto
				3510	Lukiokoulutus
		370	Elämänlaatu	3710	Elämänlaatu, hallinto
				3725	Liikunta- ja nuorisopalvelut
				3740	Kirjasto- ja tietopalvelut
				3750	Kulttuuripalvelut
				3760	Musiikin opetuspalvelut
				3770	Vapaan sivistystyön palvelut
50	Tekninen toimi	400	Tilakeskus	4110	Tilapalvelut
			<i>laskennallinen taseyksikkö</i>	4120	Kiinteistönhoitopalvelut
				4500	Tilahankkeet
		530	Yhdyskuntatekniikka	5310	Yhdyskuntatekniikka
		550	Maaseutupalvelut	5510	Elävä maaseutu
				5520	Lomituspalvelut

Käyttötalousoosassa valtuusto vahvistaa sitovat nettomäärärahat vastuualueille.
Toimielin vahvistaa käyttösuunnitelman toimintayksikkö 1-tasolle.
Alemman toimintayksikkötason ja kustannuspaikkatason käyttösuunnitelman vahvistaa viranhaltija.

Investointiosassa valtuusto vahvistaa investointien nettomäärärahat toimialatasolle lukuun ottamatta Tilakeskusta, jolle vahvistetaan oma investointimääräraha.

12. TILIVELVOLLISET

Hyväksyessään tilinpäätöksen valtuusto päättää vastuuvapaudesta tilivelvollisille.
Sastamalan kaupunki katsoo tilivelvollisiksi:

- toimielinten ml. liikelaitoksen luottamushenkilöt valtuustoa lukuun ottamatta
- viranhaltijat, jotka ovat vailla vaalikelpoisuutta valtuustoon,
- viranhaltijat, jotka toimivat toimielinten esittelijöinä
- vastuualueiden vastuuhenkilöt sekä
- viranhaltijat, jotka ovat vastuussa tietyistä tehtäväkokonaisuudesta.

Tällaisia viranhaltijoita ovat toimialoittain mm:

Konsernihallinto

- kaupunginjohtaja
- elinkeinojohtaja
- hallintojohtaja
- konsernilakimies
- talousjohtaja
- henkilöstöjohtaja
- tietohallintopäällikkö
- työllisyyspalvelupäällikkö
- maankäyttöjohtaja
- johtava rakennustarkastaja
- kaupungingeodeetti
- kaavoitusarkkitehti
- paikkatietoinsinööri
- maanmittausinsinööri
- ympäristöterveydenhuollon johtaja

Sivistystoimi

- kasvatusjohtaja
- talous- ja hallintopäällikkö
- varhaiskasvatusjohtaja
- varhaiskasvatusyksikön esimies
- varhaiskasvatuksen palvelupäälliköt
- lukion rehtori
- opetuspäällikkö
- perusopetuksen rehtorit, apulaisrehtorit ja apulaisjohtajat

- liikunta- ja nuorisotyön päällikkö
- kirjastopalvelupäällikkö
- kulttuuripalvelupäällikkö
- Sastamalan Opiston ja Musiikkiopiston rehtori
- Musiikkiopiston apulaisrehtori

Tekninen toimi

- tekninen johtaja
- yhdyskuntatekniikan päällikkö
- katurakennusmestari
- maaseutupäällikkö
- lomituspäällikkö

Tilakeskus -taseyksikkö

- tekninen johtaja
- kiinteistöpäällikkö

Sastamalan vesi Liikelaitos

- Sastamalan Vesi Liikelaitoksen johtaja
- käyttöpäällikkö
- verkostopäällikkö

Toimiala- ja vastuualuetason tilivelvolliset on ilmoitettu käyttötalousoosassa kyseisen tehtävän kohdalla.

13. KÄYTTÖTALOUSOSA

Seuraavilla sivuilla olevassa talousarvion käyttötalousosassa määrätään toimialoille ja vastuualueille netto-määrärahat ja sitovat tavoitteet talousarvioasetelman mukaisesti. Toimialat ja vastuualueet on esitelty talousarvioasetelman mukaisessa järjestyksessä. Talousarvion määrärahoissa on huomioitu talousarvioesitykseen eri käsittelyvaiheissa tehdyt muutokset.

Lukuohje

Kustakin toimialasta esitetään

1. Toimialan vastuuhenkilö
2. Toimialan tehtäväkaavio
3. Toimialan päätehtävä/palvelusuunnitelman kuvaus
4. Toimialan katsaus suunnitelmakaudelle

Vastuualuista esitetään toimielin ja vastuuhenkilötietojen lisäksi

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus kuvaa toimialan tehtävää erityisesti kuntalaisen hyvinvointia koskevien tavoitteiden näkökulmasta.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella sisältää toiminnan oleellimmat linjaukset: panostukset, priorisoinnit ja valinnat.

Kunkin vastuualueen sitovat toiminnalliset tavoitteet on esitetty tuloskorttimuodossa. Tuloskortti sisältää

- Vastuualueen/liikelaitoksen oma kaupunkistrategiasta johdettu tavoite: millä tavoin toimiala toteuttaa kaupungin strategisia tavoitteita ja valintoja?
Koskee talousarviovuotta pidempää ajanjaksoa.
- **Tavoitetaso 2024: tavoitteen toteuttamiseen liittyvä valtuustoon nähden sitova tavoitetaso vuonna 2024.** Määritelty sitova tavoite linjaa vastuualueen toimintaa ja omaa lautakunta- ja yksikkötason tavoiteasettelua. Tavoitteen tulee olla yksiselitteinen, dokumentoitava ja mitattava (esim. määrä / laatu) sekä kaupungin omilla toimenpiteillä toteutettavissa oleva. Vastuualueet raportoivat tämän tavoitetason toteutumisesta puolivuotisraportoinnissa ja tilinpäätöksessä.
- Mittari, joilla tavoitteen toteutumista mitataan (informatiivinen tieto)
- Toimenpiteet 2024: Millä toimenpiteillä vastuualue varmistaa osatavoitteensa oikeansuuntaisen toteutumisen ja sitovan tavoitetason 2024 saavuttamisen? (informatiivinen tieto)
- Tuloskortin ensimmäisellä sarakkeella on esitetty strategiakytkentä.

Tunnusluvut antavat informaatiota vastuualueen tuottamien palveluiden laajuudesta ja kehityksestä sekä toteutettavien toimenpiteiden vaikuttavuudesta.

Määräraha-aulukossa esitetään vastuualueen vuoden 2024 määrärahat ja tuloarviot, suunnitelmavuosien toimintakate (nettomenot) sekä arvioitu poistosumma. **Sitovuustasona kaikilla vastuualueilla on toimintakate.** Vertailutietona on esitetty vuoden 2022 tilinpäätöstiedot ja vuoden 2023 muutettu talousarvio (sisältää kaupunginhallituksen 27.11.2023 valtuustolle esittämät muutokset).

TA2024 sarakkeella on kulloisenkin käsittelyvaiheen mukainen esitys ja lopullisessa talousarviossa valtuuston päätös.

Vertailtavuutta ja muutoksia täsmentävät tiedot on esitetty Lisätiedot-kohdassa.

Valtuuston määrärahan käyttöä koskevat sitovat ohjeet kirjataan talousarvion käsittelyn yhteydessä toimialan/vastuualueen talousarviosivuille.

13.1. Käyttötalousmäärärahat, yhteenveto

Toimintakate (nettomenot)	TP2022	TA2023	TA2024	TA2025	TA2026
1 000 €	muutoksineen*				
KONSERNIPALVELUT	-3 575	-3 982	-4 386	-4 530	-4 683
MAANKÄYTTÖ	-1 006	-1 112	-1 076	-1 112	-1 139
YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO	0	-845	-797	-778	-799
KAUPUNGIN YHTEISET ERÄT	361	-428	-122	-3 973	-4 059
KONSERNIHALLINTO YHTEENSÄ	-4 219	-6 366	-6 381	-10 393	-10 680
VARHAISKASVATUS	-12 452	-13 001	-14 370	-14 681	-14 941
PERUSOPETUS	-24 600	-26 025	-26 009	-26 604	-27 073
LUKIOKOULUTUS	-2 712	-2 626	-2 647	-2 720	-2 775
ELÄMÄNLAATU	-7 013	-7 116	-7 204	-7 340	-7 449
SIVISTYSTOIMI YHTEENSÄ	-46 776	-48 768	-50 230	-51 345	-52 237
TILAKESKUS	4 187	3 903	4 200	4 165	3 640
YHDYSKUNTATEKNIikka	-3 010	-3 325	-3 409	-3 487	-3 549
TURVALLISUUS	-1 977	0	0	0	0
MAASEUTUPALVELUT	-251	-257	-257	-279	-329
TEKNINEN TOIMI (ILMAN Tilakeskusta)	-5 239	-3 582	-3 666	-3 766	-3 877
SOTESI, OMA TOIMINTA	-66 888	0	0	0	0
ERIKOISSAIRAANHOITO	-36 136	0	0	0	0
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI YHTEENSÄ	-103 024	0	0	0	0
KAUPUNKI ILMAN LIIKELAITOSTA					
YHTEENSÄ NETTO	-155 072	-54 813	-56 076	-61 339	-63 154
SASTAMALAN VESI LIIKELAITOS	1 936	1 809	1 841	1 924	1 818
KAUPUNKI JA VESI LIIKELAITOS	-153 136	-53 004	-54 235	-59 415	-61 336
<i>Ulkoiset toimintatuotot</i>	43 249	27 326	27 022	27 509	27 139
<i>Sisäiset toimintatuotot</i>	14 087	10 676	10 787	10 787	10 787
Toimintatuotot	57 337	38 001	37 809	38 296	37 925
Valmistus omaan käyttöön	468	450	454	458	462
<i>Ulkoiset toimintakulut</i>	-196 854	-80 779	-81 712	-87 382	-88 937
<i>Sisäiset toimintakulut</i>	-14 087	-10 676	-10 787	-10 787	-10 787
Toimintakulut	-210 941	-91 455	-92 499	-98 169	-99 723
Toimintakate	-153 136	-53 004	-54 235	-59 415	-61 336

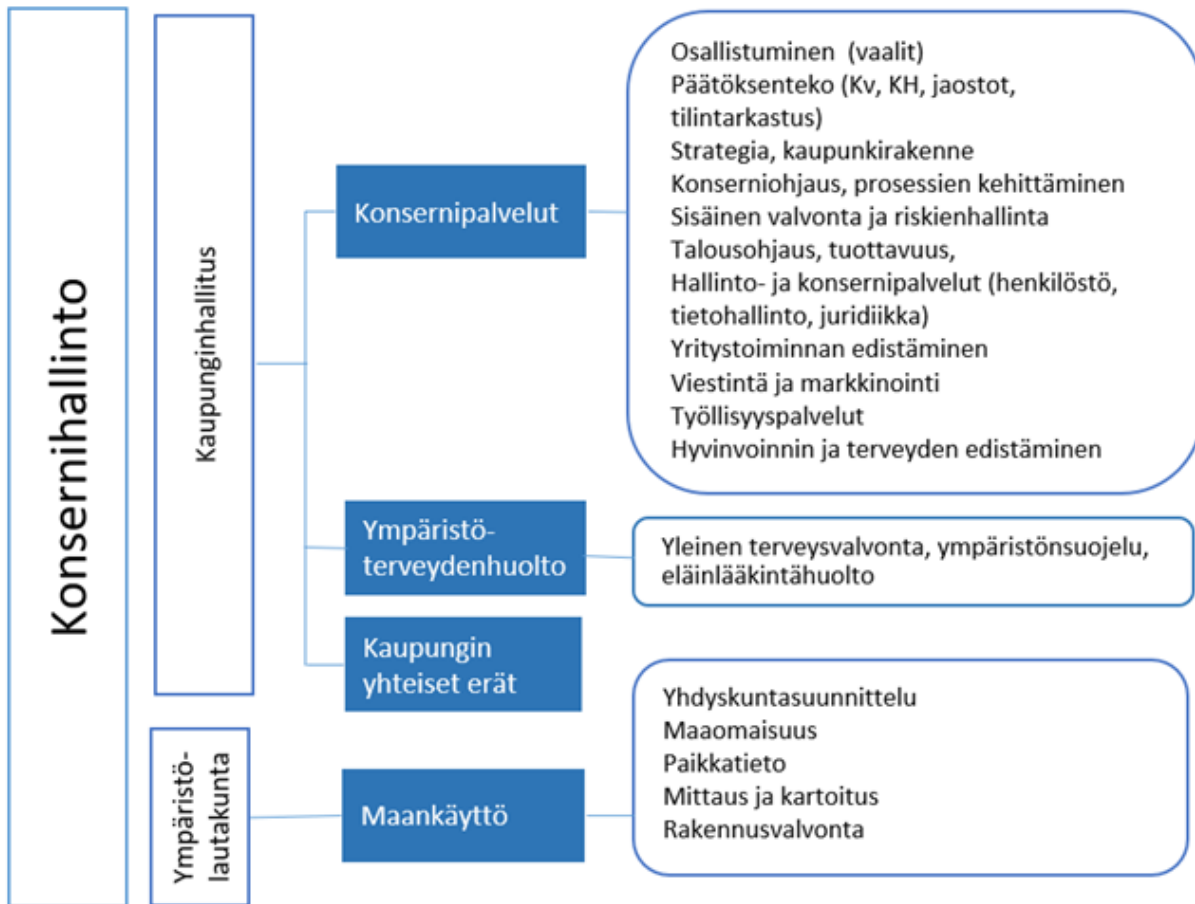
*)TA2023 sisältää hallituksen 27.11.2023 valtuustolle esittämät muutokset

Eri vuosien lukuja verrattaessa on huomioitava toiminnallisten muutosten vaikutus.

13.2. Konsernihallinto

Toimialan vastuuhenkilö: Kaupunginjohtaja Jarkko Malmberg

Toimialan tehtäväkaavio

Toimialan päätehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Sastamalan kaupunkikonsernin toimintaa ohjaa kaupunkikonsernin uusi strategia "Omannäköisen elämän Sastamala". Strategiaa viedään käytäntöön erityisesti myös elinvoimaohjelman, hyvinvointisuunnitelman ja kaupunkirakennesuunnitelman avulla. Konsernihallinto johtaa ja ohjaa strategian toimeenpanoa sekä koko kaupungin konserniorganisaatiota.

Omannäköisen elämän maaseutukaupungissa ensisijaista on asukkaiden hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäminen sekä paikallisen identiteetin, demokratian ja elinympäristön kehittäminen.

Konsernihallinto tuottaa päätöksenteon ja johtamisen tueksi tarvittavaa oikeaa, luotettavaa ja ajantasaista tietoa sekä luo edellytykset palvelutoiminnan toteuttamiselle ja asukkaiden asioiden sujuvalle hoidolle.

Toimialan katsaus suunnitelmajaksolle

Strategian toteuttaminen jatkuu syksyn 2023 väliarvioinnin ja mahdollisen päivittämisen pohjalta. Konkreettisia toteuttamiseen liittyviä toiminnallisia tavoitteita on esitetty elinvoimaohjelmassa, hyvinvointisuunnitelmassa ja tässä talousarviossa.

TE-palvelut 2024 -uudistus on valmisteilla ja toteutumassa vuoden 2025 alusta. Uudistuksen myötä TE-hallinnon tehtäviä siirtyy kunnille ja samalla työllisyyden edistämisen kuntakokeilu päättyy. Samanaikaisesti uudistuu myös kotoutumislainsäädäntö ja tulee voimaan laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä. Sastamalan kaupunki valmistautuu uudistuksiin yhteistyössä läntisen Pirkanmaan muiden kuntien (Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kihniö, Parkano ja Punkalaidun) kanssa

perustamalla oman työllisyysalueen. Sastamala toimii alueen vastuukuntana. Työllisyysalueen valmistelu jatkuu aktiivisena koko vuoden 2024.

Konsernipalvelut

Toimielin: Kaupunginhallitus

Vastuualueen vastuhenkilö: Kaupunginjohtaja Jarkko Malmberg

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Konsernipalvelut johtaa ja ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa seuraamalla valtakunnan tasolla ja kaupungissa tapahtuvia muutoksia, tuottamalla tietoa, raportteja ja ohjeita johtamisen ja ohjauksen perustaksi, valmistelemalla esityksiä erityisesti kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston päätöksentekoon sekä toimeenpanemalla päätettyjä asioita.

Konsernipalveluissa koordinoidaan koko kaupunkikonsernin yhteisiä asioita: kaupunkimarkkinointi ja viestintä, hyvinvoinnin edistäminen sekä elinkeinojen ja työllisyyden edistäminen. Lisäksi konsernipalvelut talousohjauksen ohella tarjoaa koko kaupunkiorganisaatiolle yleis-, henkilöstö- ja tietohallinnon sekä juridiikan palveluja.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Toiminnan painopisteinä ovat kaupunkistrategian, elinvoimaohjelman ja hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden toteuttamisen edistäminen, TE-palvelut 2024 -uudistuksen valmistelu, viestinnän ja markkinoinnin koordinointi sekä tietohallintopalvelujen kehittäminen.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu jatkuu edelleen ja TE-uudistuksen ohella valmistaudutaan kotoutumispalvelujen kokonaisuudistukseen.

Presidentinvaalien ja EU-vaalien toteuttaminen.

Jatketaan palvelujen digitaalisuuden edistämistä ja kaupungin verkkosivujen kehittämistä. Taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon joitakin järjestelmiä uusitaan.

Osallistutaan Pirkanmaan saavutettavuusohjelman rahoitukseen.

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Elinvoimaa työstä ja yrittäjyydestä	Valmistaudutaan julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen siirtoon kuntiin vuonna 2025 yhteistyössä läntisen Pirkanmaan muiden kuntien kanssa.	Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen toimintamalli on rakennettu ja työllisyysalue on valmis aloittamaan palvelututannon vuoden 2025 alusta.	Valmiusaste (%)	Valmistelu projektoitu ja toimintamalli valmisteltu (20 %) Tarvittavat rekrytoinnit tehty (10 %) Hallintosääntö päivitetty työllisyysasioiden osalta (10 %) Työllisyyslautakunnan asettaminen ja toiminnan aloittaminen (20 %) Taloushallinnon rakenne ja maksuliikenteen hoito valmiina (10 %) Tietohallinnon järjestelmäratkaisut valmiina (20 %) Viestintämalli luotu (10 %)
Elinvoimaa työstä ja yrittäjyydestä	Valmistellaan kaupungin elinkeinopuolen uudistus (nykyinen + siirtyvät tehtävät).	v. 2024 aikana	Valmiusaste (%)	Esitetään rakenne, toimenpideohjelma ja aikataulu 30.6.2024 mennessä kaupunginhallitukselle.
Elinvoimaa työstä ja yrittäjyydestä	Valmistaudutaan vuoden 2025 alusta voimaan tulevaan kotoutuslainsäädännön kokonaisuudistukseen.	Kotoutumispalvelujen toimintamalli ja rakenteet on valmisteltu TE-uudistukseen nivoutuen.	Valmiusaste (%)	Toimintamalli valmisteltu (20 %) Tarvittavat rekrytoinnit tehty (10 %) Hallintosääntö päivitetty

				<p>kotoutumispalvelujen osalta (10 %)</p> <p>Taloushallinnon rakenne ja maksuliikenteen hoito valmiina (10 %)</p> <p>Tietohallinnon järjestelmä-ratkaisut valmiina (20 %)</p> <p>Yhdyspinnat muihin toimiin selkeät (10 %)</p> <p>Kotoutumisohjelma päivitetty (20 %)</p>
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Päivitetään ennakkovai- kutusten arviointiohjeis- tus (EVA) ja arviointi- menettely vakiinnute- taan.	Ennakkovaiikutusten arvi- ointiohjeistus on päivi- tetty ja arviointeja tehty kaikilla toimialoilla.	Valmius- ja toteutus- aste (%)	Arviointiohjeistuksen päivit- täminen (25 %) Arviointilomakkeen päivittä- minen ottaen huomioon kaikki tarvittavat näkökul- mat tarkoituksenmukai- sessa laajuudessa (25%) Arviointeja on tehty kaikilla toimialoilla (50 %)
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Markkinoidaan Sasta- malaa omannäköisen elämän asuinpaikkana ja edistetään vaikutta- vaa viestintää.	Käytettävissä olevat viestintä- ja markkinointi- kanavat valjastetaan teh- okkaaseen käyttöön eri käyttäjryhmiä huomioi- den.	Valmius- ja toteutus- aste (%)	<p>Asumisen markkinoinnin kannalta keskeisiä kyliä profiloidaan tarinallistami- sen keinoin. Tarinoiden pohjalta luodaan omalei- maista ja tunnistettavaa markkinointimateriaalia. (35 %)</p> <p>Asukaslehden asemaa viestintäkanavana vahviste- taan osallistamalla asuk- kaita juttujen ideointiin ja si- sällöntuotantoon. (35 %)</p> <p>Digitaalisia palveluja kehitet- tään lisäämällä verkkosi- vustolle palvelujen löydettä- vyyttä ja sivuston yleistä houkuttelevuutta parantavia elementtejä. Toimialojen kanssa järjestetään työpa- joja sisällöntuotannon kehittä- miseksi. (30 %)</p>
Osaamista tulevaisuu- den tekijöille	Hyödynnetään kaupun- gin oman työllisyyden- hoidon ekosysteemin täysimääräisesti erityi- sesti elinkeino-, työllis- yys- ja koulutussektoreilla, jotta alueella olisi osaavaa työvoimaa saatavilla työelämän tarpeita vastaavasti.	TE2024 -uudistukseen liittyvä työllisyydenhoidon ekosysteemin toiminta- suunnitelma on valmis.	Valmiusaste (%)	Luodaan TE2024 -uudis- tusta vastaavat rakenteet (50 %) ja asiakaspalvelu- prosessit (50 %) elinkeino-, työllisyys- ja koulutuspalve- luita tuottavien tahojen yh- teistyönä (ml. vapaan sivi- listyksen mahdollisuudet osaamisen kehittämisessä ja kotoutumiseen liittyvissä palveluissa).

Vastualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Alkavien yrittäjien palveluita hyödyn- täneet asiakkaat, kpl	99	40	40	40	40
Toimivien yrittäjien palveluita hyödyn- täneet asiakkaat, kpl	850	300	300	300	300
Sijoittumispalveluiden asiakkaat, kpl	62	70	70	70	70
Sastamalan kaupungin järjestämät yrittäjätilaisuudet, kpl	33	20	20	20	20
Työttömyysaste vuoden lopussa, %	7,1	6,0	7,0	7,0	7,0
Työmarkkinatuen kuntaosuus, €	446 880	550 000	660 000	- (Muutos 2025)	- (Muutos 2025)
Nuorten kesätyöllistämistuki, nuorten määrä	97	120	120	120	120

Tuloarviot ja määrärahat

<i>Konsernipalvelut</i> Nettositova (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	2 976	2 609	2 848		
Valmistus omaan käyttöön (+)			0		
Toimintakulut (-)	-6 551	-6 591	-7 234		
Toimintakate, netto* (+/-)	-3 575	-3 982	-4 386	-4 530	-4 683
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-19	-19	-18	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-3 594	-4 001	-4 404	-4 530	-4 683

Maankäyttö

Toimielin: Ympäristölautakunta

Vastualueen vastuhenkilö: Maankäyttöjohtaja Ilmari Mattila

Vastualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Maankäytön tehtävä on kaupungin yleis- ja yksityiskohtaisesta kaavoituksesta huolehtiminen sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakentamisen valvonta, lupien myöntäminen ja rakentamiseen liittyvä neuvonta. Maankäyttö vastaa kaupungin maapolitiikan toteutuksesta eli maanhankinnasta, luovutuksesta ja tonttien muodostamisesta, mittauspalveluista ja kartoituksesta. Maankäyttö tuottaa ja ylläpitää tarpeellisia paikkatietoaineistoja kaupungin palvelutuotantoa ja kuntalaisten tarpeita varten. Sastamalan rakennusvalvonta vastaa yhteistyösopimuksen kautta myös Punkalaitumen kunnan rakennusvalvontatehtävistä.

Vastualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Asemanseutujen osalla kehittämisen painopisteenä on uuden asuinalueen asemakaavoituksen käynnistäminen Karkun Riipiläntien pohjoispuolen yleissuunnitelman mukaisesti alkaen alueen pohjoispäästä. Vammalan aseman seudun asema-kaavoitus odottaa aseman toteutussuunnitelman valmistumista. Asuntorakentamisen ja elinkeinotoiminnan tarpeisiin laaditaan Häijään Kairiston alueelle asemakaava ja saatetaan loppuun Mouhijärven maisemakylän Wähätiisalan asemakaavan laajennus. Teollisuusalueiden osalta saatetaan valmiiksi Keikyän VT12 ja Äetsäntien risteysalueen asemakaava ja kartoitetaan teollisuusalueiden kaavoitusmahdollisuuksia valtateiden läheisyyteen. Maankäyttö edesauttaa vireillä olevien ja suunnitteilla olevien uusiutuvan energian hankkeiden toteutusta. Sastamalassa on vireillä tuulivoima-, aurinkovoima- ja akkuvarastohankkeita. Kiinteistörekisteriselvitystä viedään aktiivisesti eteenpäin ja kehitetään selvityksen toteutustapaa.

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Sastamalan kytkeminen tiiviimmin Tampereen työssäkäyntialueeseen. Asumiseen ja elinkeinotoimintaan liittyvien kaavojen laadinta Vammalan ja Karkun asemien sekä valtateiden 11 ja 12 läheisyyteen.	Yhden uuden teollisuusalueen ja yhden rautatieasemaan liittyvän asemakaavan valmistumisen ehdotusvaiheeseen vuoden 2024 loppuun mennessä.	Kaavoituksen edistyminen	Teemaan liittyvien kahden asemakaavahankkeen suunnittelun toteuttaminen.
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Kaavoitetaan tontteja omannäköisen elämisen tarpeisiin (pientalo-asumiseen koulujen ja rautatieasemien läheisyyteen).	Yhden aluekeskukseen ja yhden rautatieasemaan tukeutuvan asuinalueen valmistumisen ehdotusvaiheeseen vuoden 2024 loppuun mennessä.	Kaavoituksen edistyminen	Teemaan liittyvien kahden asemakaavahankkeen suunnittelun toteuttaminen.

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Rakennusluvut, kpl	169	200	200	220	240
Toimenpideluvut, kpl	129	130	120	135	100
Uudet asunnot, kpl	23	25	22	25	28
Teollisuus- ja liiketiloja, m ³	42 452	20 000	16 000	20 000	25 000
Myydyt omakotitalotontit, kpl	12	8	8	10	12
Varatut omakotitalotontit, kpl	22	12	10	12	14
Myydyt muut tontit, kpl	4	1	1	1	2
Varatut muut tontit, kpl	4	3	2	2	2

Tuloarviot ja määrärahat

Maankäyttö	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Nettositova (1000 €)					
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	700	1 040	450		
Valmistus omaan käyttöön (+)			0		
Toimintakulut (-)	-1 706	-2 151	-1 526		
Toimintakate, netto* (+/-)	-1 006	-1 112	-1 076	-1 112	-1 139
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-8	-28	-23	-16	-3
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-1 014	-1 139	-1 099	-1 128	-1 142

Ympäristöterveydenhuolto

Toimielin: Kaupunginhallitus / Ympäristöterveydenhuollon jaosto

Vastualueen vastuhenkilö: Ympäristöterveydenhuollon johtaja Hanna Anttila

Vastualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Ympäristöterveydenhuolto turvaa asukkaille terveellisen elinympäristön sekä hyvän ympäristön tilan ja ekologisesti kestävä kehityksen.

Toiminnan tarkoituksena on varmistaa, että asukkaat voivat hengittää, juoda ja syödä luottaen siihen, ettei heidän terveytensä ole uhattuna sekä liikkua terveellisessä, viihtyisässä ja virikkeitä antavassa ja ekologisesti kestävässä elinympäristössä.

Eläinten hyvinvoinnista ja eläinsuojelusta huolehditaan kokoaikaisesti eläinlääkäreiden päivystysrenkaan sekä valvonta-eläinlääkärien toimesta.

Vastualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Eläinlääkintähuollon riittävydestä huolehtiminen vallitsevassa eläinlääkäripulassa.

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Elinkeinoharjoittajien toimintaedellytysten turvaaminen ja elinympäristön terveellisyyden ylläpitäminen.	Terveellinen elinympäristö, puhdas vesi ja turvalliset elintarvikkeet. Elintarvikevalvonnan riskin arvioinnin mukaisten tarkastusten toteutuminen >90%.	Riskinarvioinnin mukaisten tarkastusten toteutuminen.	Virkojen pitäminen täytettynä ja uusien henkilöiden perehdytys. Tarkastaja huolehtii itse omien tarkastustensa toteuttamisesta.
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Elinympäristön viihtyisyyden edistäminen.	Virikkeellinen ja viihtyisä elinympäristö. Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman riskin arviointiin perustuvien tarkastusten toteutuminen >70%.	Riskin arvioinnin mukaisten tarkastusten toteutuminen.	Virkojen pitäminen täytettynä ja uusien henkilöiden perehdytys. Tarkastaja huolehtii itse omien tarkastustensa toteuttamisesta.
Elinvoimaa työstä ja yritystäjyydestä	Maaseutuelinkeinojen tuotannon turvaaminen.	Seutukunnan tuotantoeläinten hyvinvoinnin ja terveyden turvaaminen, päivystysveloitteen 100 %:n toteutuminen.	Päivystysveloitteen toteutusprosentti.	Virkojen pitäminen täytettynä ja sijaisten aktiivinen rekrytointi. Vastavuoroisuusperiaatteen noudattaminen mahdollisissa äkillisissä poissaoloissa.

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Myönnetty ympäristöluvut ja yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset päätökset (suurin osa aiemmin ympäristöluvallisista siirtyi 1.2.2019 ilmoitusmenettelyn piiriin).	5	7	7	7	7

Tuloarviot ja määrärahat

<i>Ympäristöterveydenhuolto</i> Nettositova (1000 €)	TP2022*	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	884	1 131	1 060		
Valmistus omaan käyttöön (+)			0		
Toimintakulut (-)	-1414	-1 976	-1 857		
Toimintakate, netto* (+/-)	-530	-845	-797	-778	-799
Poistot ja arvonalentumiset (-)			0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-530	-845	-797	-778	-799

Lisätiedot

*) Ympäristöterveydenhuolto on vuonna 2022 sisältynyt sosiaali- ja terveystalouden toimialaan, luvut kirjattu taulukkoon vertailtavuuden mahdollistamiseksi.

Kaupungin yhteiset erät

Toimielin: Kaupunginhallitus
Vastuualueen vastuhenkilö: Jarkko Malmberg

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Vastuualueelle on koottu sellaiset tulo- ja menoerät, jotka eivät ole suoraan konsernipalvelujen tai maankäytön oman toiminnan tuottoja ja kuluja. Tällaisia eräiä vuoden 2024 talousarviossa ovat:

- Maanmyynnistä aiheutuvat myyntivoitot ja –tappiot, nettotulo 300 000 euroa.
- Vastuualueella on 50 000 euron määrärahavaraus osallistuvaan budjetointiin, 40 000 euron määrärahavaraus Pohjois-Satakunnan Seutuverkko Oy:n takausvastuiden osittaiseen realisointiin, TE 2024 valmisteluun sekä 210 000 euron määrärahavaraus erillisselvityksiä tai yhteishankintoja varten. Jälkimmäisen määrärahan käytöstä ja kohdennuksesta päätetään tarkemmin talousarviovuoden aikana.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Asuin- ja yritystonttien markkinoimisesta ja myymisestä aiheutuvien nettomyyntivoittojen aikaansaaminen. Hyvinvointia ja/tai elinvoimaa edistävien erillisselvitysten tai yhteishankintojen toteuttaminen. TE-2024 valmistelu.

Tuloarviot ja määrärahat

<i>Kaupungin yhteiset erät</i> Nettositova (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	491	100	442		
Valmistus omaan käyttöön (+)			0		
Toimintakulut (-)	-130	-528	-564		
Toimintakate, netto* (+/-)	361	-428	-122	-3 973	-4 059
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-17	-17	-17	-17	-17
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	344	-445	-139	-3 990	-4 076

Lisätiedot

Yhteisissä erissä on huomioitu vuosille 2025 ja 2026 Te-uudistuksen toimintakulut (3,8 m€ v 2025 ja 3,9 m€ v 2026).

13.3. Sivistystoimi

Toimialan vastuhenkilö: Kasvatusjohtaja Pekka Kares

Toimialan tehtäväkaavio

Toimialan päätehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Sivistystoimeen kuuluvat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja elämänlaadun vastuualueet. Toimialan tehtävänä on tuottaa kasvatus-, opetus- ja koulutus- ja vapaa-ajan palveluita elinikäisen oppimisen ja kehittymisen tukemiseksi. Pää tavoitteena on toimivan ja taloudellisen peruspalveluverkoston avulla edistää ja vahvistaa kuntalaisten elämänhallintaa. Tavoitteen toteuttamisessa huomioidaan uudet tuottavuutta parantavat innovaatiot ja hyödynnetään laajan kolmannen sektorin mahdollisuudet. Keskeisintä on kuntalaisten omaehtoisen toiminnan aktivointi osallisuutta ja yhteisöllisyyttä hyödyntäen.

Toimialan katsaus suunnitelmajaksolle

Suunnitelmakaudella toteutetaan mittava sivistyspalveluiden talonrakennusohjelma: Mouhijärven yhteiskoulun yläkoulu, Sylvään taitotalo ja Pehulan päiväkotikoulu (ent. monipalvelukeskus). Investoinnit toteuttavat strategian mukaista uudistuvaa oppimisympäristöt -tavoitetta. Kiinteistöinvestointien lisäksi suunnitelmakaudella on panostettava toiminnan laatuun tavoitteen toteutumiseksi. Jatkossa osaavan henkilöstön rekrytoinnin merkitys korostuu kuntien kilpailussa osajajista. Tämä edellyttää Sastamalan työnantajakuva kirkastamista.

Koronapandemian jälkeistä aikaa korostaa lasten ja nuorten pahoinvoinnin kasvu. Tähän haasteeseen on vastattava kaupungin, hyvinvointialueen ja Sastamalan alueella toimivan kolmannen sektorin yhteisellä työllä. Onnistuminen edellyttää yhteisten toimintamallien kehittämistä ja selkeää panostamista erityisesti heikommassa asemassa oleviin lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Tässä työssä kaupungin rooli ja toiminta sivistyskuntana korostuu. Hyvinvointityössä jokaisen ikäryhmän hyvinvointia edistävä ennalta ehkäisevä työ on keskiössä.

Kaupunkistrategian tavoitteista ympäristökasvatus, ilmasto-osaaminen ja kestävä kehitys mukainen toiminta on jäänyt taka-alalle. Nyt valtuustokauden loppupuolella myös nämä näkökulmat nostetaan toiminnallisiin tavoitteisiin. Henkilöstölle tarjotaan koulutusta kestävä kehityksen teemoihin liittyen. Oppilaitoksia tuetaan ja ohjataan kestävä kehityksen teemojen käsittelyyn osana opetusta ja opetuksen järjestämistä. Lisäksi oppilaskunnat otetaan mukaan kestävä kehityksen toteutusten suunnitteluun.

Varhaiskasvatus

Toimielin: Sivistyslautakunta

Vastuualueen vastuhenkilö: Varhaiskasvatusjohtaja Jarmo Korhonen

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota laadukasta opetusta, hoitoa ja kasvatusia varhaiskasvatusikäisille lapsille. Varhaiskasvatus tarjoaa myös perusopetuslain (628/1998) mukaista esiopetusta esiopetusikäisille lapsille. Varhaiskasvatus- ja esiopetuspaikka järjestetään kaikille halukkaille varhaiskasvatus- ja perusopetuslain mukaan. Varhaiskasvatus ja esiopetus perustuvat yhteistoimintaan lasten vanhempien kanssa ja osallisuutta vahvistetaan uuden Varhaiskasvatuslain (540/2018) ja esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Varhaiskasvatus vastaa lasten kotihoidon- ja yksityisenhoidon tuesta, yksityisen palvelutuotannon palvelusetelipäätöksistä sekä toiminnan valvonnasta sääntökirjan mukaan sekä muille kunnille myytävistä ja muilta kunnilta ostettavista varhaiskasvatuspalveluista.

Varhaiskasvatus toteuttaa vuosina 2021-2024 valtakunnallista kaksivuotista esiopetuskokeilua kahdessa esiopetusyksikössä.

Sastamalan varhaiskasvatussuunnitelma on johdettu valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on juridisesti velvoittava asiakirja ja se toimii henkilöstön yhteisenä työvälineenä ja linjaa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan. Asiakirja varmistaa toiminnan yhtenäisyyden ja lasten ja heidän perheidensä tasavertaisuuden.

Vuoden 2024 alkaessa varhaiskasvatuksen palveluverkko muodostuu 13 kunnallisesta päiväkodista, 10 koulujen yhteydessä toimivasta esiopetusryhmästä, kahdesta ryhmäperhepäiväkodista ja 22 ohjatussa perhepäivähoidossa työskentelevästä perhepäivähoitajasta. Lisäksi Sastamalassa on kaksi yksityistä päiväkotia ja yksittäisiä yksityisiä perhepäivähoitajia. Yksityinen palvelu on kunnallista palvelua täydentävää palvelua ja se lisää asiakkaille valinnan vaihtoehtoja. Yksityisten päiväkotien palveluissa käytetään palveluseteliä.

Varhaiskasvatuksen palveluiden ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan laatu varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutautumiseen, osallistamalla valtakunnalliseen kehittämistyöhön sekä työtä tukeviin verkostoihin. Tukea tarvitsevien lasten mahdollisuutta osallistua ja oppia toisten kanssa tuetaan yksiköissä viiden varhaiskasvatuksen erityisopettajan avulla kolmiportaisen tuen käytänteillä. Lisäksi varhaiskasvatus- ja esiopetusikäisten tuen tarpeeseen vastataan yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa. Varhaiskasvatus on osa perhepalveluverkostoa. Henkilöstön työhyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitämiseen kiinnitetään huomiota.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Palveluverkko täydentyy uudella 2-ryhmäisellä yksiköllä tammikuusta 2024 alkaen keskustan Hopun alueella. Harjukadun ryhmäperhepäiväkodin toiminta suunnitellaan päättyvän 31.7.2024, mikäli arviot lasten määrästä varhaiskasvatuksessa tulevat toteutumaan.

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Hyvinvoivat työyhteisöt	Työyhteisöille tarjotaan tukea mielen hyvinvoinnin asioissa Yksiköissä käynnistetään Hyvän mielen työpaikka -teeman mukainen kehittämistyö	Esihenkilöiden ja henkilöstön kouluttaminen teemasta toteutuu (toteutuu/ei toteudu) Henkilöstön mento- rintitoiminta ja mento- rintiryhmät ovat käynnistyneet (toteutuu/ei toteudu)	Esihenkilöt saavat koulutusta ja ohjausta työyhteisöjen johtamiseen mielen hyvinvoinnin näkökulmasta. Henkilöstön koulutuskokonaisuudessa teeman käsittely on mukana Mentorit ovat saaneet perehdytystä ja valmiuksia mentorina toimimiseen. Henkilöstölle tarjotaan

				mahdollisuudet osua mentorointiryhmiin.
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Toiminnan laadullisen arvioinnin kehittäminen	Varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä Valssi otetaan käyttöön	Laadunarviointijärjestelmä Valssi otetaan käyttöön ja liitetään osaksi arvioinnin kokonaisuuteen (toteutuu / ei toteudu)	<p>Esihenkilöitä ja henkilöstöä koulutetaan, perehdytetään ja tuetaan keskitetysti Valssin käyttöönoton eri vaiheissa.</p> <p>Jokainen yksikkö käy järjestelmän arviointiprosessin läpi ja määrittelee kehittämistoimenpiteet oman yksikön toiminnalle</p> <p>Kokemukset arviointijärjestelmä Valssin käyttöönotosta kerätään yhteen ja Valssi liitetään osaksi varhaiskasvatuksen arvioinnin kokonaisuutta</p>
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Kestävä kehityksen mukaisen toiminnan edistäminen kasvatus-työssä ja toiminnassa	Varhaiskasvatuksen kestävän kehityksen suunnitelma päivitetään	Varhaiskasvatuksen kestävän kehityksen suunnitelma on päivitetty (toteutuu / ei toteudu)	<p>Nimetään työryhmä, joka päivittää varhaiskasvatuksen kestävän kehityksen suunnitelman</p> <p>Henkilöstö perehdytetään päivitettyyn asiakirjaan.</p> <p>Yksityiskohtana yksiköiden roskien kierrättämistä ja lajittelua kehitetään eteenpäin.</p>

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
0-7v ikäluokka 31.12.	1 213	1 242 (21.9)	1 170	1 142	1 100
Niistä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, ostopalveluiden piirissä, palvelusetelillä ja esiopetuksessa.	869	780	810	750	800
Esiopetusikäisten ikäluokka (+ 2-vuotinen esiopetus)	212 (+38 2v-eo)	200 (+ 40 lasta 2v-eo)	183	160	158
Lasten kotihoidontuen piirissä + osittainen hoitoraha	149 + 78	147 + 49	120 + 65	120 + 50	115 + 35
Yksityisen hoidon tuen piirissä + palvelusetelien määrä	6 + 152	6 + 150	5 + 120	6 + 130	5 + 130

Tuloarviot ja määrärahat

Varhaiskasvatus Nettositova (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	1 254	802	806		
Valmistus omaan käyttöön (+)			0		
Toimintakulut (-)	-13 707	-13 804	-15 176		
Toimintakate, netto* (+/-)	-12 452	-13 001	-14 370	-14 681	-14 941
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-13	-10	-18	-77	-153
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-12 465	-13 011	-14 388	-14 758	-15 094

Perusopetus

Toimielin: Sivistyslautakunta

Vastuualueen vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Kati Heikkilä

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Perusopetuksen vastuualueen tehtävä on perusopetuslain mukaisen opetuksen järjestäminen oppivelvollisuusikäisille Sastamalassa asuville lapsille ja nuorille. Perusopetuksella on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Perusopetus tuottaa oppilaille jatko-opintokelpoisuuden. Opetus järjestetään valtakunnallisten opetussuunnitelmien perusteiden sekä paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti.

Opiskeluhoillon palveluista koulukuraattoripalvelut, koulupsykologipalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut tuottaa Pirkanmaan hyvinvointialue. Monialainen yhteistyö toteutuu osana perhepalveluverkoston toimintaa. Perusopetus tuottaa hyvinvointialueelle kehitysvammaisten lasten erityishuoltona toteutuvan loma-ajanhoidon ja aamu- ja iltapäivähoidon. Lisäksi perusopetus toteuttaa koululaisten kesätoiminnan 1.-2.-luokkalaisille hoitoa tarvitseville lapsille.

Perusopetusta annetaan Sastamalassa vuoden 2024 alkaessa 14 koulussa, joista 11 on alakouluja, kaksi yläkouluja ja yksi yhtenäiskoulu (vl 1–9). Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään 11 koululla. Varhaiskasvatus vastaa esiopetuksesta. Esiopetuksen ja esiopetusta täydentävän päivähoiton järjestämisessä sekä esi- ja alkuopetuksen niveltämisessä tehdään tiivistä yhteistyötä. Erityisopetusta järjestetään osa-aikaisena erityisopetuksena ja pienryhmäopetuksena. Sastamalan perusopetuksessa järjestetään joustavaa perusopetusta (JOPO) 7.–9. luokan oppilaille, joiden oppivelvollisuuden suorittaminen on vaarassa esimerkiksi heikon opiskelumotivaation tai runsaiden poissaolojen vuoksi. Vaativan erityisen tuen tukiluokat (alakoulun ja yläkoulun luokat) vastaavat tuen tarpeeseen niiden oppilaiden kohdalla, jotka eivät edes vahvojen tukitoimenpiteiden muuten selviydy koulussa ja jotka tarvitsevat monipuolista tukea.

Laadukkaat ja ajantasaiset perusopetuksen palvelut turvataan huolehtimalla henkilöstön täydennyskoulutuksesta, olemalla mukana valtakunnallisessa kehittämistyössä ja turvaamalla hyvät oppimisympäristöt. Tuen järjestämisellä ja oppilashuollossa vahvistetaan kaikkien oppilaiden mahdollisuutta oppia.

Vuoden 2024 opetuksen kehittämisen painopisteitä ovat mm. koululäsnäolon tukeminen, lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn tukeminen, lukutaidon vahvistaminen sekä tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön kehittäminen. Monipuolisella kerhotoiminnalla tuetaan oppilaiden harrastusmahdollisuuksia.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Marttilan koulun lakkautus 1.8.2024 alkaen Palveluverkko 2030 - linjausten mukaisesti. Koska maahanmuuttajaoppilaiden määrä ja tilanne on vakiintunut ei Marttilan koulun nykyisille oppilaille voida vielä osoittaa koulupaikkaa Muistolaan tai Vareliukseen. Lukuvuodeksi 2024-25 Marttilan koulu yhdistetään hallinnollisesti Muistolan kouluun. Marttilan koulukennuksessa jatkaa edelleen kaksi yleisopetuksen ryhmää, tukiluokka sekä maahanmuuttajien valmistava opetus.

B1-kielen (ruotsi) tuntijakoon tulee yksi lisätunti yläkouluun lv. 2024-25 alkaessa.

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Hyvinvoivat työyhteisöt ja koulut	Perusopetuksen työyhteisöt saavat tukea työntekijöiden mielen hyvinvoinnin edistämiseen. Koulut ovat mukana Hyvän mielen työpaikka -kehittämisessä. Oppilaiden koululäsnäolon tukemisen toimintamallit ovat jalkautuneet jokaisen koulun arkeen.	Esihenkilöt ovat saaneet koulutusta ja tukea mielen hyvinvoinnin johtamiseen liittyvissä asioissa. Toteutuu/ei toteudu Jokainen koulu on mukana Hyvän mielen työpaikka -kehittämisessä (tilannearvion tekeminen, toimintasuunnitelman	Esihenkilöille järjestetään koulusta ja ohjausta työyhteisön mielen hyvinvoinnin tukemiseen. Henkilöstöä osallistetaan Hyvän mielen työpaikka-kehittämiseen. Kehitetään mentorointimallia kouluttamalla ja ohjaajamallilla mentoreita sekä tarjoamalla henkilöstölle

			<p>laatiminen ja toteuttaminen). Toteutuu/ei toteudu</p> <p>Kehitetään mento- rointi-mallia työhyvin- voinnin tueksi ja am- matillisen osaamisen kehittämiseksi. Mento- rointiryhmät ovat to- teutuneet /eivät toteu- tuneet</p> <p>Koululäsnäolon toi- mintamallit on jalkau- tettu osaksi jokaisen koulun arkea (ennalta- ehkäisevät toimet, Wilma-robotti, puuttu- misen toimintamallit käytössä) Toteutuu/ei toteudu</p>	<p>mahdollisuus osallistua mentoriryhmiin.</p> <p>Kouluja ja opiskeluhoollon toimijoita tuetaan ja ohja- taan toimintamallien käyt- töönnotossa.</p>
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Oppilaiden terveellisten elämäntapojen edistä- minen ja fyysisen toi- mintakyvyn kehittämi- nen.	<p>Kaikki perusopetuksen koulut toimivat Liikkuva koulu -periaatteiden mu- kaisesti.</p> <p>Kouluilla tehostetaan MOVE- mittauksen (kan- sallinen nuoren fyysisen toimintakyvyn mittaus- ja palautejärjestelmä) hyö- dyntämistä opetuksen ja oppilaiden ohjaamisen välineenä yhteistyössä liikuntapalveluiden ja opiskeluhoollon toimijoi- den kanssa. Oppilaita ohjataan myös liikunta- palveluiden koulu-pt- pal- veluun.</p>	<p>Jokaisella koululla on Liikkuva koulu -vas- taava ja yhteinen suunnitelma koulupäi- vän liikunnallista- miseksi. Suunnitelma on toteutunut lukuvuo- den aikana. Toteutu- nut/ei toteutunut</p> <p>MOVE-mittaukset on toteutettu yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa. MOVE-mit- tausten pohjalta on suunniteltu opetusta ja ohjattu oppilaita. Toteutunut/ei toteutu- nut</p>	Kouluja ohjataan ja tuetaan koulupäivien liikunnallista- misen suunnitelmien teke- miseen ja toteuttamiseen.
Osaamista tulevaisuu- den tekijöille	Kestävä kehityksen edistäminen kouluissa	<p>Kestävän kehityksen tee- moja huomioidaan ope- tuksessa ja opetuksen järjestämisessä.</p> <p>Kestävä kehitys näkyy koulujen arjessa pedago- giikassa, valinnoissa, op- pilaiden osallisuudessa ja esim. erilaisissa tee- mapäivissä.</p>	<p>Kestävän kehityksen teemat on nostettu lu- kuvuosisuunnitteluun lv. 2024-25 suunnitel- miin. Toteutunut/ei to- teutunut</p> <p>Opettajille ja johtajille on järjestetty tee- masta koulutusta ja ohjausta. Toteutu- nut/ei toteutunut</p> <p>Oppilaita on osallis- tettu kestävän kehityk- sen teemojen käsitte- lyyn (osallisuuden toi- mintamallien mukai- sesti) Toteutunut/ ei toteutunut.</p>	<p>Kouluja tuetaan ja ohjataan kestävän kehityksen teemo- jen käsittelyyn osana ope- tusta ja opetuksen järjestä- mistä.</p> <p>Henkilöstölle tarjotaan kou- lutusta kestävän kehityksen teemoihin liittyen.</p> <p>Oppilaskunnat otetaan mu- kaan kestävän kehityksen toteutusten suunnitteluun.</p>

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Sastamalan oppilaskohtaiset kustannukset (ilman sairaalaopetusta ja vammaisopetusta)	10 220	9 900	10 000	10 500	11 000
Oppilasmäärä vl 1-6 (20.9.)	1 491	1 424	1 398	1 292	1 228
Oppilasmäärä vl 7-9 (20.9.)	816	771	776	773	759
Oppilasmäärä perusopetus yht.	2 307	2 195	2 174	2 065	1 987
Opetusryhmien keskipöytä vl 1-6	14,43	14	14	14	14
Opetusryhmien keskipöytä vl 7-9	15,05	15	15	15	15

Tuloarviot ja määrärahat

<i>Perusopetus</i> Nettositova (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	1 619	1 554	1 374		
Valmistus omaan käyttöön (+)			0		
Toimintakulut (-)	-26 218	-27 579	-27 383		
Toimintakate, netto* (+/-)	-24 600	-26 025	-26 009	-26 604	-27 073
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-27	-19	-111	-131	-388
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-24 626	-26 044	-26 120	-26 735	-27 461

Lukiokoulutus

Toimielin: Sivistyslautakunta

Vastuualueen vastuhenkilö: Rehtori Leeni Kirvesmäki

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Lukiokoulutus jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen ja riittävien valmiuksien antaminen jatko-opintoihin ja työelämään. Sastamalan lukiokoulutus tarjoaa monimuotoisia lukio-opintoja nuorille. Lisäksi Vammalan lukio tarjoaa lukio-opintoja ammatillisessa koulutuksessa oleville kahden tai kolmen tutkinnon suorittajille. Myös Vammalan lukion perusvaltionosuudella rahoitettavat lentopallon ja shakin valmennuslinjat ovat osa opiskelumahdollisuuksien laaja-alaisuutta. Lukiokoulutuksessa edistetään kaikkien urheilijoiden tavoitteellisen urheilu-uran ja lukio-opintojen yhdistämistä erityisellä opintosuunnitelmalla.

Vammalan lukio on laadukas yleislukio, jonka tavoitteena on taata opiskelijoilleen hyvät lähtökohdat jatko-opintoihin ja työelämään. Laadukkaan opetuksen lisäksi toiminnassa kiinnitetään huomiota tulevaisuuden työelämässä vaadittuihin itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitoihin. Kansainvälinen toiminta on suunnitelmallista, aktiivista ja jatkuvaa. Lukiokoulutuksessa tehdään aktiivista yhteistyötä korkeakoulujen ja elinkeinoelämän kanssa.

Vammalan lukio tarjoaa niin laajat opiskelumahdollisuudet, ettei opiskelijan tarvitse hakeutua suurempien kaupunkien lukioiden. Kaikki valtakunnalliset pakolliset ja syventävät lukiokurssit tai valtakunnalliset pakolliset ja valinnaiset opintojaksot tarjotaan lähiopetuksena opiskelijoille vuosittain tai ainakin kerran lukio-opintojen aikana. Vammalan lukion toiminnassa korostuu kansainvälisyys.

Laadukkaat ja ajantasaiset lukiokoulutuksen palvelut turvataan huolehtimalla henkilöstön täydennyskoulutuksesta, seuraamalla valtakunnallista kehittämistyötä ja turvaamalla hyvät oppimisympäristöt sekä riittävän laaja opetustarjonta.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Shakkilinjalle otetaan ensimmäiset opiskelijat kevään 2024 yhteishaussa. Syksystä 2023 alkaen kaikki lukiolaiset ovat olleet oppivelvollisia ja maksuttoman toisen asteen opiskelijoita. Maksuttomuuden kustannusvaikutukset näkyvät täysimääräisinä vuodesta 2024 alkaen.

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Hyvinvoiva työyhteisö	Sosiaalisen ja psyykkisen turvallisuuden vahvistaminen lukioyhteisössä: Opiskelijoille ja henkilöstölle laaditaan perehdytysmateriaali hyvinvoivan yhteisön rakentamiseen. Henkilöstö perehdytetään psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden vahvistamiseen.	Opettajien koulutukset toteutuneet. Opiskelijoiden perehdytystilaisuudet toteutuneet.	Opettajille järjestetään sosiaalisen ja psyykkisen turvallisuuden vahvistamista tukevaa koulutusta. Sosiaalisen ja psyykkisen turvallisuuden rakentamiseen laaditaan perehdytysmateriaali. Opettajat perehdytetään materiaalin käyttöön. Opiskelijoiden kanssa käydään läpi perehdyttämismateriaalit.
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Terveellisen elämäntavan edistäminen	Vahvistetaan koko lukioyhteisön hyvinvointiosuamista. Keskitetään tietotyön vaatimiin hyvinvoinnin haasteisiin, palautumiseen ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen. Perehdytetään koko lukioyhteisö palautumiseen hyvinvointitaitoja ja pilotoidaan palautumisen ohjausta. Valmistellaan istumisen vähentämistä ja fyysistä aktiivisuutta lisäävä toimintamalli.	Hyvinvoinnin vuosikello on valmis ja otettu käyttöön. Palautumiskeinoja on pilotoitu. Toimintamalliin on kirjattu yhteiset käytännöt.	Valmistellaan hyvinvoinnin vuosikello. Järjestetään palautumista tukevia työpajoja, joissa pilotoidaan palautumistaitoja. Laaditaan istumisen vähentämistä ja fyysistä aktiivisuutta lisäävä toimintamalli, johon kirjataan hyviä käytäntöjä ja suosituksia.
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Ilmastotietoisuuden ajattelutavan edistäminen	Lisätään kestäväan kehitykseen liittyvää osaamista. Lukiolaisille järjestetään kestäväan kehitykseen liittyviä teemaviikkoja ja tapahtumia.	Teemaviikko on toteutunut. Itämeri-päivän ruokahaasteeseen on osallistuttu.	Järjestetään kestäväan kehitykseen ja ilmastonmuutokseen perehdyttävä teemaviikko. Pilotoidaan planetaarista ruokalistaa. Osallistutaan Itämeri-päivän ruokahaasteeseen.
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Laadunhallinnan vahvistaminen	Osana verkostohankkeen toimintaa laaditaan Vammalan lukion laadunhallintamalli, joka tekee näkyväksi lukiossa tehtävän julkisten	Laadunhallintamalli on tehty. Laatua kuvaavat tunnusluvut ja mittarit on otettu käyttöön.	Järjestetään laadunhallintaan liittyvää koulutusta. Luodaan laadunhallintamalli ja otetaan se käyttöön.

		palveluiden laadunhallintatyön.		
--	--	---------------------------------	--	--

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Opiskelijat, nuorten lukiokoulutus	289	285	280	280	275
Opiskelijat, ammattilukio	7	10	10	10	10
Opetusryhmien keskikoko			24	24	24
Kevään ylioppilastutkinnon yleisarvosana			4,25	4,25	4,25
Kustannukset e / opiskelija (ilman ammattilukiolaisia)	8 390	8 800	9 500	9 600	9 700

Tuloarviot ja määrärahat

Lukiokoulutus Nettositova (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	203	208	526		
Valmistus omaan käyttöön (+)			0		
Toimintakulut (-)	-2 915	-2 834	-3 173		
Toimintakate, netto* (+/-)	-2 712	-2 626	-2 647	-2 720	-2 775
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-16	-22	-22	-16	-15
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-2 727	-2 648	-2 669	-2 735	-2 790

Elämänlaatu

Toimielin: Sivistyslautakunta
Vastuualueen vastuhenkilö: Kasvatusjohtaja Pekka Kares

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Elämänlaadun vastuualueen tehtävänä on järjestää ja mahdollistaa kuntalaisille vapaa-aikapalveluita, jotka luovat pohjaa henkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä tukevat kasvua, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Toiminta ulottuu kaikkiin ikä- ja väestöryhmiin. Lasten ja nuorten palveluiden osalta vastuualueen toiminta on keskeinen osa perhepalveluverkostoa.

Sastamalan musiikkiopisto tuottaa laadukkaita musiikinopetuspalveluja fokuksen ollessa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa. Sastamalan Opisto tuottaa laadukkaita vapaan sivistystyön palveluita tarjoten kuntalaisille monipuolisia mahdollisuuksia vapaa-ajanviettoon ja elinikäiseen oppimiseen.

Kirjasto- ja tietopalveluja tarjotaan kirjastolain (1492/2016) 6 §:n mukaan: tarjotaan pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisäilytyksiin, ylläpidetään monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistetään lukemista, kirjallisuutta ja yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua, tarjotaan tietopalvelua ja ohjausta tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon sekä tarjotaan tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan.

Liikunta- ja nuorisopalveluiden tehtävänä on liikuntalaissa (390/2015) määriteltyjen tehtävien toteuttaminen paikallisella tasolla (liikuntalaki 1.6.2015/390) ja tuottaa monipuolista ennaltaehkäisevää toimintaa ja kasvatuksellisia palveluita lapsille ja nuorille huomioiden heidän kehitystasoaan. Painopistealueena ovat liikuntapaikkojen hoito- ja kunnossapito sekä rakentaminen, terveysliikuntaohjelman ja liikuntaneuvolatoiminnan toteuttaminen, ohjatun liikuntatoiminnan järjestäminen (lapset, nuoret, aikuiset, ikäihmiset), soveltavan liikuntatoiminnan järjestäminen (lapset ja ikäihmiset), järjestöyhteistyön toteuttaminen (seuraparlamenttitoiminta) ja urheiluseurojen tukeminen (toiminta- ja kohdeavustukset),

liikuntatilavarauksista vastaaminen sekä monialaisen hyvinvoinnin toteuttaminen Sastamalassa. Nuorisotyössä toiminnan painopiste on 9-19-vuotiaiden palveluissa. Nuorisopalveluiden toiminta-alueita ovat nuorisotoiminnan järjestäminen, nuorisotilojen tarjoaminen nuorten toimintaan, nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen, nuorten elämäntilanteen tukeminen yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa sekä nuorisojärjestöjen toiminnan tukeminen. Toimintamuotoja ovat nuorisotoiminta, nuorten osallisuus (mm. nuorisovaltuusto, nuorisohallitus, talotoimikunnat, lasten ja nuorten huippukokoukset ja foorumit), erityisnuorisotyö, liikkuva nuorisotyö, jalkautuva nuorisotyö, nettinuorisotyö, tiedotus ja neuvonta, järjestöyhteistyö ja verkostoyhteistyö.

Kulttuuripalveluiden tehtävät määritellään kuntien kulttuuritoimintalaissa (166/2019). Kunnan tehtävänä on edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä, luoda edellytyksiä taiteelliselle työlle ja toiminnalle, edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen, edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävästä toimintaa, edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa, edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Kuntalaisten hyvän mielenterveyden edistäminen ja elintapoihin vaikuttaminen	Nuorten kannustaminen normaaliainossa pysymiseen. Luodaan nuorten tuki-, tieto-, koulutus- ja hyvinvointipalveluiden kesken yhteistyömalli. Pienituloisten eläkeläisten osallistumisen lisääntyminen opiston toimintaan	Koulu PT-palvelun (liikunta ja hyvinvointiohjelma) asiakasmäärät. Tavoite 15 eri asiakasta/vuosi Toteutuu/ei toteudu Pienituloisten eläkeläisten aktiivimaksujen määrä opiston toiminnassa on lisääntynyt, vrt. Kevät 2024- syksy 2024	MOVE- mittauksen (kansallinen nuoren fyysisen toimintakyvyn mittaus- ja palautejärjestelmä) mallintaminen ja Koulu PT-Palveluun ohjautuminen MOVE-mittauksen kautta. Uudelleen organisoidaan Nupaven (lakisääteinen nuorten palvelu- ja ohjausverkosto) toiminta.
Elinvoimaa työstä ja yrittäjyydestä	Työllisyyttä edistävien koulutusten kehittäminen ja palveluiden järjestäminen	Toteutetaan koulutusta työllisyyttä edistävien osaamistarpeiden parantamiseksi Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten väheneminen ja työpajatoiminnassa olleiden nuorten toimintakyvyn ja arjenhallinnan paraneminen	Koulutukseen osallistujien määrä/vuosi väh.50 Työpajaan ohjautuneiden nuorten (tavoite 15 nuorta/vuosi) ja jatko-ohjausten määrä (par-tilastointi)	Koulutusten järjestäminen kohderyhmälle Työpajatoiminnan vakiinnuttaminen.
Osaamista tulevaisuuden tekijöille	Lasten ja nuorten lukutaitojen edistäminen	Kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösuunnitelmaa (eri vuosiluokille sovitut toteutettavat yhteistyömuodot, esim. kirjavinkkaus ja kirjastonkäytön opetus) noudatetaan.	Kirjavinkkausten ja kirjastonkäytön opetuskertojen määrä/osallistujien määrä	Kirjavinkkausta ja kirjastonkäytön opetusta pidetään suunnitelman mukaisilla luokilla.
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyys- ja tietoisuuden lisääminen.	Sastamalan asenneilmapiiri on erilaisuutta kunnioittava ja	Laaditaan ja otetaan käyttöön tasa-arvoisen, yhdenvertaisen	Tapahtumien ja toiminnan järjestämisessä

		elämänlaatu- ja palveluiden tilat ovat turvalliset ja avoimet kaikille.	ja turvallisen tilan periaatteet, joiden mukaan kaikki kokevat olonsa tervetulleeksi ja kunnioitetuksi omana itsenään. To- teutuu/Ei toteudu	huomioidaan kaikki asiakasryhmät yhdenvertaisesti.
--	--	---	---	--

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Asiakaskäynnit	727 610	755 000	760 000	762 000	765 000
Järjestöavustusten määrä, euroa/asukas	7,9	8,0	8,0	8,0	8,0
Opistojen opetustuntien määrä:	29 426	30 300	30 300	30 300	30 300
Musiikkiopisto					
Sastamalan Opisto					
Elämänlaatu- ja palveluiden nettomenot/asukas	295	285	285	285	285
Kirjasto- ja tietopalvelut; kokonaislainsuunnitelma	405 877	430 000	430 000	430 000	430 000

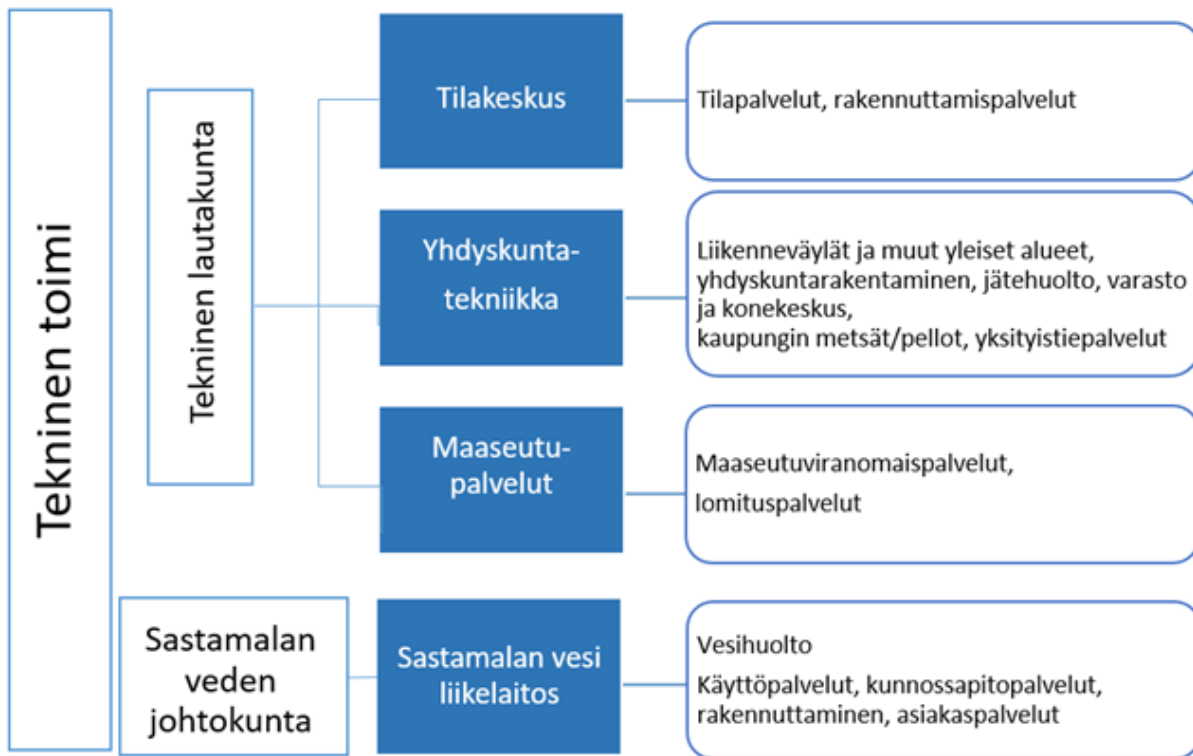
Tuloarviot ja määrärahat

Elämänlaatu	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Nettositova (1000 €)					
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	908	750	775		
Valmistus omaan käyttöön (+)			0		
Toimintakulut (-)	-7 920	-7 866	-7 979		
Toimintakate, netto* (+/-)	-7 013	-7 116	-7 204	-7 340	-7 449
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-189	-235	-208	-165	-135
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-7 201	-7 351	-7 413	-7 505	-7 584

13.4. Tekninen toimi

Toimialan vastuhenkilö: Tekninen johtaja Kimmo Toukoniemi

Toimialan tehtäväkaavio

Toimialan päätehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Tekninen toimiala tuottaa ja ylläpitää toimivaa ja viihtyisää elinympäristöä suunnittelemalla infrastruktuuria, rakentamalla, rakennuttamalla ja ylläpitämällä yhdyskuntatekniikkaa ja vesihuoltoa. Tekniseen toimialaan kuuluva tilakeskus tuottaa ja ylläpitää laadukkaita ja kilpailukykyisiä vuokratilat kaupungin organisaatioille, ulkoisille vuokralaisille sekä vuokra-asukkaille. Toimialaan kuuluu myös lähes koko Pirkanmaan kattavat lomituspalvelut sekä Hämeenkyrön, Ikaalisten ja Sastamalan kattavat maaseutuviranomaispalvelut.

Toimialan katsaus suunnitelmajaksolle

Tekninen toimi toteuttaa investointiohjelman mukaista kunnallistekniikan rakentamista ja saneerausta ja pyrkii reagoimaan nopeasti yritystoiminnan tarpeisiin infrastruktuuria rakentamalla sekä toimimalla yhteistyössä kaupungin elinkeinotoimen kanssa. Tekniseen toimeen kuuluva tilakeskus toteuttaa rakennusten ylläpitoa, korjaus- ja uudisrakentamista sekä rakennusomaisuuden säilyttämistä ja jatkojalostamista kiinteistöjen salkkujaon mukaisesti. Tilakeskuksen ja Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa on solmittu sote-kiinteistöistä vuokrasopimukset, jotka ovat voimassa 1.1.2023 -31.12.2025. Tyhjen tilojen myynti/tilojen käyttöasteen parannusta valmistellaan yhteistyössä konsernihallinnon kanssa. Maaseutupalveluiden osalta toiminta jatkuu nykyisessä laajuudessa.

Sastamalan Veden toiminnan pääpaino on käyttövarmuuden parantamisessa ja vanhojen vesi- ja viemärijohtojen korjausvelan hallinnassa. Tämän lisäksi suunnitellaan toimia huleveden vähentämiseksi jätevesiviemäreissä. Sastamalan veden taksarakenteen päivytystä jatketaan suunnitellun mukaisesti. Erityisesti vuoden 2022 aikana kehittynyt voimakas inflaatio ja yleinen kustannusrakenteen nousu on asettanut haasteita kulurakenteelle. Suunnitelmakaudella pyritään pitämään liikelaitoksen talous tasapainoisena.

Tilakeskus

Toimielin: Tekninen lautakunta

Vastuualueen vastuhenkilö: Tekninen johtaja Kimmo Toukonieni

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Vastuualueen perustehtävänä on kaupungin rakennusten ylläpito-, korjaus- ja uudisrakentaminen, sekä rakennusomaisuuden säilyttäminen, kehittäminen ja jalostaminen.

Tilakeskus tuottaa sisäisille ja ulkoisille vuokralaisille laadukkaat ja kilpailukykyiset tilat. Tilakeskus omistaa ja hallinnoi kaupungin rakennusomaisuutta ja tarjoaa kaupungin toimialoille tarvittavat tilat sekä hallinnoi n. 150 vuokra-asuntoa, joista pääosa on vanhusten vuokra-asuntoja. Tilakeskus huolehtii myös uudis- ja perusparannushankkeiden suunnittelusta ja rakennuttamisesta.

Tilakeskus käsitellään kirjanpidossa laskennallisena taseyksikkönä.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Kiinteistöjen ylläpito ja hoito salkutusperiaatteiden mukaisesti. Investoinnit keskitetään kaupungin ydintoimintaa tukeviin kiinteistöihin. Käyttöä vaille jäävistä rakennuksista on luovuttava (myytävä, purettava tai muokattava jatkokäyttöön) mahdollisimman pian. Tilojen myynnissä tehdään aktiivista yhteistyötä konsernihallinnon kanssa, joka toimeenpanee kiinteistöjen myynnit.

Salkutuksen hyväksymisen myötä laaditaan ydintoiminnan kiinteistöille PTS-suunnitelma, joka tulevaisuudessa ohjaa kiinteistöjen kunnossapitoa ja ylläpitoa tukevia investointeja.

Tilakeskuksen haasteena ovat nousevat kustannukset, erityisesti energian osalta. Siksi onkin tärkeää tehostaa kiinteistöjen käyttöasteita ja vähentää kiinteistöjen määrää kulujen hillitsemiseksi.

Isot investointipaineet vaikuttavat merkittävästi Tilakeskuksen tilikauden alijäämään mm. kohonneiden korkokustannusten kautta.

Taseyksikön tulostavoitteet vuodelle 2024 (1000 eur)		
Tulostavoite	-1 866	
Korvaus jäännöspääomasta	725	
Taseyksikön investointeihin sitoutuneen lainapääoman muutos	11 358	
Kokonaisinvestointien nettomäärä	-13 600	
Vuonna 2024 toteutettavat yli 500 000 euron hankkeet	Kustannukset TA2024	Kokonais-kustannusarvio
Mouhijärven yhteiskoulu	6 200	10 600
Pehulan monipalvelukeskus	3 000	9 900
Sylvään taitotalo	3 000	9 900
Uimahalli	250	23 550

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Virasto- ja laitосkiinteistöjen käyttöasteen parantaminen/ tyhjien tilojen vähentäminen	Tyhjien tilojen määrä enintään 5 % rakennusmäärästä	Vuokraamattomien neliöiden osuus rakennusmäärästä	Kiinteistöjen jatkojalostaminen ja myynti

Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Luomme edellytyksiä sähköisen liikenteen kasvulle	Sastamalan alueella on kattava sähköautojen latausverkosto	Latausverkoston laajeneminen	Toimitilojen yhteyteen rakennetaan rakennusmääräysten ja kysynnän mukaisia sähköautojen latauspisteitä
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Sylvään taitotalon ja Pehulan monipalvelukeskuksen toteutus	Sylvään taitotalon ja Pehulan monipalvelukeskuksen rakentaminen etenee suunnitelmien mukaisesti	Rakentamisen eteneminen	Rakentamisen aloitus

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Vuokra-asuntojen määrä	313	153	148	145	142
Tyhjiä tiloja %	6,7	5,0	5,0	5,0	5,0
Rakennusmäärä m ²	139 800	139 700	136 600	137 000	137 000

Tuloarviot ja määrärahat

Tilakeskus	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Nettositova (1000 €)					
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	13 092	13 285	13 246		
Valmistus omaan käyttöön (+)	11	25	25		
Toimintakulut (-)	-8 916	-9 407	-9 071		
Toimintakate, netto* (+/-)	4 187	3 903	4 200	4 165	3 640
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-4 379	-4 934	-4 210	-4 407	-4 588
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-193	-1 031	-10	-242	-948

Yhdyskuntatekniikka

Toimielin: Tekninen lautakunta

Vastuualueen vastuhenkilö: Yhdyskuntatekniikan päällikkö Pasi Lähteenmäki

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Yhdyskuntatekniikan tehtävänä on vastata yhdyskuntarakentamisesta, liikenneväylien ja yleisten alueiden kunnossapidosta, varastosta, konekeskuksesta, jätehuollosta, kaupungin metsistä sekä yksityistieavustuksista.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Toiminnan painopisteenä on toteuttaa investointiohjelman mukainen kunnallistekniikan rakentaminen sekä pitää kunnossa hyvin toimiva kaupunkiympäristö.

Vesihuoltoverkostojen (Sastamalan Veden kanssa) ja katujen saneerausta jatketaan vuosittain. Katuväläistuksen saneeraus vähemmän energiaa käyttäviin ratkaisuihin jatkuu.

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Elinvoimaa työstä ja yrittäjyydestä	Strategisten investointikohteiden toteuttaminen	Vuoden 2024 investointikohteiden toteuttaminen	Investointiohjelman toteuttamisvaihe	Investointiohjelman toteuttaminen
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Luodaan ja ylläpidetään puitteita kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi	Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman toteuttaminen	Kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuurin kehittäminen	Infrastruktuurin kunnossapitoa ja rakentamista toteutetaan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman mukaisesti.
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Esteettömän kaupunkiympäristön luominen	Sastamalan keskustan esteettömyyskartoituksen toteuttaminen	Esteettömyyskartoituksen toteuttamisvaihe	Toteutetaan Sastamalan keskustan esteettömyyskartoitus

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Kunnossapidettäviä väyliä, km	188	189	189	190	190
Kevytliikenneväyliä, km	86	87	88	88	88
Hoidettavia puistoja ja katuviheriöitä, ha	65	65	65	65	65
Puistometsiä, ha	140	140	140	140	140
Kunnossapitoavustusta hakeneiden yksityisteiden lukumäärä (kpl), kokonaispituus Sastamalan alueella (km) ja avustettava pituus (km)	375 815	375 779	375 779	375 779	375 779
		708	708	708	708
Kaupungin omistuksessa oleva peltopinta-ala, ha	294	280	281	281	281
Kaupungin omistuksessa oleva metsäpinta-ala, ha	2 185	2 185	2 185	2 185	2 185
Metsän myyntitulo, €	224 000	260 000	260 000	260 000	260 000

Tuloarviot ja määrärahat

Yhdyskuntateknikka	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Nettositova (1000 €)					
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	1 064	904	949		
Valmistus omaan käyttöön (+)	229	232	236		
Toimintakulut (-)	-4 303	-4 460	-4 594		
Toimintakate, netto* (+/-)	-3 010	-3 325	-3 409	-3 487	-3 549
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-5 652	-2 990	-2 699	-2 751	-2 869
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-8 662	-6 315	-6 108	-6 238	-6 418

Maaseutupalvelut

Toimielin: Tekninen lautakunta

Vastuualueen vastuhenkilö: Tekninen johtaja Kimmo Toukoniemi

Vastuualueen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Maaseutupalveluiden vastuualue

- hallinnoi kansallisten ja EU-rahoitteisten viljelijätukien kuntatason tehtäviä (laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa 210/2010). Ruokaviraston ja Sastamalan kaupungin välinen sopimus eräiden maksajavirastotehtävien siirtämisestä yhteistoiminta-alueelle, jonka muodostavat Sastamalan ja Ikaalisten kaupungit sekä Hämeenkyrön kunta.

-toimii maatalousyrittäjien lomituspäiväpalveluissa (1231/1996) tarkoitettuna paikallisyksikkönä ja huolehtii Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kanssa solmitun toimeksiantosopimuksen nojalla edellä mainitun lain ja maatalousyrittäjien lomituspäiväpalveluasetuksen (1333/1996) mukaan paikallisyksikölle kuuluvista tehtävistä Hämeenkyrön, Juupajoen, Lempäälän, Pirkkalan, Pälkäneen, Ruoveden, Urjalan ja Vesilahden kuntien sekä Akaan, Ikaalisten, Kangasalan, Nokian, Oriveden, Sastamalan, Tampereen, Valkeakosken, Virtain ja Ylöjärven kaupunkien käsittävällä alueella.

Vastuualueen toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

Toimintaa jatketaan nykyisessä laajuudessaan.

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Vastuualueen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Elinvoimaa työstä ja yrittäjyydestä	Maaseutuviranomaispalvelujen järjestäminen maksajavirastoso- pimuksen mukaisesti. Maaseutuviranomais- palvelut tuotetaan kus- tannustehokkaasti.	Maaseutuviranomaispal- velut hoidetaan vaati- musten mukaisesti. Maaseutupalveluiden kustannukset ovat enin- tään 600 € /aktiivitiila.	Ruokavirastolle vuo- sittain 15.11. annet- tava maksajavirasto- vakuutus, että tehtä- vät on hoidettu vaati- musten mukaisesti. Ruokaviraston mah- dolliset kuntatarkas- tukset ja mahdolliset välitarkastelut. Maaseutuviranomais- palveluiden kustan- nukset aktiivitiilaa kohti.	Tehtävien hoitaminen mak- sajavirastoso- pimuksen mu- kaisesti. Seurataan puolivuosit- tain talouden toteutumaa.
Elinvoimaa työstä ja yrittäjyydestä	Järjestään laadukkaat lomituspäiväpalvelut toimi- alueen maatalousyrittä- jille ammattitaitoisten lomittajien turvin lain- mukaisesti ja taloudelli- sesti.	Asiakkaat saavat lomi- tuspäiväpalvelut täysimääräi- sesti, vuosiloma- ja si- jaispäiväpäätösten mukai- sesti. Paras mahdollinen asia- kaskokemus.	Vuosilomapäiviä to- teutuu keskimäärin vähintään 25 pv/käyt- täjä Vuosilomapäivät to- teutuvat tasaisesti ym- päri vuoden, tavoite 45 -55 % / vuosipuol- lisko Asiakastytyväisyys- kyselyn mukaan pal- velun käyttäjät ovat tyytyväisiä sijaispa- jen järjestämiseen, ar- vosana vähintään 4,0 (asteikko 1 – 5)	Henkilöstön jaksamista ja osaamista ylläpidetään. Asiakastilojen kanssa laadi- taan yhteistyösuunnitelmat, joissa määritellään maata- lousyrittäjien lomituspäivä- lutarpeet. Asiakastytyväisyyskysely maatalousyrittäjille.

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Tukitilojen määrä	1 110	1 090	1030	1 000	975
Maaseutuviranomaispalveluiden kustannukset aktiivitalaa kohti	-	-	450	500	530
Lomitettavat tilat/lomitettavat maatalousyrittäjät	480 / 689	441 / 650	425 / 625	400 / 600	380 / 585
Lomitettavat päivät	31 253	29 000	27 550	26 500	25 500

Tuloarviot ja määrärahat

Maaseutupalvelut Nettositova (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Sitovuustaso: toimintakate, netto*					
Toimintatuotot (+)	8 952	8 527	8 444		
Valmistus omaan käyttöön (+)			0		
Toimintakulut (-)	-9 203	-8 784	-8 701		
Toimintakate, netto* (+/-)	-251	-257	-257	-279	-329
Poistot ja arvonalentumiset (-)	0		0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	-252	-257	-257	-279	-329

14. INVESTOINNIT

Investointikokonaisuuksien linjaukset

Sastamalan kaupungin strategian mukaan

- Maanhankinta keskitetään alueille, joilla arvioidaan olevan kasvupotentiaalia tulevaisuudessa
- Kaupunki omistaa tällä hetkellä pääsääntöisesti omassa palvelutuotannossa käytettävät kiinteistöt. Uu- sissa kohteissa omistus ratkaistaan tapauskohtaisesti.
- Tarpeettomat kiinteistöt myydään tai puretaan, sekä kiinteistöjen käytön tehostamista jatketaan määrätie- toisesti.

Investointikokonaisuuksia suunnitellaan ja toteutetaan seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Valtuuston 24.6.2019 hyväksymä tilaohjelma ja siihen liittyvät tilojen salkutusperiaatteet ja salkkujako linjaavat kiinteistöjen rakentamis- ja ylläpitoinvestointien toteuttamista. Tekninen lautakunta hyväksyy päivitetyn salk- kujaon säännöllisesti.

Sivistystoimen palveluverkkoselvitys ja palveluverkkoa koskevat periaatelinjaukset on käsitelty valtuustossa 2.3.2020. Osana talouden 2020-2023 sopeutusohjelmaa on tarkasteltu myös muiden toimialojen palveluverk- kokonaisuutta.

Katusaneeraus- ja muut kadunrakentamisinvestoinnit toteutetaan pääosin omajohtoisesti kilpailutettuja työ- kone- ja kuljetuspalveluyrittäjiä käyttäen, infrahankkeiden kilpailutus on vaihtoehto. Toteutustavan valinnassa huomioidaan tapauskohtaisesti resurssit, riskit, taloudellisuus, sekä joustavuus.

Myös muiden investointien toteutus edellyttää suunnitelmallisuutta ja kokonaistarpeen arviointia.

Hallintorakennukset

- Investointisuunnitelma 2024-2026 ei sisällä hallintorakennusten uudisrakentamista
- Tilaratkaisut toteutetaan suunnitelmallisesti ottaen huomioon tilojen käytön optimointi ja yhteiskäyttö
- Ylläpitoinvestoinnit toteutetaan tilaohjelman määrittelemien periaattein
  - o tilankäytön kokonaistarkastelu muutostöiden yhteydessä: tilojen uudelleenjärjestely ja sanee- raus edellyttävät pääsääntöisesti vanhoista toimitiloista luopumista
  - o varaudutaan sote-uudistuksen tuomiin tilatarpeiden muutoksiin (mahdolliset vapautuvat tilat vuoden 2025 lopussa).

Soterakennukset

- Vuoden 2024 talousarvio sisältää Vammalan paloaseman saneeraamisen hankesuunnitelman. Toteu- tustapa ja rahoitus ratkaistaan myöhemmin.
- Riskienhallintainvestoinnit toteutetaan tarvittaessa ottaen huomioon Pirkanmaan hyvinvointialueen sitoutuminen kohteeseen palveluverkkopäätöksillä, sekä kaupungin tilaohjelma ja salkutus.
- Edistetään vanhusten ja vammaisten yhteisöllisen asumisen ja palveluasumisen tilatarpeiden huomioid- mista.
- Uusi asuntorakentaminen toteutetaan ensisijaisesti Sastamalan Vuokratalot Oy:n tai muiden Ara-ra- hoitukseen oikeutettujen yritysten investointihankkeina.
- Tulevaisuudessa hyvinvointialueen käyttöön tulevat investointikohteet ja peruskorjaukset valmistellaan hyvinvointialueen tarpeiden pohjalta.

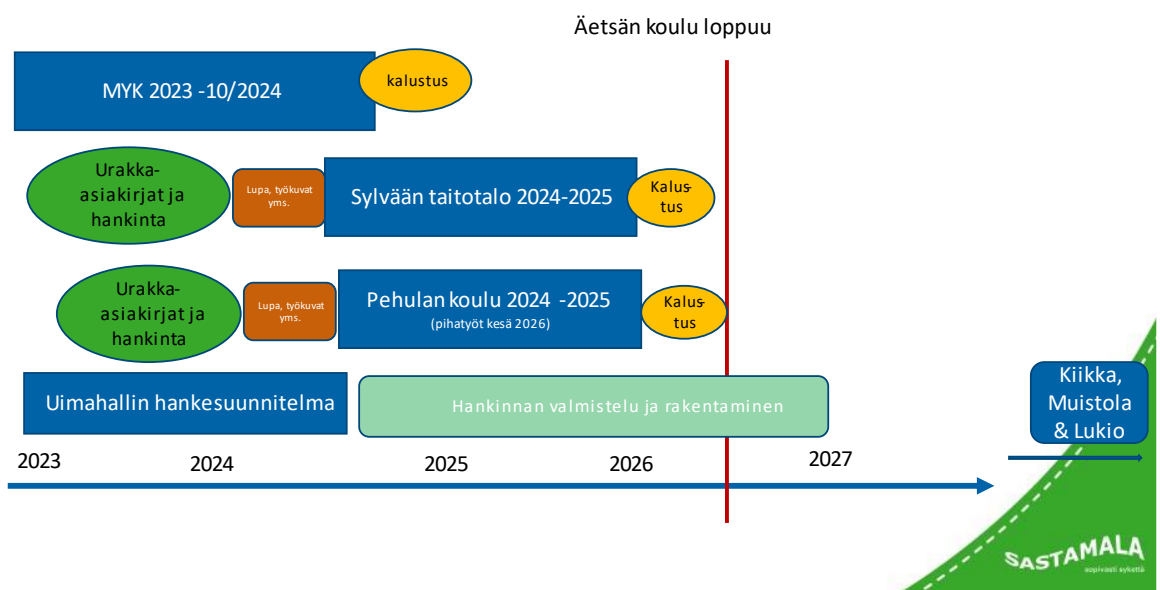
Sivistystoimen tilaratkaisut

- Sivistystoimen tilaratkaisut pohjautuvat Palveluverkko 2030 –selvitykseen ja sen pohjalta tehtyihin lin- jauksiin.
- Kouluinvestointien toteutus etenee seuraavasti:

- Mouhijärven yhteiskoulun investointi, toteutus 2022-2025
    - Peruste: rakennuksen vanhan siiven huono kunto, ei käyttötaloussäästöä
    - Hankesuunnitelma on hyväksytty valtuustossa 2/2022 ja tarkemmat suunnitelmat kaupunginhallituksessa 5/2022.
    - Hanke valmistuu vuoden 2024 loppuun mennessä. Tavoitteena on, että kevään 2025 lukukausi aloitetaan uusissa tiloissa.
    - Määrärahavaraus hankkeelle on yhteensä 10 600 000 euroa, sisältäen kalustus
  - Sylvään taitotalo, Hankesuunnitelma hyväksytty 6/2023, hankkeen kilpailutus 11-12/2023 ja toteutus 2024- 2025.
    - Sylvään taitotalo -kokonaisuus sisältää taitoaineiden luokat (kotitalousluokat, kuva- taide- ja käsityöluokat ja musiikin opetustilat)
  - Mitoitusperusteet käsitellään vuoden 2024 ensimmäisessä valtuuston kokouksessa
    - Peruste: B- ja C rakennuksen huono kunto, mahdollistaa Äetsän ja Sylvään yläkoulujen yhdistämisen sekä tilojen yhteiskäytön Sastamalan opiston kanssa. Yläkoulujen yhdistämisestä syntyy merkittävä käyttötaloussäästö.
    - Investointisuunnitelmassa rakennushankkeelle on varattu 9 500 000 euroa ilman kalustamista.
  - Pehulan monipalvelukeskuksen (yksisarjainen alakoulu, päiväkotiki, liikuntasali). Hankkeen kilpailutus 11-12/2023 siten, että rakentaminen ajoittuu pääosin vuosille 2024-2025, mahdolliset pihatyöt keväällä 2026. Hankkeen rahoitus voidaan hoitaa toteuttaa myös Leasing-mallilla. Hankkeen rahoituksesta päättää kaupunginhallitus. Määrärahavaraus rakentamiselle on 9,5M€, alv 0% ilman kalustamista.
  - Äetsän koulun siirtorakennuksen optiovuodet 2025-2026 on otettu käyttöön.
  - Äetsän koulun toiminnan päättyessä tehdään kokonais selvitys/hankesuunnitelma päiväkotiki-, esiopetus ja alakoulutoimintojen yhdistämiseksi Kiikan koulun tontille ja kirjasto-, nuoriso- ja liikuntatilojen rakentamiseksi Äetsän koululle. Hankesuunnittelu 2025, toteutus 2026-2027.
  - Lukion ja Marttilan koulun kiinteistön korjaustarpeille laaditaan tarveselvitys kun rakennuksen tuleva käyttö on ratkaistu. Tarvittaessa kohteeseen varataan määräraha suunnitelmavuosille.
- Sivistystoimen rakennusten pienemmät riskienhallinta- ja korjausinvestoinnit toteutetaan tarvittaessa investointien kokonaismäärärahan puitteissa ottaen huomioon palveluverkkosuunnitelma ja laadittu tilaohjelma sekä salkutus.

Isojen rakennushankkeiden aikataulu

Investointisuunnitelman pohja

Liikuntapaikat (ulko- ja sisäliikunta)

- Vanhoissa kuntakeskuksissa on tarjolla sekä sisä- että ulkoliikuntamahdollisuus (urheilu/monitoimikenttä, liikuntasali).
- Puuhalan kuntosali perusparannetaan vuonna 2024, samalla uusitaan kiinteistön lämmitysjärjestelmää. Hankkeelle on varattu rahaa 150 000€.
- Jäähallin ja keskusentän neljän pukuhuoneen huoltorakennus toteutetaan Saskyn ja kaupungin yhteistyöhankkeena pääosin oppilastyönä. Rakennussuunnittelu keväällä 2023, töiden aloitus syksyllä 2023. Rakennustyöt työ toteutetaan oppilastyönä, joka sanelee toteutusaikataulun. Kokonaismäärärahan tarve on 375 000€ vuosille 2023-2024.
- Vuoden 2023 talousarvion yhteydessä kaupunginvaltuusto päätti, että uimahallin hankesuunnitelma tehdään vuosina 2023-2024 ja investointi toteutetaan vuosina 2025-2026. Lisäksi päätettiin, että investoinnille haetaan valtionapua ja muita mahdollisia avustuksia. Hankesuunnitelman laadintaa varattiin talousarviovuodelle 50 000 euroa.

Kuluvan vuoden aikana on linjattu, että Sylvään Taitotalon yhteyteen visioitu liikuntahalli toteutetaan uimahallin yhteydessä ja uimahalli-liikuntahalli kokonaisuus tulee sijoittumaan nykyiselle Sylvään koulun tontille. Hankesuunnitelmassa ratkaistaan mahdollisuus siirtää liikuntahallin toteutus myöhemmäksi.

Inspira Oy:ltä on tilattu selvitys toteutus- ja rahoitusmalleista, joka on esitelty valtuustolle 18.9.2023 pidetyssä valtuustoseminaarissa. Tiivistettynä voidaan todeta, että edullisin tapa toteuttaa hanke on rakentaa se joko kaupungin omaan omistukseen tai vaihtoehtoisesti kaupungin tytäryhtiön omistukseen. Vuokra- ja leasingvaihtoehdot ovat rahoituskuluiltaan merkittävästi kalliimpia.

Selvityksessä tarkasteltiin hanketta, jossa uimahallin kustannusarvio on 18 milj. euroa ja liikuntahallin kuusi miljoonaa euroa. Laskelmissa käytetty korko-oletus oli 3,21 %. Laskelman mukaan koko hankkeen vuotuinen kustannus on noin 2,5 milj. euroa, josta käyttökulut ovat noin 1,3 milj. ja pääomakulut 1,7 milj. euroa. Saatavat lipputulot ovat noin 0,4-0,5 milj. euroa, riippuen lippujen hinnoittelusta. Laskelma pohjautuu yhtiövaihtoehtoon, jossa kaupunki olisi pääomittanut yhtiötä 6 miljoonalla eurolla. Pelkän uimahallin nettokustannukset ovat noin 2,1 milj. euroa/vuodessa. Uimahallin kustannuslaskelmassa ei ole huomioitu hyppytornia, jonka mahdollinen rakentaminen vaikuttaa kustannuksia nostavasti.

Vuonna 2024 on varauduttu Uimahallin 0,3 milj. euron valmistelukustannuksiin. Hankesuunnitelman hyväksymisen jälkeen laaditaan urakka-asiakirjat uimahallin eri hankintakokonaisuuksille. Toivottu rakennusaikataulu tulee vaikuttamaan toteutusmuotoon ja urakka-asiakirjojen laadintaan. Hankkeelle oletetaan saatavan miljoonan euron avustus valtiolta, joka otetaan valmistelussa ja hankinta-aikataulussa huomioon avustuskriteerien edellyttämässä laajuudessa. Vuoden 2024 aikana valmistuu uimahallin ja liikuntasalin hankesuunnitelma, jossa hankkeen laajuus, kustannukset ja aikataulu täsmentyvät. Investointi on tarkoitus toteuttaa vuosina 2025-2026.

Asuntoalueet, asuinympäristö

- Vuoden 2024 talousarvio ei sisällä suuria asuinalue investointeja
- Katualueiden saneerausta jatketaan saneerausohjelman mukaisessa laajuudessa

Yritysalueet

- Nokiankadun saneeraus on huomioitu vuoden 2024 talousarviossa
- Täydennysrakentamista suoritetaan tarvittaessa

Ulkoisten tahojen kanssa toteutettavat yhteishankkeet

Seuraaviin ELY:n ja Väyläviraston yhteishankkeisiin sitoudutaan ja valtion rahoituksen varmistuttua tarvittavasta määrärahasta päätetään erikseen valtuustossa.

Pirkanmaan ELY-keskus

- Tiisalantien ja 249 tien kiertoliittymä: ½ osuus 430 000 euroa (Vanha kustannusarvio ilman indeksitarkistusta)
- Kaukola-Kiikka kevyen liikenteen väylä: ½ osuus 1 050 000 euroa (Vanha kustannusarvio ilman indeksitarkistusta)
- Häijää-Nokia valaistus. ½ osuus, arvio n. 425 000 €. Hanketta ei ole vielä suunniteltu.

Väylävirasto

- Vammalan aseman laituripolun ja alikulun suunnittelu 2023-2024. Suunnittelu ei käynnistynyt v. 2023. Kaupungin osuus 220 000 €. Rakentamisesta päätetään erikseen. Vuodelle 2024 on varattu 150 000 €.

Vesihuolto

- Vesihuoltoverkostoa rakennetaan/saneerataan katurakennuksen yhteydessä.
- Vesihuollon rakentaminen toteutetaan pääosin omajohtoisesti kilpailutettuja työkone- ja kuljetuspalveluyrittäjiä käyttäen.
- Vuotovesisaneeraukset toteutetaan suunnitelmallisesti päivitettävän saneerausohjelman mukaisesti.
- Pumppamojen ja vedenottamoiden saneeraukset toteutetaan suunnitelmallisesti lähivuosina määrärahojen puitteissa.
- Investointitaso pyritään pitämään kahden miljoonan euron tasolla taksan korotuspaineen hillitsemiseksi.

Vapautuvat/tyhjät rakennukset

- Tilojen kiinteistökohtainen tarkastelu valtuuston 24.6.2019 hyväksymän toimitiloahjelman ja siihen liittyvien salkutusperiaatteiden mukaisesti
  - o Tilojen jalostustarve/-mahdollisuus kaupungin omaan käyttöön huomioiden tilankäytön optimointitavoite.
  - o myynti, vuokraus, purku, alueen uudelleen kaavoitus

Irtaimisto:

- Hankinnoissa käytetään myös vuokrausta tapauskohtaisesti harkiten.

Sivistystoimen oppimisympäristöt/digitalisaatio:

- TVT-strategian mukainen oppimisympäristöjen investointiluonteinen kehittäminen. Investointivaraus on 80 000 euroa vuosittain.
- Uusien toimitilojen ensikertainen kalustushankinta voidaan toteuttaa investointina tai leasing-rahoitteisena.
- Mouhijärven yhteiskoulun laajennuksen, Sylvään taitotalon ja Pehulan koulun kalustamiseen varaudutaan suunnitelmakaudella.

Investointimäärärahojen sitovuudet ja käyttösuunnitelmien käsittely määräytyvät samaan tapaan kuin vuonna 2023.

Investointisuunnitelma vuosille 2024-2026 (luvut tuhansina euroina)

Sitovuus: Vuoden 2024 investointimäärärahat ovat nettositovia alla olevien taulukoiden mukaisesti. Isojen hankkeiden määrärahoista ja muutoksista päättää kaupunginhallitus (500 000 -1 000 000 euron hankkeet) tai kaupunginvaltuusto (yli 1 000 000 euron hankkeet). Investointisuunnitelmaan sisältyvistä suurimmista hankkeista on erittelyt jäljempänä. Alle 500 000 euron hankkeista ja määrärahamuutoksista päättää ao. lautakunta, ellei hankkeen merkittävyys edellytä hallitus/valtuustokäsittelyä.

Määrärahojen ohjeellinen käyttö on määritelty edellä investointikokonaisuuksien linjauksissa ja alla kunkin toimialan määräraha-aulukon yhteydessä. Lautakuntatason käyttösuunnitelmat pohjautuvat tehtyihin linjauksiin. Lautakunta voi tarvittaessa siirtää määrärahoja investointiryhmien välillä lukuunottamatta hallituksen/valtuuston päätösvaltaan kuuluvia investointeja.

Suunnitelmavuosien osalta investointisuunnitelma ohjeellinen ja ratkaistaan kyseisten vuosien talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Investoinnit, kaupunki+liikelaitos	2024	2025	2026	TS 2024- 2026
Investointimenot	-19 410	-26 430	-24 270	-70 110
Rahoitusosuudet				0
Käyttöom. Myynnit	300	300	300	900
Yhteensä	-19 110	-26 130	-23 970	-69 210

Konsernihallinto	2024	2025	2026	TS 2024- 2026
Maanhankinta, menot	-200	-200	-200	-600
Tonttien myynti, tasearvo	200	200	200	600
Osakkeet ja osuudet				
Investointimenot	-200	-200	-200	-600
Rahoitusosuudet	0	0	0	0
Käyttöom. Myynnit	200	200	200	600
Yhteensä	0	0	0	0
- Maanostoon ja -myyntiin vuosittainen varaus				

Sivistystoimi	2024	2025	2026	TS 2024- 2026
Investointimenot	-680	-80	-880	-1 640
Rahoitusosuudet				0
Käyttöom. Myynnit				0
Yhteensä	-680	-80	-880	-1 640
<ul style="list-style-type: none"> - Tvt-strategian mukainen oppimisympäristöjen investointiluonteinen kehittäminen 80.000 euroa/vuosi. - Mouhijärven koulun ensikertainen kalustaminen v. 2024 , 600.000 €. - Pehulan päiväkotikoulun ja Sylvään Taitotalon ensikertainen kalustaminen v. 2026, yht. 800.000 €. Koulujen kalustaminen tarkentuu urakoitsijan laatiman yleisaikataulun jälkeen. 				

Tilakeskus	2024	2025	2026	TS 2024- 2026
Elinvoimainvestoinnit *	-550	-7 600	-16 000	-24 150
Peruspalveluiden isot investoinnit *	-12 250	-12 500	-1 500	-26 250
Riskienhallinnan isot investoinnit *				0
Peruspalveluiden ja riskienhall. muut investoinnit	-300	-300	-600	-1 200
Pieninvestoinnit	-600	-600	-600	-1 800
Myytävät kohteet	100	100	100	300
Yhteensä	-13 600	-20 900	-18 600	-53 100
Investointimenot	-13 700	-21 000	-18 700	-53 400
Rahoitusosuudet				0
Käyttöom. Myynnit	100	100	100	300
Yhteensä	-13 600	-20 900	-18 600	-53 100
<i>* yli 500 000 euron euron investoinnit, erittely jäljempänä.</i>				
Elinvoimainvestoinnit sisältävät uimahallin suunnittelurahan ja muut yritystilat. Peruspalvelujen ja riskienhallinnan muut investoinnit sisältävät Vammalan paloaseman suunnittelurahan, liikuntatilojen pienkorjausta ja laajentamista. Pieninvestoinnit sisältävät pieninvestointeja, jotka tekninen lautakunta määrittelee tarkemmin käyttösuunnitelman laatimisen yhteydessä.				

Yhdyskuntatekniikka	2024	2025	2026	TS 2024- 2026
Strategiset yhd.tekn. kohteet	-300	-200	-50	-550
Uudet kaava-alueet	-200	-100	-400	-700
*Uudet asunto-alueet				0
*Uudet teollisuusalueet				0
Muu yhdyskuntarakentaminen	-2 330	-2 850	-2 040	
*Katujen perusparannus	-1 000	-1 000	-1 000	-3 000
*Siltojen perusparannus	-100	-1 000	-200	-1 300
*Muut yhd.tekn kohteet	-1 230	-850	-840	-2 920
*Liikuntapaikat				0
Yhdyskuntatekniikan kalusto/hankinnat				0
Investointimenot	-2 830	-3 150	-2 490	-8 470
Rahoitusosuudet	0	0	0	0
Käyttöom. Myynnit	0	0	0	0
Yhteensä	-2 830	-3 150	-2 490	-8 470
<i>* yli 500 000 euron euron investoinnit, erittely jäljempänä.</i>				
Strategiset yhd.kuntatekniikan kohteet sisältävät mm. torin esiintymislavan rakentamisen ja aseman alikulun suunnittelurahan. Tekninen lautakunta päättää uusista kaava-alueista käyttösuunnitelman yhteydessä tarpeen mukaan määrärahojen puitteissa. Siltojen perusparannus sisältää varauksen Varikonkadun sillan suunnitteluun ja muuta siltakorjausta. Muut yhdyskuntatekniikan kohteet sisältävät mm. Nokiankadun ja Rassinmäentien katujen saneerausta, huulavesien hallintaa, katuvalaistuksen ja kevyen liikenteen väylien korjausta sekä asfaltointia.				

Sastamalan Vesi liikelaitos	2024	2025	2026	TS 2024- 2026
Investointimenot	-2 000	-2 000	-2 000	-6 000
Rahoitusosuudet				0
Käyttöom. Myynnit				0
Yhteensä	-2 000	-2 000	-2 000	-6 000
Verkostosaneeraukset 1 M€ ja laiteusinnat 1 M€.				

INVESTOINNIT, erittely

Elinvoimainvestoinnit ja muut isot investoinnit (yli 500 000 €) erittely

Vuonna 2024 toteutettavat / käynnistettävät isot investoinnit

Erittelyn mukaiset isot investointihankkeet tulee toteuttaa/käynnistää vuoden 2024 aikana, ellei hankkeen ulkopuolisesta rahoituksesta muuta johdu. Hankkeista on esitetty kustannusarvio, toteutusajankohta sekä vuoden 2024 talousarvioon sisältyvä ohjeellinen määräraha. Määrärahasta voidaan poiketa teknisen toimen tai Tila-keskuksen kokonaismäärärahan puitteissa. Määrärahojen muutoksista ja poikkeamista päätetään hallintosäännön mukaisesti hankkeen kustannusarvio huomioon ottaen (lautakunta/hallitus/valtuusto).

Investointihanke	Kustannus- arvio 1 000 €	Toteutus- ajankohta	TA2024 1000€	Lisätiedot hankkeesta
Elinvoimakohteet, yhdyskuntatekniikka				
Kauppatorin, toripuiston ja toriparkin rakentaminen	1 650	2022-2024	150	Torin alueen rakentaminen, v. 2024 torin esiintymislava

Peruspalveluiden isot investoinnit, Tilakeskus				
Mouhijärven yhteiskoulu	10 600	2022-2025	6 200	sis. kalustuksen
Sylvään Taitotalo (taitoaineiden luokat ja liikuntasali)	9 900	2023-2026	3 000	sis. kalustuksen
Pehulan päiväkotikoulu	9 900	2024-2026	3 000	sis.kalustuksen
Uimahalli	23 550	2024-2027	250	Hankesuunnittelu ja viitesuunnitelmat 2024. Toteutus 2025-2026.

Odottavat isot investoinnit - ei vielä investointisuunnitelmassa, mutta investointipaineina suunnitelmakauden ulkopuolella (2027 ->)

Investointipaine jatkuu noin 15 milj. euron tasossa myös suunnitelmakauden jälkeen, tulevaisuuden investointipaineina on mm. Kiikan palveluverkkoratkaisu, Lukio sekä Muistolan koulu. Kaupungintalon peruskorjaus ja putkiremontti ovat akuutteja lähivuosina. Kaupungintalon saneeraaminen mahdollistaa hallinnon keskittämisen kaupungintalon tiloihin.

Perusinvestointitaso on noin 9 -10 milj. euroa ja tämän lisäksi toteutetaan sivistystoimen palveluverkkosuunnitelman mukaisia investointeja sekä kasvua tukevia investointeja valtuuston linjaamalla tavalla.

Investointitasoon ja lainamäärän kehitykseen vaikuttaa rakennusinvestointien toteutustapa: vuokraus, leasing-rahoitus tai oma investointi. Toteutustavasta riippumatta käyttö- ja pääomakustannukset tulevat viime kädessä kaupungin maksettavaksi ja vastattavaksi.

Investointihanke	Kustannus- arvio 1 000 €	Toteutus- ajankohta	Lisätiedot hankkeesta
Kiikan päiväkot Kiikan kirjasto		2026-2027*	Kokonais selvitys, hankesuunnittelu 2025

15. TULOS-JA RAHOITUSLASKELMAT, EMOKAUPUNKI JA LASKENNALLISET TASEYKSIKÖT

Kaupunki mukaan lukien Tilakeskus (laskennallinen taseyksikkö), mutta ilman Sastamalan Vesi liikelaitosta.

TULOSLASKELMA 1000 € ulk+sis	SASTAMALAN KAUPUNKI ilman liikelaitosta		
	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintatuotot	30 920	31 240	30 939
Valmistus omaan käyttöön	261	261	261
Toimintakulut	-87 257	-92 840	-94 354
Toimintakate	-56 076	-61 339	-63 154
Verotulot	49 650	51 300	52 400
Valtionosuudet	16 000	17 885	17 719
Rahoitustuotot ja kulut	-1 201	-1 648	-2 343
Vuosikate	8 373	6 198	4 622
Poistot	-7 325	-7 579	-8 169
Tulos	1 048	-1 382	-3 546
Tuloksenkäsittelyerät	99	99	99
Yli/alijäämä	1 147	-1 283	-3 447

RAHOITUSLASKELMA 1000 € ulk+sis	SASTAMALAN KAUPUNKI ilman liikelaitosta		
	TA2024	TS2025	TS2026
Vuosikate	8 373	6 198	4 622
Tulorah korjauserät	0	0	0
Toiminnan rahavirta	8 373	6 198	4 622
Investointimenot	-17 410	-24 430	-22 270
Rahoitusosuudet	0	0	0
Myyntit	300	300	300
Investointien rahavirta	-17 110	-24 130	-21 970
Toiminnan ja investointien rahavirta	-8 737	-17 932	-17 348
Antolainojen muutos ulk	3	3	3
Antolainojen muutos sis	296	296	296
Lainanotto	16 940	26 727	28 070
Pitkäaik lainojen lyhennys ulk	-8 536	-9 167	-11 110
Pitkäaik lainojen lyhennys sis	0	0	0
Rahoitustoiminta	8 703	17 859	17 258
Vaikutus maksuvalmiuteen	-35	-74	-90

Tilakeskuksen laskennallisen taseyksikön tulos- ja rahoituslaskelma

TULOSLASKELMA 1000 € ulk+sis	TILAKESKUS		
	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintatuotot	13 246	13 312	12 878
Valmistus omaan käyttöön	25	25	25
Toimintakulut	-9 071	-9 172	-9 263
Toimintakate	4 200	4 165	3 640
Verotulot	0	0	0
Valtionosuudet	0	0	0
Rahoitustuotot ja kulut	-1 856	-2 522	-3 240
Vuosikate	2 344	1 642	400
Poistot	-4 210	-4 407	-4 588
Tulos	-1 866	-2 765	-4 188
Tuloksenkäsittelyerät	99	99	99
Yli/alijäämä	-1 767	-2 667	-4 089

RAHOITUSLASKELMA 1000 € ulk+sis	TILAKESKUS		
	TA2024	TS2025	TS2026
Vuosikate	2 344	1 642	400
Tulorah korjauserät	0	0	0
Toiminnan rahavirta	2 344	1 642	400
Investointimenot	-13 700	-21 000	-18 700
Rahoitusosuudet	0	0	0
Myynnit	100	100	100
Investointien rahavirta	-13 600	-20 900	-18 600
Toiminnan ja investointien rahavirta	-11 256	-19 258	-18 200
Antolainojen muutos ulk	0	0	0
Antolainojen muutos sis	0	0	0
Lainanotto	16 940	26 127	27 370
Pitkäaik lainojen lyhennys ulk	-5 582	-6 912	-9 133
Pitkäaik lainojen lyhennys sis	0	0	0
Rahoitustoiminta	11 358	19 215	18 237
Vaikutus maksuvalmiuteen	103	-43	37

16. LIIKELAITOSTA KOSKEVAT TAVOITTEET JA LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KAUPUNGIN TALOUTEEN

Sastamalan Vesi liikelaitokselle asetettavat sitovat tavoitteet

Sitovuustaso on määritelty edellä kappaleessa 10.

Valtuustotason sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2024, 1000 €		
Tulostavoite	0	
Korvaus peruspääomasta	0 tilapäisesti vuonna 2024	
Toiminta-avustus liikelaitokselle	0	
Kunnan pääomasijoitus liikelaitokseen	0	
Liikelaitoksen pääoman palautus kunnalle	0	
Ulkoisen lainanoton enimmäismäärä	1 900	
Kokonaisinvestointien nettomäärä	-2 000	
Vuonna 2024 toteutettavat yli 500 000 euron hankkeet	Kustannukset 2024	Kokonaiskustannusarvio
Vuonna 2024 ei ole yli 500 000 euron hankkeita.		

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Liikelaitoksen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Tukea uudisrakentamisella uusien rakennuskelpoisten tonttien saamista myyntiin	Vesihuollon rakentaminen käyttöön tuleville uusille tonteille määrärahojen puitteissa ja tarpeen varmistuttua	Tarpeen kattaminen	Vesihuollon rakentaminen määrärahojen puitteissa tarpeen varmistuttua
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Vuotovesien määrän vähentäminen	Vuotovesien pitkän ajan keskiarvon aleneminen	Vuotovesien pitkän ajan keskiarvo	Suunnitelmallinen verkostosaneeraus annettujen määrärahojen puitteissa

Muut toimenpiteet

Aiemman linjauksen mukaisesti kaupunki ei ole perinyt Sastamalan Vedeltä peruspääoman korkoa vuosina 2021-2023, mitä jatketaan vuonna 2024. Vuosina 2025-2026 korko on 1 %, 132 600 euroa). Menettelyn tavoitteena on vahvistaa kaupungin strategian 'Elinvoimaa työllä ja yrittäjyydellä' näkökulman mukaisia toimenpiteitä.

Sastamalan Vesi liikelaitoksen talousarvio on omana kokonaisuutenaan esitetty talousarviokirjan lopussa.

Liikelaitoksen vaikutus tuloksen muodostumiseen ja toiminnan rahoitukseen

LIKELAITOKSEN VAIKUTUS KAUPUNGIN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN (1000 eur)						
TA2024						
	Sitovuustarkastelu			Eliminoinnit		Kokonaistarkastelu
	Kaupunki ulk+sis	Liikelaitos yhteensä ulk+sis	Kaupunki+ liikelaitos ulk+sis yht	Kaupunki sisäisten eliminointi	Liikelaitos yhteensä sis. eliminointi	Tuloslaskelma tilinpäätöksessä ulkoinen
Toimintatulot						
Myyntitulot, ulkoiset	10 073	6 592	16 665			16 665
Myyntitulot, sisäiset	2 522	291	2 814	-2 522	-291	
Maksutulot, ulkoiset	2 512		2 512			2 512
Maksutulot, sisäiset	30		30	-30		
Tuet ja avustukset	1 730	5	1 735			1 735
Tuet ja avustukset, kunnalta						
Muut toimintatulot, ulkoiset	6 110	1	6 110			6 110
Muut toimintatulot, sisäiset	7 944		7 944	-7 944		
Toimintatuotot yhteensä	30 920	6 889	37 809	-10 495	-291	27 022
Valmistus omaan käyttöön	261	193	454			454
Toimintamenot						
Henkilöstömenot	-44 910	-756	-45 665			-45 665
Palvelujen ostot, ulkoiset	-20 699	-3 057	-23 755			-23 755
Palvelujen ostot, sisäiset	-2 478	-244	-2 722	2 478	244	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat, ulk.	-5 670	-1 053	-6 722			-6 722
Aineet, tarvikkeet ja tavarat, sisäiset	-122		-122	122		
Avustukset	-3 423		-3 423			-3 423
Avustukset liikelaitokselle						
Muut toimintamenot, ulkoiset	-2 103	-43	-2 146			-2 146
Muut toimintamenot, sisäiset	-7 854	-89	-7 944	7 854	89	
Toimintakulut yhteensä	-87 257	-5 242	-92 499	10 454	333	-81 712
Toimintakate	-56 076	1 841	-54 235	-42	42	-54 235
Verotulot	49 650		49 650			49 650
Valtionosuudet	16 000		16 000			16 000
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-1 201	-117	-1 317			-1 317
Korkotuotot, ulkoiset						
Korkotuotot, sisäiset						
Muut rahoitustuotot, ulkoiset	170		170			170
Muut rahoitustuotot, sisäiset	725		725	-725		
Korkokulut, ulkoiset	-1 371	-117	-1 487			-1 487
Korkokulut, sisäiset						
Muut rahoituskulut, ulkoiset						
Korvaus jäännöspääomasta	-725		-725	725		
Muut rahoituskulut, sisäiset						
Vuosikate	8 373	1 724	10 097	-42	42	10 097
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 325	-1 724	-9 049			-9 049
Satunnaiset erät						
Tilikauden tulos	1 048		1 048	-42	42	1 048

LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KAUPUNGIN TOIMINNAN RAHOITUKSEEN (1000 eur)						
TA2024						
	Sitovuustarkastelu			Eliminoinnit		Kokonaistarkastelu
	Kaupunki ulk+sis	Liikelaitos yhteensä ulk+sis	Kaupunki+ liikelaitos ulk+sis yht	Kaupunki sisäisten eliminointi	Liikelaitos yhteensä sis. eliminointi	Rahoituslaskelma tilinpäätöksessä ulkoinen
Tulorahoitus						
Vuosikate	8 373	1 724	10 097	-42	42	10 097
Satunnaiset erät						
Tulorahoituksen korjauserät						
Investointien rahavirta						
Investointimenot						
Ulkoiset investointimenot	-17 410	-2 000	-19 410			-19 410
Sisäiset liittymismaksut						
Rahoitusosuudet investointimenoihin						
Omaisuuksien ulkoiset luovutustulot	300		300			300
Toiminnan ja investointien rahavirta	-8 737	-276	-9 013	-42	42	-9 013
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten muutos ulk	3		3			3
Antolainasaamisten muutos sis.	296		296	-296		
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten muutos ulk.	8 404	603	9 007			9 007
Pitkäaikaisten muutos sis.		-296	-296		296	
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Toimeksiantojen var. ja po:n muut.						
Vaihto-omaisuuden muutos						
Saamisten muutos						
Saamisten muutos sis.						
Korottomien velkojen muutos						
Korottomien velkojen muutos sis						
Rahoituksen rahavirta	8 703	307	9 010	-296	296	9 010
Vaikutus maksuvalmiuteen	-35	31	-3	-338	338	-3

Liikelaitoksen vaikutus kunnan toimintakatteeseen:

TA2024 (1000 eur)	Liikelaitos	Kunnan muut tehtävät	Yhteensä
Ulkoisen myynti	6 598	20 425	27 022
Toimintamenot	-4 715	-76 542	-81 258
Vaikutus toimintakatteeseen	1 882	-56 118	-54 235

Liikelaitoksen vaikutus kunnan vuosikatteeseen:

TA2024 (1000 eur)	Liikelaitos	Kunnan muut tehtävät	Yhteensä
Vaikutus kunnan toimintakatteeseen	1 882	-56 118	-54 235
Ulkoiset rahoituserät	-117	64 449	64 333
Vaikutus vuosikatteeseen	1 766	8 331	10 097

Liikelaitoksen vaikutus kunnan poistojen määrään ja tilikauden tulokseen:

TA2024 (1000 eur)	Liikelaitos	Kunnan muut tehtävät	Yhteensä
Vaikutus kunnan vuosikatteeseen	1 766	8 331	10 097
Vaikutus kunnan poistoihin	-1 724	-7 325	-9 049
Vaikutus tilikauden tulokseen	42	1 007	1 048

Liikelaitoksen vaikutus kunnan toiminnan ja investointien rahavirtaan:

TA2024 (1000 eur)	Liikelaitos	Kunnan muut tehtävät	Yhteensä
Vaikutus kunnan vuosikatteeseen	1 766	8 331	10 097
Ulkoiset satunnaiset erät	0	0	0
Ulkoiset tulorahoituksen korjauserät	0	0	0
Ulkoiset investointimenot	-2 000	-17 410	-19 410
Ulkoiset investointitulot	0	300	300
Vaikutus toiminnan ja investointien rahavirtaan	-234	-8 779	-9 013

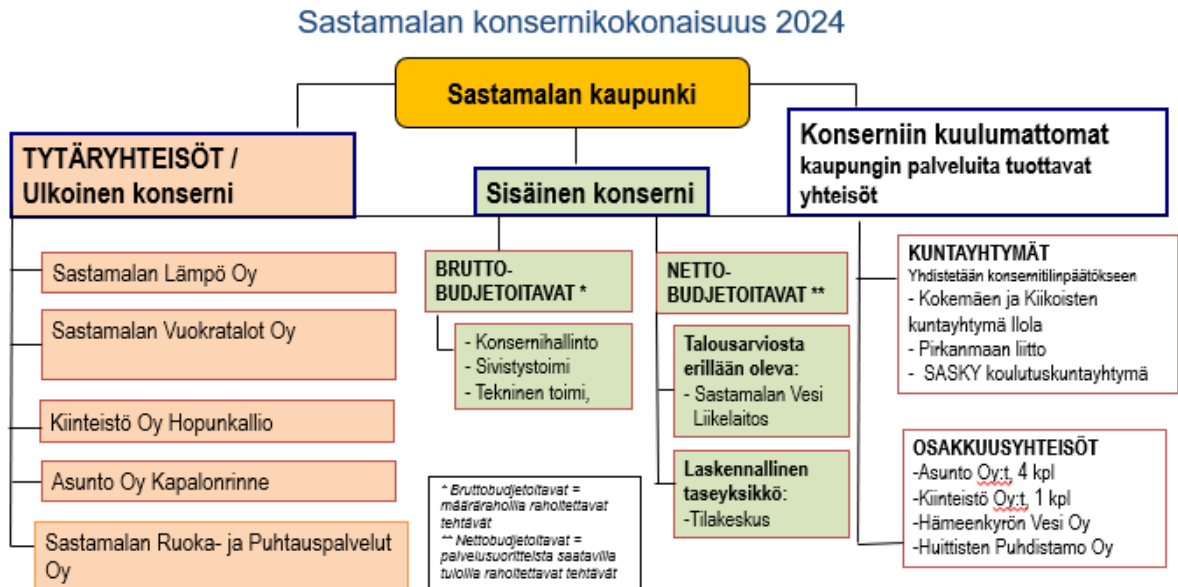
Liikelaitoksen vaikutus kunnan rahoituksen rahavirtaan:

TA2024 (1000 eur)	Liikelaitos	Kunnan muut tehtävät	Yhteensä
Ulkoiset antolainasaamisten muutokset	0	3	3
Ulkoiset velkojen muutokset	603	8 404	9 007
Oman pääoman muutokset	0	0	0
Toimeksiantojen var. ja po:n muut.	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0
Ulkoiset saamisten muutokset	0	0	0
Ulkoiset korottomien velkojen muutokset	0	0	0
Vaikutus rahoituksen rahavirtaan	603	8 407	9 010

Liikelaitoksen vaikutus kunnan maksuvalmiuteen

TA2024 (1000 eur)	Liikelaitos	Kunnan muut tehtävät	Yhteensä
Vaikutus toiminnan ja investointien rahavirtaan	-234	-8 779	-9 013
Vaikutus rahoituksen rahavirtaan	603	8 407	9 010
Vaikutus maksuvalmiuteen	369	-372	-3

17. SASTAMALAN KONSERNIIN KUULUVILLE YHTIÖILLE ASETETTAVAT TAVOITTEET

Konsernikokonaisuuden muutokset 2024-2026:

- Ilolan kuntayhtymä on päätetty purkaa, toteutuu v. 2024
- Kunnan on yhtiöitettävä hyvinvointialueelle vuokrattavat tilat

Konserniohjaus ja konserniin kuuluville tytäryhtiöille ja kuntayhtymille asetettavat tavoitteet

Kuntalaki (410/2015) sisältää määräykset omistaja- ja konserniohjauksesta. Kaupungin päivitetty konserniohje on hyväksytty valtuustossa vuonna 2022. Tytäryhtiöiden tulee soveltuvin osin noudattaa kaupungin konserniohjetta, omistajapoliittisia linjauksia, henkilöstöpolitiikkaa, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistusta sekä muuta konsernia koskevaa ohjeistusta.

Kaupunki ohjaa tytäryhtiöidensä toimintaa myös asettamalla niille tavoitteita talousarviossa. Kaupungin keskeisimmille tytäryhtiöille määritellään sitovat tavoitteet kaupungin talousarvioon sisältyvillä yhtiöiden tulokorteilla. Muiden yhtiöiden osalta tavoitteena on, että yhtiöitä hoidetaan terveellä liiketoimintaperiaatteilla ja että ne toimivat ilman kaupungin taloudellista avustusta tai muuta tukea.

Osakkuusyhteisöille ei talousarviossa aseteta omia tavoitteita. Osakkuusyhteisöistä merkittävimmät ovat Hämeenkyrön Vesi Oy ja Huittisten Puhdistamo Oy. Pääsääntö osakkuusyhtiöiden toiminnassa ja seurannassa on, että yhtiöt toteuttavat yhtiöjärjestyksen mukaista tehtävänsä ja niiden taloutta hoidetaan terveellä liiketoimintaperiaatteella.

Kuntayhtymien osalta tavoitteet on asetettu kuntayhtymien omissa taloussuunnitelmissa ja -arvioissa. Kaupunki seuraa kuntayhtymien tavoitteiden toteutumista.

Konsernia koskevat tavoitteet:

- Konserninelkataso säilyy alle valtakunnan keskitason, seuranta vuosittain
- Konserniohjauksen tiivistäminen talouden osalta

Sastamalan Ruoka- ja Puhtauspalvelut Oy

Seurantavastuullinen toimielin: Kaupunginhallitus
Seurannan vastuuhenkilö: Kaupunginjohtaja Jarkko Malmberg

Tytäryhtiön toimiala ja perustehtävä

Ruoka-, puhtaus- ja ravitsemusterapeutin palvelut sekä koulutus- ja asiantuntijapalvelut. 365 – asiakkaidemme terveyden ja hyvinvoinnin parhaaksi.

Tytäryhtiön liiketoimintastrategia (omat strategiset päätavoitteet 2024-2026)

Tyytyväiset tilaaja- ja loppuasiakkaat.
Kannattavat ja kilpailukykyiset palvelut.
Vastuullinen toiminta.
Hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden turvaaminen kestäväällä tavalla.
Veto- ja pitovoimainen työpaikka erilaisissa elämäntilanteissa.
Palvelutuotannon laajentaminen hyvinvointialueella.
Omistuspohjan kasvattaminen.
Asiantuntijapalveluiden kehittäminen ja myynnin kasvattaminen.
Digitalisaation täysimääräinen hyödyntäminen hallitusti.
Puhtausalan aktiivinen kehittäminen valtakunnallisesti erilaisissa projekteissa, ja alan edelläkävijänä profiloituminen.

Merkittävimmät toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2024-2026

Maailmanlaajuisten konfliktien mahdollinen jatkuminen ja laajentuminen sekä niiden vaikutukset esimerkiksi elintarvikkeiden maailmanmarkkinahintoihin.

Mahdolliset muutokset lainsäädäntöön, esim. in-house -yhtiöiden asemaa koskien.

Pääomistajan mahdolliset toiminnan muutokset, esim. palveluverkon muutokset ja palveluiden yksityistäminen voivat vaikuttaa merkittävästi yhtiön toimintaedellytyksiin.

Toiminnan painopisteet, muutokset ja tuottavuustoimenpiteet 2024-2026

Kasvumahdollisuuksien hyödyntäminen.
Ruokapalveluiden tuotanto-palvelukeittiöprosessien virtaviivaistaminen edelleen.
Tuotannonohjauksen kehittäminen ja tehostaminen.
Digitalisaation täysimääräinen hyödyntäminen hallitusti.

Lisäksi vuonna 2024 laaditaan edellisten jatkoksi uusi talouden tasapainottamisohjelma, jossa määritellään toimet, joilla pyritään varmistamaan yhtiön kannattavuus taloussuunnittelukaudella.

Riskianalyysi / Muutoksiin liittyvät oleellimmat riskit ja niihin varautuminen

Riski: Osakkaiden tekemät ratkaisut (esim. päivähoidon yksityistäminen) sekä muutokset väestön ikärakenteessa vähentävät ruokapalveluiden myyntiä.

Varautuminen: Myynnin kasvattaminen hyvinvointialueella Sastamalan rajojen ulkopuolella, osakaspuhjan laajentaminen, uudet palvelut nykyisille asiakkaille, ruokatutannon tehokkuuden parantaminen.

Riski: Palvelutuotannossa tarvittavien aineiden, tarvikkeiden tai palveluiden kustannukset nousevat selvästi yleistä hintojen nousua nopeammin.

Varautuminen: Neuvottelut toimittajien kanssa. Hintaneuvottelut omien palvelujen hinnoittelua koskien omistajien kanssa, erilaiset kustannusten hallinnan keinot riippuen mikä kustannus nousee. Hinnankorotukset.

Riski: Resurssivaje.

Varautuminen: Henkilöstösuunnittelu, sijaistamiskäytännöt, vuokratyövoiman käyttö, tehtäväsiirrot, sisäiset sijaiset, joustavat toimintatavat, palkkaus ja palkitseminen sekä henkilöstöedut, työnantajajamagon parantaminen.

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Maailmanlaajuisten konfliktien mahdollinen jatkuminen ja laajentuminen sekä niiden vaikutukset esimerkiksi elintarvikkeiden maailmanmarkkinahintoihin.

Mahdolliset muutokset lainsäädäntöön, esim. in-house -yhtiöiden asemaa koskien.

Pääomistajan mahdolliset toiminnan muutokset, esim. palveluverkon muutokset ja palveluiden yksityistäminen voivat vaikuttaa merkittävästi yhtiön toimintaedellytyksiin.

Valtuustotasolla määritetyt sitovat tavoitteet / Tulokortti

Tytäryhtiön tavoite kaupunkikonsernin strategian toteuttamisessa	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Tuottavuus	Vuosittain asetettavan liikevoittotavoitteen saavuttaminen. Sopimushintojen korotukset omistajalle enintään yhtä suuret kuin yleinen kustannustason nousu.	Liikevoittoprosentti. Sopimushintojen muutokset keskimäärin omistajalle / yleinen kustannuskehitys.	Talouden tasapainottamisohjelmassa 2022-2024 tarkemmin määriteltyt tehostamistoimet. Lisäksi edellisen jatkoksi laaditaan uusi tasapainottamisohjelma, jolla varmistetaan toiminnan kannattavuus taloussuunnittelu-kaudella yhtiön taseen vahvistamiseksi.
Asiakastyytyväisyys / henkilöstötyytyväisyys (mitataan vuorovuosina)	Servin asiakastyytyväisyys on hyvä / Henkilöstön tyytyväisyys on hyvä	Asiakastyytyväisyys / Henkilöstön kokonaistyytyväisyys	Työhyvinvoinnin suunnitelmassa tarkemmin määritellyt toimet.
Elintarvikkeiden kotimaisuusaste	Kotimaisten elintarvikkeiden osuus pysyy korkeana.	Kotimaisten elintarvikkeiden osuus määritellyissä tuoteryhmissä, %.	Pidetään elintarvikkeiden kotimaisuusaste korkeana edelleen.

Talouden ja toiminnan mittarit / tunnusluvut

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto €	10 063 000	10 475 000	11 029 000		
Liikevaihdon muutos %	+7 %	+2,7	+5,3		
Henkilöstömäärä keskimäärin tilikaudella	174	175	171		
Henkilöstökulut €/hlö	35 200	35 500	36 355		
Investoinnit €	83 000	100 000	150 000		
Lainamäärä €	0	0	500 000 (pääomalaina)		
Taseen loppusumma €	1 910 000	1 950 000	2 200 000		
Rahavarat tilikauden lopussa €	498 000	550 000	700 000		
Sastamalan kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	95	95	95		
Sastamalan kaupungin osuus yhtiön liikevaihdosta €	8 182 000	4 600 000 (alustava arvio)	5 025 000		
Osingonmaksu emolle €	0	0	0		

Tuloslaskelma (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto	10 063	10 475	11 029		
Liiketoiminnan muut tuotot	27	10	15		
Materiaalit ja palvelut	2 587	3 610	3 846		
Henkilöstökulut	5 938	6 070	6 217		
Suunnitelman mukaiset poistot	64	70	108		
Liiketoiminnan muut kulut	1 606	709	763		
Liikevoitto (+) / liiketappio (-)	-106	+26	+110		
Rahoitustuotot ja -kulut	-1	0	-30		
Voitto (+) / tappio (-)	-107	+26	+80		
Veronpalautus/jäännösvero	0	0	0		
Tilikauden voitto (+) / tappio (-)	-107	+26	+80		

Perustelut taloussuunnitelman olennaisille taloudellisille muutoksille/poikkeamille

Vuoden 2023 tulos toteutuu talousarviota heikompana, ja ennusteen mukaisesti tilikauden tulos on noin -265 000 euroa. Merkittävimmät tekijät talousarviota heikompaan tulokseen ovat keväällä liittotasolla neuvotellut, odotettua suuremmat palkankorotukset ja henkilöstölle maksetut kertakorvaukset, sekä korkeana jatkunut elintarvikehintojen nousu.

Yhtiön omaa pääomaa päätettiin vahvistaa kaupungin päätöksellä lokakuussa 0,5 miljoonan euron pääomalinalla, minkä avulla onnistutaan estämään oman pääoman painuminen negatiiviseksi. Yhtiö on toteuttanut vuosien 2022 ja 2023 aikana talouden tasapainottamisohjelmassa määritellyjä toimia, ja niillä on positiivinen vaikutus syksyn 2023, ja edelleen vuoden 2024 tulokseen.

Yhtiön hinnoittelu omistajille on ollut selvästi yleistä kustannustasoa alhaisempi vuosien 2015 ja 2024 välillä, mikä on yhdessä vähentyneiden ruokapalveluvolyymien kanssa heikentänyt yhtiön tulosta edellisinä vuosina, mutta toisaalta sillä on ollut positiivinen vaikutus omistajien talouteen.

Sastamalan Vuokratalot Oy

Seurantavastuullinen toimielin: Kaupunginhallitus
Seurannan vastuhenkilö: Kaupunginjohtaja Jarkko Malmberg

Tytäryhtiön toimiala ja perustehtävä

Sastamalan Vuokratalot Oy:n tehtävänä on tarjota monipuolisia vuokra-asuntoja sastamalalaisille kilpailukykyiseen hintaan. Yhtiö toimii yleishyödyllisen vuokrataloyhtiötä koskevien ARA-sääntöjen mukaisesti. Yhtiö omistaa, hallitsee ja ylläpitää kiinteistöjä ja rakennuksia

Tytäryhtiön liiketoimintastrategia (omat strategiset päätavoitteet 2024-2026)

Yhtiö on määritellyt seuraavan pitkän ajan vision ja suuntakehityksen:

Vuokra-asuntokanta vastaa vuokralaisten tarpeita ja luo turvallista asumista

- Yhtiön talous on terveellä pohjalla.
- Asiakkaiden palvelukokemukset kehittyvät myönteiseen suuntaan
- Sastamalan Vuokratalot Oy on kaupungin asumisen kehityshankkeiden aktiivinen ja innovatiivinen osapuoli
- Hinta-laatusuhteen kilpailukykyisyys hyvä

Liiketoimintastrategiassa on määritelty yhtiön tarkemmat tavoitteet.

Lähtötilanteessa yhtiö ja omistaja joutuvat linjaamaan asuntostrategiaa, koska kiinteistömässä on suurelta osin laajojen peruskorjaustarpeiden edessä. Lisäksi asuntotarpeen kysyntä kohdistuu tietyille alueille Sastamalassa.

Merkittävimmät toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2024-2026

Alueellinen asuntojen tarve on otettava huomioon peruskorjauksia linjattaessa. Asuntojen omistaminen kysynnän mukaan tulevaisuudessa.

Rahoituskulujen nousu, kaukolämmön hinnan nousu, sekä yleinen inflaatio ovat vaikuttaneet kustannuksia nostavasti yhtiön kulurakenteeseen.

Toiminnan painopisteet, muutokset ja tuottavuustoimenpiteet 2024-2026

Käyttöasteen paraneminen strategian toteuttamisen myötä. Yhteistyö ja palveluiden tarjoaminen Sastamalan kaupungille, mm asuntopalvelu.

Asukastyytyväisyyden kehittäminen ja mittaaminen.

Riskianalyysi / Muutoksiin liittyvät oleelliset riskit ja niihin varautuminen

RISKIANALYYSI

- Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa, luokitella, arvioida ja hallita toimintaan liittyviä riskejä
- tavoitteena on varmistaa yhtiön talouteen ja toimintaan sekä asukkaisiin liittyvien tavoitteiden toteutuminen eli hyvä käytöstä ja kohtuullinen, kilpailukyinen vuokrataso
- riskit: henkilö- ja omaisuusriskit, toiminnan ja liiketoiminnan riskit liiketoiminnan taloudellisista riskeistä.

LIIKETOIMINNAN TALOUDELLISISTA RISKEISTÄ

- asuntojen sijainti / kysyntä
- varallisuuden hoito (ennustettavuus, vakaus, korjausvelka)
- lainasalkku (ei spekulointia, vakaus ja ennustettavuus)
- sopimukset ja hankinnat (sisällön tuntemus)
- asukkaat (maksukyky ja siitä huolehtiminen, vaihtuvuuden hallinta)
- yhteiskunnalliset muutokset (mm. muuttoliike, kuntarakenteen muutokset, omistajan tuottotavoitteet, rakentamisen sääntely).

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Uusi toimitusjohtaja aloittaa tehtävässä 8.1.2024.

Valtuustotasolla määritetyt sitovat tavoitteet / Tulokortti

Tytäryhtiön tavoite kaupunkikonsernin strategian toteuttamisessa	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Yhtiö toimii ilman kaupungin avustusta.	Tilikauden tulos positiivinen	Tuloslaskelma	Yhtiön toiminnan ja talouden toteutumista seurataan aktiivisesti, jotta taloudellinen tulos saavutettaisiin.
Vuokra-asuntojen käyttöaste on hyvä.	Käyttöaste > 95 %	Käyttöastetilasto	Asuntojen markkinointi ja tarvittaessa päätöksiä asuntojen vähentämisestä joko myymällä tai purkamalla asuntoja.
Yhtiön lainanhoitokyky on hyvä.	Lainojen lyhentäminen maksusuunnitelman mukaisesti	Lainojen lyhennykset	Yhtiö maksaa lainanlyhennykset maksusuunnitelman mukaisesti.

Talouden ja toiminnan mittarit / tunnusluvut

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto €	2 956 231	2 934 535	3 243 700		
Liikevaihdon muutos %	19,8	-0,7	+10,5		
Henkilöstömäärä keskimäärin tilikaudella	6	6	5		
Henkilöstökulut €/hlö	53 092	48 584	53 895		
Investoinnit €	145 060	428 991	0		
Lainamäärä €	6 738 668	6 730 110	6 060 088		
Taseen loppusumma €	9 278 341	9 460 097	7 955 000		
Rahavarat tilikauden lopussa €	1 049 173	900 000	300 000		
Sastamalan kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	100	100	100		
Sastamalan kaupungin osuus yhtiön liikevaihdosta €	102 910	107 859	22 032		
Osingonmaksu emolle €	0	0	0		
Kulut / asuin-m ²	9,21 / 7,05*	8,38 / 6,52	8,78 / 6,98		
Vuokra-asuntojen määrä	480	479	479		

*Mittari Kulut / asuin-m² : ** taulukossa ilmoitettu 1 luku: liiketoiminnan kulut (sis. poistot) / 2 luku: kiinteistön muut hoitokulut keskim. asuin-m² kohti

Tuloslaskelma (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto	2 956	2 934	3 243		
Liiketoiminnan muut tuotot	114	105	94		
Materiaalit ja palvelut	-2 304	-2 130	-2 249		
Henkilöstökulut	-319	-291	-269		
Suunnitelman mukaiset poistot	-327	-316	-311		
Liiketoiminnan muut kulut	0	0	0		
Liikevoitto (+) / liiketappio (-)	+62	+302	+508		
Rahoitustuotot ja -kulut	-54	-129	-173		
Voitto (+) / tappio (-)	+8	+173	+335		
Veronpalautus/jäännösvero/varausten muutos	-8	-173	-335		
Tilikauden voitto (+) / tappio (-)	0	0	0		

Perustelut taloussuunnitelman olennaisille taloudellisille muutoksille/poikkeamille

Kaukolämmön hinnan nousu, rahoituskulujen nousu.

Sastamalan kaupungin osuus liikevaihdosta: Vuosien 2022 ja 2023 tiedot on laskettu ottaen huomioon myös liiketoiminnan muut tuotot.

Kiinteistö Oy Hopunkallio

Seurantavastuullinen toimielin: Kaupunginhallitus
Seurannan vastuhenkilö: Kaupunginjohtaja Jarkko Malmberg

Tytäryhtiön toimiala ja perustehtävä

Yhtiön toimialana on rakennuttaa, omistaa, hallita ja vuokrata kiinteistöjä ja arvopapereita ja käydä kauppaa niillä. Kiinteistöyhtiön tehtävänä oli rakentaa Hopunkallion palvelukeskus. Rakennuksen pinta-ala yhdyskäytävineen on 4 926 m² ja tilavuus 18 860 m³.

Tytäryhtiön liiketoimintastrategia (omat strategiset päätavoitteet 2024-2026)

Yhtiö toimii siten, että se pystyy hoitamaan vuosittain tarvittavat käyttötalous- ja pääomakustannukset. Yhtiö ei tavoittele voittoa.

Merkittävimmät toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2024-2026

Hopunkallio vuokraa suoraan tilansa eteenpäin, ostaa isännöintipalvelut Sastamalan Vuokralatol Oy:ltä sekä kiinteistönhoidon Pirkanmaan hyvinvointialueelta.

Toiminnan painopisteet, muutokset ja tuottavuustoimenpiteet 2024-2026

Rahoituskulujen nousu, kaukolämmön hinnan nousu, sekä yleinen inflaatio ovat vaikuttaneet kustannuksia nostavasti yhtiön kulurakenteeseen. Tilat on kokonaisuudessaan vuokrattu Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Sastamalan Ruoka- ja Puhtauspalvelut Oy:n käyttöön. Vuokriin tehdään sopimusten mukaiset korotukset.

Riskianalyysi / Muutoksiin liittyvät oleelliset riskit ja niihin varautuminen

RISKIANALYYSI

- Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa, luokitella, arvioida ja hallita toimintaan liittyviä riskejä
- tavoitteena on varmistaa yhtiön talouteen ja toimintaan sekä vuokralaisiin liittyvien tavoitteiden toteutuminen eli tyytyväiset käyttäjät ja vuokralaiset ja kohtuullinen, kilpailukyinen vuokrataso
- riskit: henkilö- ja omaisuusriskit, toiminnan ja liiketoiminnan riskit liiketoiminnan taloudellisista riskeistä.

LIIKETOIMINNAN TALOUDELLISISTA RISKEISTÄ

- Pirkanmaan Hyvinvointialueen palveluverkko (vuokralaisten tarpeet muuttuu, tilat jäävät tyhjilleen)
- varallisuuden hoito (ennustettavuus, vakaus, korjausvelka)
- lainasalkku (korot, vakaus ja ennustettavuus)
- sopimukset ja hankinnat (sisällön tuntemus)
- yhteiskunnalliset muutokset (mm. kuntarakenteen muutokset, omistajan tuottotavoitteet, rakentamisen sääntely).

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Ei olennaisia muutoksia.

Valtuustotasolla määritetyt sitovat tavoitteet / Tulokortti

Tytäryhtiön tavoite kaupunkikonsernin strategian toteuttamisessa	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Yhtiö toimii terveellä liiketoimintaperiaatteella ja ilman kaupungin avustusta.	Tilikauden tulos positiivinen	Tuloslaskelma	Yhtiön toiminnan ja talouden toteutumista seurataan aktiivisesti, jotta taloudellinen tulos saavutettaisiin.

Yhtiön lainanhoitokyky on hyvä.	Lainojen lyhentäminen maksusuunnitelman mukaisesti	Lainojen lyhennykset	Yhtiö maksaa lainanlyhennykset maksusuunnitelman mukaisesti.
---------------------------------	--	----------------------	--

Talouden ja toiminnan mittarit / tunnusluvut

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto €	1 100 751	1 100 750	1 198 540		
Liikevaihdon muutos %	-0,7	0	+3,9		
Henkilöstömäärä keskimäärin tilikaudella	0	0	0		
Henkilöstökulut €/hlö	0	0	0		
Investoinnit €	0	0	0		
Lainamäärä €	6 178 315	5 679 405	5 180 495		
Taseen loppusumma €	7 442 439	7 728 825	7 180 000		
Rahavarat tilikauden lopussa €	25 075	20 000	25 000		
Sastamalan kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	100	100	100		
Sastamalan kaupungin osuus yhtiön liikevaihdosta €	667 018	0	0		
Osingonmaksu emolle €	0	0	0		

Tuloslaskelma (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto	1 101	1 101	1 199		
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0		
Materiaalit ja palvelut	-373	-399	-517		
Henkilöstökulut	0	0	0		
Suunnitelman mukaiset poistot	-376	-345	-320		
Liiketoiminnan muut kulut	0	0	0		
Liikevoitto (+) / liiketappio (-)	+351	+356	+362		
Rahoitustuotot ja -kulut	-53	-118	-186		
Voitto (+) / tappio (-)	+298	+238	+176		
Veronpalautus/jäännösvero	-61	-47	-35		
Tilikauden voitto (+) / tappio (-)	+237	+191	+141		

Perustelut taloussuunnitelman olennaisille taloudellisille muutoksille/poikkeamille

Korjauskuluihin on budjetoitu aiempaa enemmän, koska molemmilla osastoilla kaikissa WC/pesuhuoneissa sekä alapohjassa on korjaustarvetta.

Vuokria korotetaan elinkustannusindeksin 10/2023 mukaan.

Sastamalan Lämpö Oy

Seurantavastuullinen toimielin: Kaupunginhallitus
Seurannan vastuhenkilö: Kaupunginjohtaja Jarkko Malmberg

Tytäryhtiön toimiala ja perustehtävä

Kaukolämmön ja kylmän erillistuotanto ja jakelu, kaukolämmön jakelu asiakkaille.

Tytäryhtiön liiketoimintastrategia (omat strategiset päätavoitteet 2024-2026)

Kaukolämmön hinnoittelun tulee olla kilpailukykyistä toiminta-alueella.
Energian toimintavarmuus asiakkaille korkea.

Merkittävimmät toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2024-2026

Ostoenergian hinnan suuri nousu.

Toiminnan painopisteet, muutokset ja tuottavuustoimenpiteet 2024-2026

Tulevaisuuden kaukolämmön tuotannon eri vaihtoehtojen selvittäminen.

Riskianalyysi / Muutoksiin liittyvät oleelliset riskit ja niihin varautuminen

Verkon vaurioriski ja kaukolämmön hintariski.

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Kaukolämmön toiminnassa ei ole tiedossa olevia muutoksia.

Valtuustotasolla määritetyt sitovat tavoitteet / Tulokortti

Tytäryhtiön tavoite kaupunkikonsernin strategian toteuttamisessa	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Osingonmaksu osakassopimuksen mukaisesti	32 000 euroa	Osinko	Osingonmaksu
Asiakasmäärän säilyttäminen	Asiakkaiden pitäminen vähintään nykytasolla	Asiakkaiden lukumäärä	Kilpailukykyisen lämpöenergian jakaminen asiakkaille
Hinnoittelu valtakunnallisella keskitasolla	Valtakunnan keskihintaa sarjassaan	Energiateollisuuden hintatlasto	Maltillinen hinnoittelu

Talouden ja toiminnan mittarit / tunnusluvut

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto €	4 239 374	5 035 000	5 547 700		
Liikevaihdon muutos %	-6,0	+18,8	+10,2		
Henkilöstömäärä keskimäärin tilikaudella	2	2	2		
Henkilöstökulut €/hlö	78 999	77 000	78 000		
Investoinnit €	541 000	100 000			

Lainamäärä €	330 000	330 000	220 000		
Taseen loppusumma €	5 693 920				
Rahavarat tilikauden lopussa €	1 140 946				
Sastamalan kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	80	80	80		
Sastamalan kaupungin osuus yhtiön liikevaihdosta €	752 441 (1 046 404)				
Osingonmaksu emolle €	32 000	32 000	32 000		
Kaukolämmön myynti GWh	58,7	58	59		
Asiakkaiden lukumäärä kpl	224	224	224		
Verkoston pituus km	36,7	36	36,7		

Tuloslaskelma (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto	4 239	5 035	5 547		
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0		
Materiaalit ja palvelut	-4 178	-4 676	-5 311		
Henkilöstökulut	-157	-154	-156		
Suunnitelman mukaiset poistot	-270	-246	-270		
Liiketoiminnan muut kulut	-128	-133	-143		
Liikevoitto (+) / liiketappio (-)	-495	-219	-333		
Rahoitustuotot ja -kulut	-9	-6	-6		
Voitto (+) / tappio (-)	-504	-225	-339		
Veronpalautus/jäännösvero	-5,4	0	0		
Tilikauden voitto (+) / tappio (-)	-510	-225	-339		

Perustelut taloussuunnitelman olennaisille taloudellisille muutoksille/poikkeamille

Ostoenergian suuri hinnan nousu on vaikuttanut merkittävästi talouteen. Tulevaisuuden eri vaihtoehdot ovat selvityksessä.

18. TALOUSARVION SITOVAT ERÄT

TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN YHTEENVETO			
TA2024 / 1000 EUR	Sitovuus 1)	Määrärahat (1000 eur)	Tuloarviot (1000 eur)
Käyttötalousosa			
Konsernihallinto			
Konsernipalvelut	N	4 386	
Maankäyttö	N	1 076	
Ympäristöterveydenhuolto	N	797	
Yhteiset erät	N	122	
Sivistystoimi			
Varhaiskasvatus	N	14 370	
Perusopetus	N	26 009	
Lukiokoulutus	N	2 647	
Elämänlaatu	N	7 204	
Tekninen toimi ilman TK			
Yhdyskuntatekniikka	N	3 409	
Maaseutupalvelut	N	257	
Tilakeskus taseyks.	N		4 200
Tuloslaskelmaosa			
Verotulot	B		49 650
Valtionosuudet	B		16 000
Rahoitustuotot ja- kulut, emo	N		655
Rahoitustuotot ja- kulut, Tilakeskus	N	1 856	
Satunnaiset erät	N		
Investointiosa			
Konsernihallinnon investoinnit	N		
Sivistystoimen investoinnit	N	680	
Teknisen toimen (pl Tilak) investoinnit	N	2 830	
Tilakeskuksen investoinnit	N	13 600	
Rahoitusosa			
Antolainasaamisten muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	B		
Antolainasaamisten vähennys	B		298
Lainakannan muuutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B		16 940
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	8 536	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N		
Oman pääoman muutokset	B		
Vaikutus maksuvalmiuteen		-35	
Kaupunki ilman liikelaitosta		87 743	87 743

1) N= sitovuus nettomääräraha/tuloarvio, B=bruttomääräraha/tuloarvio

LIKELAITOS, TALOUSARVION SITOVAT TALOUDELLISET TAVOITTEET

Sastamalan Vesi liikelaitos (1000 eur)	Sitovuus 1)	
Tulos	N	
Korvaus peruspääomasta	B	
Kaupungin tuki liikelaitokselle	B	
Peruspääomasijoitus ja -palautus	B	
Investointien kokonaismäärä netto	B	2 000
Lainanoton enimmäismäärä	B	1 900

19. SASTAMALAN VESI LIIKELAITOKSEN TALOUSARVIO 2021 JA TALOUSSUUNNITELMA 2023-2025

Sastamalan Vesi -liikelaitos

Vastualueen vastuhenkilö: Tekninen johtaja Kimmo Toukoniemi

Liikelaitoksen tehtävä / palvelusuunnitelman kuvaus

Vesihuollon perustehtävänä on vesi- ja viemärlaitoksen suunnittelu ja rakentaminen sekä järjestelmien käyttö ja ylläpito toiminta-alueella. Liikelaitos tuottaa laadukasta talousvettä ja huolehtii jäteveden vastaanotosta ja käsittelystä.

Vesilaitoksella on asiakkaita noin 20 500 ja jätevesiasiakkaita 17 800 henkilöä. Liikelaitos toteuttaa vesihuoltolaitosten ja –verkoston rakentamista ja kunnossapitoa.

Toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat suunnitelmakaudella

Suunnitelmakaudella pyritään pitämään talous tasapainoisena. Vuotovesien määrää pyritään järjestelmällisesti vähentämään. Verkoston saneerausta jatketaan saneerausohjelman mukaisesti. Tämän lisäksi suunnitellaan toimia huleveden vähentämiseksi jätevesiviemäreissä.

Valtuustotason sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2024, 1000 €		
Tulostavoite	0	
Korvaus peruspääomasta	0 tilapäisesti vuonna 2024	
Toiminta-avustus liikelaitokselle	0	
Kunnan pääomasijoitus liikelaitokseen	0	
Liikelaitoksen pääoman palautus kunnalle	0	
Ulkoisen lainanoton enimmäismäärä	1 900	
Kokonaisinvestointien nettomäärä	-2 000	
Vuonna 2024 toteutettavat yli 500 000 euron hankkeet	Kustannukset 2024	Kokonaiskustannusarvio
Vuonna 2024 ei ole yli 500 000 euron hankkeita.		

Tuloskortti / Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen valinta	Liikelaitoksen kaupunkistrategiasta johdettu tavoite	Sitova tavoitetaso	Mittari	Toimenpiteet 2024
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Tukea uudisrakentamisella uusien rakennuskelpoisten tonttien saamista myyntiin	Vesihuollon rakentaminen käyttöön tuleville uusille tonteille määrärahojen puitteissa ja tarpeen varmistuttua	Tarpeen kattaminen	Vesihuollon rakentaminen määrärahojen puitteissa tarpeen varmistuttua
Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen	Vuotovesien määrän vähentäminen	Vuotovesien pitkän ajan keskiarvon aleneminen	Vuotovesien pitkän ajan keskiarvo	Suunnitelmallinen verkostosaneeraus annettujen määrärahojen puitteissa

Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (ei-sitova)

Mittari	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Vesiasiakkaita (liittymiä)	19 970 (6 100)	20 560 (6 310)	20 500 (6 325)	20 440 (6 340)	20 380 (6 355)
Laskutettu vesi m3	999 325	998 000	987 000	976 000	966 000
Jätevesiasiakkaita (liittymiä)	17 680 (5 130)	17 810 (5 030)	17 760 (5 040)	17 710 (5 050)	17 660 (5 060)
Laskutettu jätevesi m3	921 978	944 000	934 000	924 000	914 000

Tuloarviot ja määrärahat

Sastamalan Vesi -liikelaitos Nettositova (1000 €)	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Ei sitova, sitovuusmäärittely tulostasolla*					
Toimintatuotot (+)	6 592	6 892	6 889	7 056	6 986
Valmistus omaan käyttöön (+)	229	193	193	197	201
Toimintakulut (-)	-4 885	-5 276	-5 242	-5 329	-5 369
Toimintakate, netto* (+/-)	1 936	1 809	1 840	1 924	1 818
Poistot ja arvonalentumiset (-)	-1 683	-1 726	-1 724	-1 751	-1 763
Tehtävän kokonaiskustannukset (+/-)	253	83	116	173	55

Lisätiedot**SASTAMALAN VESI LIKELAITOKSEN INVESTOINTISUUNNITELMA**

(1000 €)

Sastamalan vesi liikelaitos	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2024-26
Kaupunkistrategian muk. Koht				
uudet kaava-alueet				
asuntoalueet	200	100	200	500
teollisuusalueet			200	200
Vesilaitoksen ylläpitoinvestoinnit				
vesilaitoksen kohteet	200	200	200	600
viemärlaitoksen kohteet	300	250	150	700
Haja-asutusalueen vesihuolto	200	100	200	500
Vesihuoltolinjojen saneeraus	1 100	1 350	1 050	3 500
Investointi menot	2 000	2 000	2 000	6 000
Rahoitusosuudet	0	0	0	0
Käyttöomaisuuden myynnit	0	0	0	0
Yhteensä	2 000	2 000	2 000	6 000

SASTAMALAN VESI LIKELAITOKSEN TULOS- JA RAHOITUSLASKELMA

TULOSLASKELMA 1000 € ulk+sis	SASTAMALAN VESI		
	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintatuotot	6 889	7 056	6 986
Valmistus omaan käyttöön	193	197	201
Toimintakulut	-5 242	-5 329	-5 369
Toimintakate	1 841	1 924	1 818
Verotulot	0	0	0
Valtionosuudet	0	0	0
Rahoitustuotot ja kulut	-117	-265	-309
Vuosikate	1 724	1 659	1 509
Poistot	-1 724	-1 751	-1 763
Tulos	0	-92	-254
Tuloksenkäsittelyerät	90	90	89
Yli/alijäämä	90	-3	-166

RAHOITUSLASKELMA 1000 € ulk+sis	SASTAMALAN VESI		
	TA2024	TS2025	TS2026
Vuosikate	1 724	1 659	1 509
Tulorah korjauserät	0	0	0
Toiminnan rahavirta	1 724	1 659	1 509
Investointimenot	-2 000	-2 000	-2 000
Rahoitusosuudet	0	0	0
Myyntit	0	0	0
Investointien rahavirta	-2 000	-2 000	-2 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-276	-341	-491
Antolainojen muutos ulk	0	0	0
Antolainojen muutos sis	0	0	0
Lainanotto	1 900	2 000	2 300
Pitkäaik lainojen lyhennys ulk	-1 297	-1 322	-1 465
Pitkäaik lainojen lyhennys sis	-296	-296	-296
Rahoitustoiminta	307	382	539
Vaikutus maksuvalmiuteen	31	41	48